

కొత్తనీరు మరికొన్ని కథలు

విహారి

Kothaneeru
Marikonni Kathalu
(Stories)
by Vihaari

© with the writer

జనవరి 2009

టైటిల్ ఆర్టిస్ట్
బాలి

డిజైనింగ్-బుక్ మేకింగ్

మను గ్రాఫిక్స్

చిక్కడపల్లి, హైదరాబాద్-20, ఫోన్ : 27633574

ముద్రణ

కర్నాటక్ ఆర్ట్ ప్రింటర్స్

40 ఎపిహెచ్బి, విద్యానగర్, హైదరాబాద్.-44

ఫోన్ : 27618261, 27653348

వెల : రూ. 80/-

ప్రతులకు

అన్ని ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలు

జే.యస్.మూర్తి

16-11-310/12/ఎ/1/1, సలీమ్ నగర్-2

మలక్ పేట, హైదరాబాద్ - 500 036

ఫోన్ : 040-24552117 & 9848025600

పరిచయం

శ్రీ విహారా? తెనాలి సాహితీనందనంలో
పుష్పించిన సంపెంగి సౌరభం కదా!

“నిజానికి ఇవాళ (నేను) ఈ పూలతోటకు మార్గ నిర్దేశకురాలి
కానక్కరలేదు”

-వాడ్రేపు వీరలక్ష్మీదేవి
“నిర్వికల్ప సంగీతం” ఆవిష్కరణలో.

1

శ్రీ విహారి గారి ప్రస్తావన వచ్చిన సమయంలో నేను, శ్రీహరికోట అంతరిక్ష కేంద్రం మీద వ్యాసం ఒకటి చదువుకొంటున్నాను. నిజానికి యీ యాదృచ్ఛిక పదబంధంలో ఎంతో సామ్యంగా ఉంది వుందని తదుపరి గ్రహించాను.

శ్రీహరికోటలో నిరంతర పరిశోధన, అంతరిక్ష చింతన, ఊహా చిత్రాల్ని సాకారంచేసే యంత్ర నిర్మాణం నిశ్శబ్దంగా సాగుతూనే వుంటుంది. ఉపగ్రహ ప్రయోగం రోజును మినహాయస్తే ఏ ఆర్భాటమూ వుండదు. ఆ క్షేత్రంలో పరిశోధనలన్నీ ప్రాచీన ఋషి భరద్వాజులవారి - “ఆకాశతంత్ర” సూత్రాలపై ఆధారపడ్డవేనని-అంటే అధునికులమని నమ్మే వారు పరిహసిస్తారు. శ్రీహరికోట కేంద్ర డైరెక్టరు శ్రీ మాధవన్ నాయర్ గారు దేవాలయాల్లో-ముందే పూజా కార్యక్రమాలను నిర్వహించారని గొణుక్కున్న విద్యాధికులూ వున్నారు. విశ్వాసం ఏ సైన్సు సూత్రాలకూ అందదు.

శ్రీ విహారిగారి సాహిత్య కృషి ఆ పంథాలో నడిచేదే. అతి నిరాడంబరం. ఎంతో అవసరమైతేనే వేదిక నెక్కటం. ఏ ఫలాన్నీ ఆశించకుండా మానవధర్మ కర్మ ప్రక్రియను కొనసాగించమనే గీతా సారాంశాన్ని, సృజనాత్మక సాహిత్య ప్రక్రియలో ఆచరణలో పెట్టిన మధ్య తరగతి మేధావుల ప్రతినిధిగా నిలుస్తారాయన. అపరిగ్రహీత్వమంటే ఏమిటో ఆ అద్దంలో చూడవచ్చు.

తాత్కాలిక సెన్సేషనల్ కీర్తి నాశించి సంప్రదాయాన్ని తూలనాడలేదు. అర్థంలేని సంప్రదాయాల చూరుపట్టుకు వేళ్లాడుతూ, నవ్య సామాజిక సాహితీ అభ్యుదయ ప్రేరణ వీచికలను పారదోలేదు. అట్లా ఆధునికతలో సత్ సంప్రదాయ పరంపరను మేళవించే నేర్పరితనమే ఆయన సాహితీ కృషి అంతరార్థంగా, నా భావన. అది ఆయన సహజ తాత్విక వునాది. ఏ రచనకైనా అనుభూతే ప్రధానం. ఏ అంశం మీద ప్రసంగించినా అది అన్ని కోణాలను క్షుణ్ణంగా పరిశీలించిన లోతైన పరిశోధన.

2

మధ్య తరగతి మేధావులను ఉద్దేశించిన ఒక నానుడి వుంది. ఏ పాత్రికేయుడో coin చేసి వుంటాడు.

“నీకు పాత్రికేయు వచ్చేసరికి కమ్యూనిష్టు భావజాలంతో ఎర్రటి స్వప్నాలు కనకపోయినా, నలభై ఏళ్ళొచ్చే సరికి-ఆ కమ్యూనిష్టు కలలను విసర్జించకపోయినా, అట్లాగే పట్టిపూర్తి నాటికి రామాయణ రహస్యాలకై తహతహలాడకపోయినా-నీ మేధలో ఏదో లోపం వుండి తీరాలి?”

ఇందులో ప్రథమ, ద్వితీయ సంకల్ప వికల్పాల గురించి, ఆయన జీవితానుభవాల సాఫల్య వైఫల్యాలను గురించి నాకంతగా అవగాహన లేదు. కాని మా ఇరువురి సాంఘిక నేపథ్యమూ, జన్మస్థల ప్రేరేపణలూ ఒక్కటేగనక కొంత వూహించగలను. తెనాలి శాఖాగ్రంథాలయంలోని వేయి పుస్తకాలనయినా-తిరగవేసి జీర్ణించుకొని వుంటాడు. వెనకతరం తెనాలి పట్టణాన్ని చైతన్యక్షేత్రంగా మలచిన పాతక్లబ్బుల అవశేషాలనూ, అప్పటికింకా వస్తున్న వాటి జ్ఞాపకాల వీచికలను ఆస్వాదించి వుంటాడు.

ముఖ్యంగా చార్వాకపుస్తక విక్రయశాల, త్రిపురనేని రామస్వామి చౌదరి గారి “సూతాశ్రమం”, యిటుపక్కన సగం హేతువాదం, ఇంకోసగం బ్రాహ్మణ వ్యతిరేక వాదం క్లబ్బూ, ఐతానగరంలో పొరుగుూర్ల ప్రజలు గుమిగూడి గుసగుసగా చెప్పుకొనే అభాగ్య నటి-కాంచనమాల పాతకాలపు యిల్లా, ఇక్కడెక్కడో వుండేదని ఆశ్చర్యపడేటట్లుగా క్లాసికల్ నర్తకి భిక్షవతి మంచుతెరవెనకగా కన్పించిన భ్రమ, సూతాశ్రమానికి ఐమూలగా ఇంకో పేటలో గహన వేదాంత గ్రంథాన్ని తక్కువ వెలకు విక్రయించే సాధన సమితి వారి ఆశ్రమం, తోడు తోడుగా యం.యన్.రాయ్ గారి అనుయాయుల నవ్యమానవ సమితి-ఒకటేమిటి ప్రతి యింటా వినబడే రాగయంత్రమైన పాండవోద్యోగ విజయ నాటకాల్లో అద్భుత పద్యాలు-‘బావా ఎప్పుడు వచ్చితివు? చెల్లియొ చెల్లకో, జెండాపై కపిరాజు, అలుగుటయే ఎరుంగని’ యిత్యాదులు-గయోపాఖ్యానంలో చిలకమర్తివారి బావా మరుదుల ఎత్తిపొడుపు సీసపద్యాల సరళి, ప్రత్యక్షంగా కాకపోయినా పరోక్ష ప్రతిఫలాలుగా నైనా తన చైతన్య విస్తరణకు, మధుర బాషాభినివేశానికి, ఛందోబద్ధ పద్యరచనా శక్తికి నిస్సంశయంగా ఆయనలో ఒక విశుద్ధ సాహితీ క్షేత్రాన్ని తయారుచేసి వుండాలి.

అట్లా వచ్చిందే, పైన పేర్కొన్న రామాయణ రహస్య అణ్వేషణా ఘట్టం. విహారిగారి ‘పదచిత్ర రామాయణము’ కొన్ని వేల పద్యాల విశిష్ట ఛందస్సుందర బృహత్ కావ్యం అని కొద్ది మంది విషయనిపుణులకే తెలుసు. ఈ రామాయణ రచన “కల్పవృక్ష రామాయణం” లాగే ఒక తపస్సుమాధిలో జరిగింది. నిశ్శబ్దాన్నీ, శబ్ద మార్దవాన్నీ, ఏకాంతాన్నీ ప్రాచీన నైతిక ప్రమాణాన్ని ప్రేమించిన వాడు గనకనే శ్రీ విహారిగారు దాదాపు అన్ని సాహిత్య ప్రక్రియల్లోనూ సమాన ప్రతిభతో రాణించారు-రామాయణ రచనతో సహా.

వారి నాటికల రచనకూ-తెనాలి నేపథ్యం బలీయ ప్రేరణాశక్తి కావచ్చు. ఎప్పటికీ చర్చనీయాంశమైన శ్రీకృష్ణ తులాభారం నాటకంలో

స్థానంవారి పాట “మీరజాలగలడా నాయానతి?” రాష్ట్రేతర రంగస్థల ప్రియుల్ని గూడా యిప్పటికీ అలరిస్తున్నది. డాక్టరు గోవిందరాజు సుబ్బారావుగారి యుగంధర పాత్ర అద్భుతావిష్కరణతో పోల్చదగినవి కొన్నే వున్నాయ్. పెద్దిభొట్ల చలపతిరావుగారి చాకలి పేరిగాడి హాస్య నృత్యం ప్రతాపరుద్రీయం నాటకంలో హాస్యవల్లరికి కావ్యస్థానం కల్పించిన సన్నివేశం. ముంజులూరి కృష్ణారావుగారి పిచ్చి యుగంధరుడి పాట-ఢిల్లీ సుల్తాన్ పట్టుకపోతాన్-రాత్రివేళల్లో తెనాలి వీధుల్లో ప్రతి ధ్వనిస్తూనే వుంటుంది. బృందావనంలో కృష్ణుడి వేణునాదంలాగా, ఇన్ని మరికొన్ని నేపథ్యాల ముచ్చట్లలో విహారి గారి ప్రస్తుత కథాసంపుటాన్ని పాఠక లోకానికి పరిచయం చేయబూనటం-ఒక అదృష్టం.

వారి సుందరకాండ - Poetry of spiritual vision అయితే-

ఇప్పటికథలు - A Saga of middle class life లో ఆనాటి ఆదర్శ లోకాలం నుండి ఆధునిక జీవన విషాదాల పట్టికను Make it new and make it fresh గా ఆవిష్కరించినట్టివి. ప్రతిభా దారిద్ర్యం లేని రచయిత మాత్రమే తన ఊహాశక్తిని వాస్తవికధోరణిలో మిళితం చేసి శబ్దాధికారంతో - కథానికలను కవితా శకలాలుగా తీర్చిదిద్దగలడు. చాలా కథల్లో కవిత్వ లయను ఆస్వాదించవచ్చు.

విచిత్రమేమంటే యీ కథలన్నీ కొన్ని వారాల, నెలల పరిధిలో ఒకే సంవత్సరంలో-2007లో-ప్రచురించబడ్డవి. మొత్తం 22 కథల్లో ఎంచినవి మాత్రమే యీ సంపుటి కతలు. హృదయవాదంతో వ్రాసే సాధారణ సాహిత్య ధోరణికి అతీతంగా - బుద్ధినీ, హృదయాన్నీ ఏక సూత్రం మీద - వీణావాదం వాయులీన రాగం-జుగల్బందీలాగా నడిపించిన కథలు.కల్పనా సాహిత్యంలో యిన్ని కథలు ఒకే సంవత్సరంలో వ్రాయగలగటం అరుదైన సమాధి దశ. ఎన్నో సంవత్సరాల కాల విరామం తర్వాత “విహారి-శాలివాహన” జంటరచయితల 1960, 70 దశకాలు మళ్ళీ స్మృతికి నావంటి పాత కాపులకు.

అందువల్ల మరికొన్ని నేపథ్యాలను నెమరువేసుకోక తప్పదు.

3

కవిత్వం, కథా - తన సాహిత్య నేత్రాలనే-విశ్వాస ప్రకటనతో సాహితీ క్షేత్రపాలకుడిగా వచ్చిన విహారిగారి ప్రధాన కృషి కథారంగంపైపే మొగ్గు చూపినట్లుంది. తెనాలి నల్లరేగడిగడ్డ ప్రభావం అట్టిది. చలం, కొడవటిగంటి, గోపీచంద్, జి.వి.కృష్ణారావు మా గోఖలే, ధనికొండ, ఆ తర్వాత భరద్వాజ, శారద, హితశ్రీ-వంటి మహాకథకుల-అడుగు జాడల్లో నిత్యమూ అవీధుల్లో నెమ్మదిగా పయనించిన వాడికి తప్పని అనుభూతి యిది. అందుకే యిదివరలో ఐదారు కథానిక సంపుటాలు-1981 తర్వాత వచ్చాయి-విహారిగారి స్వతంత్ర రచనలుగా.

అయినా-“కవిత్వం జీవితాన్ని శిథిలం కాకుండా కాపాడే ఓజోన్ పొర” అని పదలి మందేశ్వరరావుగారు, Poetry is love letter to the world చార్లీ చాప్లిన్, Life is empty but for poetry అని యింకెవరో భావుక చక్రవర్తి “ఈ జంతు లక్షణాలను దాటి, కశ్యలంగా వున్న సంఘాన్ని బాగుచేయటానికి ఉత్తమ కవిత్వం సహాయపడుతుంద”ని కవిసామ్రాట్ విశ్వనాథవారు ఎంత నమ్మికగా చెప్పినా-

ఏ కవి అయినా విశ్వనాథనుండి, తిలక్, శ్రీశ్రీ, కృష్ణ శాస్త్రి, శేషేంద్ర శర్మ - వంటివారు - కథలు వ్రాయకుండా మానుకొన్నారా? కల్పనా సాహిత్యంలోని బలీయమైన ఆకర్షణ, సామాన్యపాఠకుల్లో దానికున్న విశేషాదరణ-వారి కొక నూతన సౌందర్య శాస్త్రమయింది. సరికొత్త సెలయేళ్లు ఈ సాహిత్య ప్రక్రియనదంలో మిళితమై పోయాయి. ఈ ప్రవాహంలో మరొక మధుర సంగీతం వినబడింది. కవిత్వ గీతికీ, లయకూ ఏ మాత్రమూ తక్కువ గాని యీ కవితా చక్రవర్తుల గద్యశైలి విన్యాసం మన కథా సాహిత్యానికి ఆభరణమైంది.

అటువంటి కవితా శైలి శ్రీవిహారి కథలన్నిటిలో గోచరమవుతుంది. అదొక అద్వైతసిద్ధి. పద్యం గద్యం.

ఒక కథలో సంతోషం తర్వాత విషాదాన్ని వర్ణిస్తూ “కమ్మ తెమ్మెరకు పులకించి అలతిగా వూగిన పూలరెమ్మ అంతలోనే ఎండవేడిమికి కమలినట్లయింది” కావ్య ధోరణి.

నగర జీవితాన్ని విపులీకరిస్తూ- “సోమవారం ఉదయం-ఎనిమిది పదిహేను. దిల్సుక్ నగర్ బస్టాండు. జనం కిటకిటలాడుతున్నారు. కొన్ని అలసట తీరని వారంతపుగ్గాని మొహాలు, కొన్ని వారారంభపు విద్యుత్తు నింపుకొన్న కాళ్ళూ, మరికొన్ని-ఏరోజైనా ఏ రాజైనా మా బ్రతుకు లింతే అన్న నిస్పృహ కళ్ళూ-అన్నీ కలగలుపుగా బస్సుకోసం ఎదురు చూస్తున్నాయి” ఇది ఆధునిక పత్రికారచనా వ్యాసంగ ప్రవాహపు నూటికి నూరుపాళ్ల వాస్తవికతా వాద భాష. విహారిది తాత్విక జిజ్ఞాస, కలచివేస్తున్న జ్ఞాన తృప్తి. భౌతిక ఆధ్యాత్మిక సంఘర్షణ.

అందుకే శేషేంద్ర శర్మగారి అనుభూత కవితా చమక్కు. “నీకు తెలుసు-ఒక్క రాత్రిలో ప్రేమ పుట్టదని...ఒక్క రాత్రిలో నక్షత్రం పుట్టదని”

అంటే ఒక్కరోజులో రచయిత ఉద్భవిస్తాడా? శేషేంద్రగారి లాగానే - ఎన్నో కలల్ని పద్యాల పడవల్లో తెచ్చి మీనతీరాలకు చేర్చినవాడు. ఇక్కడ పద్యం అంటే గద్యమే. గద్యం అంటే కథే.

ఆధునిక కథ - యూరప్ ఖండంలో పుట్టి ఎక్కడెక్కడికి విస్తరించినా-అత్యంత విస్తార ఆదరణాభిమానాలు లభించింది-అమెరికాలోనే. ఫ్రాంక్ ఓ క్యానర్-అందుకే Short story is the National Art form అన్నాడు. కాని కథకు అద్వితీయ సాహిత్య గౌరవం, మహాకావ్య సంప్రదాయ గౌరవం-తెచ్చింది టాలెస్టాయ్, దోస్తొవిస్కీ, తుర్గనీవ్ వంటి రష్యన్ మాస్టర్స్. అంటన్ చెహోవ్కు సర్వప్రపంచ సాహిత్యమూ రుణపడివుంది.

ఐరోపా సాహిత్యానికి, తాత్విక పునాదులకు ఒక క్రమాను గత ప్రేరణలున్నాయి. డార్విన్, ఫ్రాయిడ్ ఫ్రాంజ్ కాప్రా, ఆల్బర్ట్ కామూ, విమర్శనా జ్ఞానంలో టి.యన్. ఇలియట్-రెండు మహాసంగ్రామాలు, హిట్లర్, మసులోని వంటి నియంతలు. అస్తిత్వవాదం, ఆత్మహత్యలను గురించిన తాత్విక విచారణ.

భారతీయ ప్రేరణలు భిన్నమైనవి. వేల సంవత్సరాల తాత్విక సంపద, గొప్ప ఇతిహాసాలు మనకు ప్రథమ ప్రతిధ్వనులు. అర్జున విషాదం మన అస్తిత్వ వేదన. ఉపనిషద్లోని సుదీర్ఘ విచారధారలు - మన

మనోవిజ్ఞాన శాస్త్ర పునాదులు. మహాభారత పాత్రలు, మన నైతిక విలువలను తూచే కొలమానాలు.

ఇట్టి నేపథ్యంతో మనం ఆంగ్లసాహిత్యంతో పరిచయం ఏర్పరచుకున్నాం. మనం హృదయవాదులం, పాశ్చాత్యులు బుద్ధివాదులు. - కథానికా రచనావిష్కరణలో. మనది ఓవర్ స్టేట్మెంట్, వాళ్ళది అండర్ స్టేట్మెంట్. ఈ పోకడలన్నీ వింగడించిన వారు శ్రీవిహారిగారు.

అందరూ ఆడిపోసుకొనే మధ్యతరగతి మందహాసాల వెనక దాగిన - సింబల్స్ను, ప్రత్యేకతలను ఔపోసన పట్టిన కథకుడు - ఆయన.

మధ్యతరగతి మనుషులంటే చరిత్ర హీనులు కారు, చరిత్రకారులు గూడా అని నిరూపించిన కథా శకలాలు యీ పుటల్లో వున్నాయ్. మహాత్మాగాంధీ, లెనిన్ - మధ్యతరగతి వారే. ఆర్థర్ మిల్లర్ నాటకాలు మిడిల్ క్లాస్ భాగవతాలే. సింక్లెయిర్ లేవిస్ నవలలూ మధ్యలో వున్న వారి గురించే. (ఆ యిద్దరికీ నోబెల్ పురస్కారాలు) ప్రసిద్ధ తెలుగు కథకులంతా యీ నేపథ్యం వారే. విహారిగారి పరిశోధన మరికొంత లోతైనది. ఆధునిక కల్లోలాల మీద కరదీపిక ల్లాంటివి.

సాధారణ వ్యావహారిక సత్యానికి గూడా సాహిత్య గౌరవం, తాత్వికత్వం యివ్వగలిగిన - కళాత్మక కుంచె - వీరి కలం.

అందరూ నల్లేరు మీది బండినడకగా వ్రాసిన వృద్ధాశ్రమ కథగాదు - యిందులో 'గూడూ - నీదా' - ఉదంతం. అందులో తటస్థించే జోషీ, శ్రీరాములు దంపతులు, పార్వతీశం పాత్రల అస్తిత్వ వేదనానుభవాలు - ఒక పైమెట్టు నుండి అత్యంత సహజంగా పలకరించే వేదంతోక్తులు. ఉద్యోగరీత్యా దేశాటనం చేసిన విహారి వంటి వారే- మన వూరినీ మన దేశాన్నీ బేరీజు వేయగల షరాబులు, తెలుగింటి సరిహద్దులు దాటిన వుదంతం.

గృహహింస లో వినూత్న కోణాల విశ్లేషణ ఒక సెల్ ఫోన్ మాధ్యమంగా విశ్లేషించటం - ఒక కొత్త పైరగాలి సోకినట్లు - 'పంకర గీతలు' కథలో చదవండి.

దత్తత స్వీకారం - మన తెలుగు నాట సాధారణ తంతే. కాని దాని వెనుక గూడు కట్టుకొన్న స్వార్థం, మాత్సర్యం రుచి చూసి - అనాధాశ్రమం వేపు నడచి మానవ కరుణకు ప్రతీకగా నిలిచిన నిస్సంతు దంపతులను 'రుచుల జాడ'లో దర్శించినపుడు విలువల నిర్వచనం అర్థమౌతుంది.

'అవ్యక్తం' కథలోని సంక్లిష్టతను విహారిగారు అవ్యక్తమైన అనుభవాన్ని వ్యక్తం చేయటంతోనూ, వ్యక్తమైన భావాన్ని అవ్యక్తం చేయటంతోనూ క్రొత్త శిల్పవేదిక మీదకు పారకుణ్ణి నడిపిస్తారు.

జీవితమే ఒక శేషప్రశ్న అయినపుడు సిద్ధాంతాలను వల్లించటం సబబా-? సమాధానం "శేషప్రశ్నలు" కథలో వెతికితేనే దొరుకుతుంది.

"మిష్టర్ ఆక్రోశం" లాంటి కథలు నిస్సహాయ మధ్యస్థుడి ఆక్రోశాలు. నీ జీవితం శ్లేష్మంలో ఈగ. వ్యవస్థను తిడతావుగాని వ్యక్తుల మీద ఎగిరిపడవేం? నీకంత బలం లేదు. త్రిశంకు స్వర్గద్వార వాసివి. భేదపడకు. ఆరోగ్యం కాపాడుకో - అదీ సందేశం.

మధ్య - మధ్య ... అన్నీ మధ్యే. It is a world of restless overstatements అన్న సాధారణ సత్యాన్ని కనుగొన్నదీ నీవే కదా- మధ్యతరగతి మానిసీ! అయినా ఈ సమాజానికి నీవిస్తున్న బుద్ధిజీవన తత్వం ఎవరూ మెచ్చుకోరు. అనేది - విహారిగారి తాత్పర్యం.

పద్మరాజుగారి "గాలివాన" కథకు విదేశాల్లో మెప్పు వచ్చాకే మనం చదివాం. ఓహో. స్కిన్నర్ బిహేవిరిజం వాదానికి మన నాస్తిక వాదానికి వంతెన యీ కథ అనుకొన్నాం. ఈ కథ, రచయిత, వాదం అంతా మిడిల్ క్లాస్ మాజిక్యే.

ఈ కథలన్నీ రచయిత అధ్యయన విస్తృతికీ జీవితానుభవానికీ, భారతీయ సాంస్కృతిక విషయ పరిజ్ఞానానికీ - పైన చెప్పినట్లు - రామాయణ రహస్యాన్వేషణ తృప్తికు ప్రతిబింబాలు.

దుష్ట సంప్రదాయ సినిమాల హింసా ప్రబోధాల మధ్య, టి.వి.ల నిరంతర విషసంస్కృతికీ రాక్షస ప్రవృత్తికి నివాళిగా మారిన తరుణంలో సాత్విక గుణాల నిర్మూలనకు కంకణం కట్టుకొన్న శక్తుల నెదిర్చి

సాహిత్యధోరణి కనుమరుగైపోతున్నదన్న భయాందోళనా కాలంలో - మానవుడి నిజస్వరూపాన్ని అద్దంలో చూపుతున్న యీ కథల ప్రచురణ జరగటం ముదావహం.

నేను హైస్కూలు విద్య పూర్తిచేస్తున్న సంవత్సరంలో జన్మించిన శ్రీవిహారిగారు - నాతో పోలిస్తే జ్ఞాన వృద్ధులు. ఈ కాలపు దక్షిణామూర్తి. తెలుగు కథకు, కథకులకు ఆయన చేస్తున్న సేవలు (తెలుగు కథ తేజోరేఖలు, కథా విహారం లాంటి శీర్షికలు) అత్యంత విలువైనవి. ఈ ప్రక్రియకు ఈ శతాబ్ది ఆశీస్సులు - ఆ రచనలు.

ఆయన నాకెప్పుడూ - అర్జునుడితో పాటు భగవద్గీతను విన్న సంజయుడి లాగాను, ధర్మదేవతతో పోరాడి ఆత్మ రహస్యం తెలుసుకొన్న నచికేతుడిగాను కనిస్తారు.

శుభమ్.

సికిందరాబాద్

మునిపల్లెరాజు

మనసులో ఏ మర్మమెరుగని మంచి రచయిత - విహారి

ఇప్పటికీ నాలుగున్నర దశాబ్దాల సాహితీకృషిలో, మనమెరిగిన వన 'విహారి' ఎన్ని తీరుల పూలు పూయించలేదు! ఎన్నెన్ని గుత్తులు మనకు అందించలేదు!

తొలినాళ్ళ జంటకథకుడు - 'శాలివాహన'తో కలిసి రాసినవీ వేసినవీ మూడు కథానికా సంపుటాలు. వాటిలో 'పళ్ళచక్రం' ఎవరమయినా మరుస్తామా? మనిషి మనసు తీరు ఎప్పటికయినా మారుతుందా?

గడిచిన ముప్పయి ఏళ్ళుగా విహారి చేస్తున్న రచనలు నలు మొగాలుగా తీగలు సాగినవి. ఒకవైపు కవితలు (చలనమ్, కలంకన్ను, చీకటి నాణెం, పదచిత్ర రామాయణం మొదలైనవి); మరొక వైపు నవలలు; ఇంకొకవైపు విమర్శనాత్మక వ్యాసాలు (సమీక్ష); కథానికలు సరేసరి - శతాధికంగా.

కేవలం రచనా వ్యాసంగంతో పొద్దుగడిచే స్తిమితత్వం ఎక్కడిది, విహారి చైతన్యానికి? ఆంధ్ర సారస్వత సమితి, స్పందన సాహితీ సమాఖ్య, రచన సాహితీవేదిక (కడప) వ్యవస్థాపక బాధ్యతలు కాని, జీవిత భీమా సంస్థ ఉన్నతోద్యోగ విధులు కాని, ఆ సంస్థ లలిత కళాసమితి జీవిత సభ్యత్వ సంస్కరణ కాని విరామమిచ్చేవి కావుగదా! అయినా కథానికా రచనకూ పరిశీలనకూ అంతరాయాన్ని కలగనియ్యలేదు. ఇప్పుడు రెండు ప్రముఖ దినపత్రికల్లో కథావిహారం, తెలుగుకథ - తేజోరేఖలు అన్న శీర్షికల క్రింద వెలువడుతున్న రచనలు చదువరులకు చలవపందిళ్ళు.

ఈ సంపుటంలోని కథానికలు వన్నె వన్నెల బతుకు తీరుల చిత్రాలు. మనసు లోలోపలి కలవరాల, కలతల, కసిడికోతల వెతలు. మచ్చుకు ఇవి చెప్పుకోవచ్చు :

- ❖ బురదనీటి ఉరవడికి తేటనీరు తొలగిపోవడమో మురికి కావడమో చూస్తుంటాం. అది కాదు అసలు సమస్య - ఆ బురదను విరిచే ఇండుపకాయను మనం మరిచిపోవడం!
 - ❖ మధ్యతరగతి నిస్సహాయుడి వ్యథ అరణ్య రోదనమవుతోంది (ఆర్థిక సిద్ధాంతకర్తల చిలకపలుకులు వుండుమీద కారం జల్లుతున్నాయి).
 - ❖ ధూర్త భర్తవల్ల పడుతున్న బాధల విముక్తికి ఉపాయం ఉండకపోదు; ఆశపొడగట్టక మానదు.
 - ❖ అనుకోనిదేదయినా తనకు జరిగితే నగరంలో, కొడుక్కు బాధలు తప్పవని తండ్రికి భయం. మనిషిని దూరానికి తరుముతుంది, ఆ భయం.
 - ❖ వృద్ధాశ్రమవాసుల జీవిత సమస్యలు తీరుతీరులు. స్వార్థభూతపు వికృతరూపం తాము కనిపెంచిన పిల్లల ముఖాల్లో కనిపించడం ఎంత బాధాకరం!
 - ❖ 'బతకడం వేరు, బతికే పద్ధతి వేరు. మన పద్ధతిలో మనం బతుకుదాం' అన్న తల్లిమాట ఏ వేదవాక్యానికీ తీసిపోదు!
 - ❖ 'ప్రతి సమస్యకూ ప్రత్యామ్నాయ పరిష్కారాలు ఉండనే ఉంటాయి' వాటిని ఎవడికివాడు తెలుసుకోవాలి.
 - ❖ మట్టిని నమ్ముకొని బతుకు పండించుకొన్న ఒకప్పటి చిన్నరైతు, ఇప్పుడు పట్నానికి వచ్చి చెయ్యి చాచి అడుక్కుంటున్నాడంటే- తన కన్నబిడ్డ బతుక్కి తాను బాధ్యుణ్ణి అనుకోడంవల్ల. 'ఒక పూట తిండికోసం ఎంతమంది రైతులు ఇవాళ వలసపక్షులయి నగరం నాలుగు మూలలా ఇదేపని చేయడం లేదు?'
- ఇవన్నీ 2007లో రాసిన కథానికలు; మనసు లోలోతులకు జొరబారే కథానికలు.

-డా॥ పోరంకి దక్షిణామూర్తి

ఇన్నేళ్ళకు మళ్ళీ మీ ముందుకు....

1995 జూలై వరకూ ఎంతో ఉధృతంగా రచనలు చేశాను. కథలు, కవితలు, సాహిత్యవ్యాసాలు, 'తెలుగు కథ-తేజోరేఖలు' విశ్లేషణలు! అయితే, ఆ తర్వాత చిత్రంగా 2006 నవంబరు వరకూ (ఒక్క కథ తప్ప) పత్రికలకు ఎలాంటి రచనా పంపలేదు. ప్రవాసాంధ్ర జీవితం, ఉద్యోగ బాధ్యతలు. 2006 డిశంబరులో డా॥ వేదగిరి రాంబాబు సమన్వయకర్తగా డి.డి. (సప్తగిరి టీ.వీ) వారి కథానికా రచన చర్చలో, వారి ప్రేరణతోనే పాల్గొనటం ఒక మలుపు. ఆంధ్రప్రభ సంపాదకులు విజయబాబుగారు, మునిపల్లెరాజు గారు ఆ చర్చలో ఇతర వక్తలు. ఆరోజు రాంబాబు 'ఇంతకాలం మీరిలా కథా సన్యాసం చేయటం బాగాలేదు సార్' అని కాస్త కినుకతోనూ, చనువుతోనూ, మనస్ఫూర్తిగానూ మందలించారు. 1990-95ల్లోనూ నా రచనా కార్యక్రమానికి ఆయనే catalyst మరియు Inspiring force. ఆయనొక One man Army-కథా ప్రాచుర్యానికి సంబంధించి! కథానికకు అంకితమైన గొప్ప రచయిత. ఆయనకి నేనంటే గౌరవం అనేకంటే-మావంటి సీనియర్స్ కథారచనని వదిలేయకూడదనే ఆరాటం, ఆకాంక్ష ఎక్కువ!

నేను ఆలోచనలో పడ్డాను. 1995 వరకూ రాసిన 'తెలుగు కథ-తేజోరేఖలు' గురించి విజయబాబు గారితో ప్రస్తావించాను. ఎంతో సౌజన్యంతో, రక్కున 'ఇప్పుడు ఆంధ్రప్రభలో శీర్షికగా వేద్దాం. మొదలెట్టండి' అన్నారు. ఆ తర్వాత వారం నుంచే ఆంధ్రప్రభ ఆదివారం అనుబంధం పుస్తకంలో ఆ శీర్షిక మొదలైంది. ఈనాటికీ కొనసాగు తోంది. రచయితల, పాఠకుల స్పందన అద్భుతంగా లభిస్తోంది. దానితో నా రచనా వ్యాసంగం 'అ-పూర్వం'గా ఊపందుకుంది. అలా, రచనా పునరుద్ధరణకి పునఃప్రేరణ నిచ్చిన రాంబాబుగారికీ, విజయబాబు గారికీ మున్ముందుగా నా హార్దిక కృతజ్ఞతలు తెలుపుకుంటున్నాను!

నా సాహితీ జీవనయాత్రలో 2007 ఒక స్వర్ణ వర్షం. ఒక్క సంవత్సరంలో 22 కథలూ, 100కి పైగా వ్యాసాలూ (తెలుగు కథ-తేజోరేఖలుతో కలుపుకుని) వెలువడినై. ఆ 22 కథల్లో నుంచీ ఈ సంపుటికి 15 కథలు ఎన్నుకోవడం జరిగింది.

సుప్రసిద్ధ కథాబుష్పి, కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ పురస్కార గ్రహీత, నాకు అత్యంత గౌరవాస్పదులు, నేను ఆరాధించే కథకుల్లో ఒకరు-అయిన మాన్యశ్రీ మునివల్లెరాజుగారు నేను కోరగానే 'పరిచయం' పేరున ముందుమాట అందించారు. అలాగే 'కథానిక స్వరూప స్వభావాలు' పరిశోధన ద్వారా ఈనాటికీ కథానికకు సంబంధించి ఒక "రిఫరెన్స్" గురువులా గౌరవింపబడుతున్న డా॥ పోరంకి దక్షిణామూర్తిగారికి వారి పరిశోధన కాలంనుంచి నా కథానికలమీద ప్రత్యేకమైన అభిమానం ఉంది. ఈ సంపుటిలోని కథలమీద వారి అమూల్య అభిప్రాయం కూడా నాకు ఎంతో సౌజన్యంతో అందజేసారు. వీరిద్దరికీ నా హృదయపూర్వకమైన ధన్యవాదాలు.

కథా సంపుటి ముద్రణ బాధ్యతలో శ్రమతీసుకున్న రాంబాబు గారికి ప్రత్యేకంగా అభివందనాలు.

పుస్తకానికి ముఖచిత్రం కూర్చిన 'బాలి' గారికీ, డిటిపి డిజైన్ చేసిన మను గ్రాఫిక్స్ వారికీ, ముద్రణ చేసిన కర్నక్ ఆర్ట్ ప్రింటర్స్ వారికీ నా కృతజ్ఞతలు.

నా రచనా వ్యాసంగాన్ని ప్రోత్సహిస్తూ, నాపట్ల ఎంతో ఆదర గౌరవాల్ని చూపుతున్న వివిధ పత్రికా సంపాదక వర్గ సభ్యులకీ ప్రత్యేక ధన్యవాదాలు తెలుపుకుంటున్నాను.

'కొత్తనీరు' కథని 'కథ 2007'కు ఎంపిక చేసిన సంపాదకులు పాపినేని శివశంకర్, వాసిరెడ్డి నవీన్ గారల సౌజన్యానికి అభినందనలు.

'కొత్తనీరు...మరికొన్ని కథలు' సంపుటికి మీ ఆదరాభిమానాల్ని ఆకాంక్షిస్తూ...

అభినందనలతో,

-బిహారి

కథాక్రమం

1. కొత్తనీరు	1
2. అవ్యక్తం	10
3. శేషప్రశ్నలు	18
4. మిస్టర్ ఆక్రోశం	28
5. రెండో సముద్రం	38
6. కొత్త పాఠం	46
7. ఉభయ కుశలోపరి	55
8. రుచుల జాడ	62
9. వంకర గీతలు	67
10. గూడు - నీడ	74
11. సిద్ధము సుమతీ!	86
12. రెండర్థాల పాట	97
13. 'భూ'మధ్యరేఖ	105
14. ఎదురద్దాలు	114
15. భ్రష్టయోగి	117

ఈ సంపుటిలోని కథలు ఆంధ్రజ్యోతి ఆదివారం అనుబంధం, నవ్య వీక్షి, స్వాతిమాసపత్రిక, స్వాతి సపరివారపత్రిక, పత్రిక, తేజవీక్షి, నది మాసపత్రిక, వార్త, ఈ భూమి వారపత్రిక, సుజన రంజని (ఆంధ్ర సాంస్కృతికోత్సవ ప్రత్యేక సంచిక యుయస్)ల్లో ప్రచురింపబడినాయి. ఆయా పత్రికా సంపాదకుల సౌజన్యానికి రచయిత కృతజ్ఞతలు.

కొత్తనీరు

బి యట చల్లగానే ఉంది. లోపలే సెగలూ పొగలూ. బయట ఆహ్లాదకరంగానే ఉంది. లోపలే ముసురువట్టింది. బయటంతా విశాలంగా ఉంది. లోపలే ఇరుగ్గా ఉంది.

రాత్రి తొమ్మిదవుతోంది. ఇంట్లో సాయంత్రం ఆరుగంటలకి మొదలైన అంతర్యుద్ధం ఇంకా కొనసాగుతూనే ఉంది. రోజూ ఈ పాటికి నాన్న టిఫిన్ అయి పోతుంది. ఇవాళ టిఫిన్ కి రమ్మని రెండుసార్లు పిలిచినా రెండు సార్లు ముభావంగా 'నాకివాళ టిఫిన్ అక్కర్లేదు' అని ఒక్క ముక్కలోనే తన నిరసనని తెలియజేశాడు.

వంట చేసి పెట్టి ఎప్పుడో వెళ్ళిపోయింది సుభద్రమ్మ. అమ్మకి కీళ్లనొప్పులూ, స్పాండిలైటిస్, ఆయాసం రావడంతో వో ఏడాది నుంచీ వంటకి సుభద్రమ్మ ఏర్పాటు జరిగింది. ఆమె పగలూ రాత్రీ వంట చేసి పెట్టి వెళ్ళిపోతుంది. నాన్నకి సుగరుంది. బిపి ఉంది. సమయానికి ఆయనకి అన్నీ అమర్చటం అమ్మకొక నియమం. ఇవాళ పరిస్థితి యిదిగో ... యిలా ఉంది. ఇల్లంతా మూర్ఛబోయిన వాతావరణం.

హాల్లో నేనూ, అమ్మా, నాన్నా కుడివైపు గదిలో నా శ్రీమతి సరళ టీవీ ఛానళ్లు మారుస్తోంది. ఆమె మనస్సు కూడా ఈ రోజు సీరియల్ మీద లేనట్లుంది. ఎడమ వైపు గదిలో నా కూతురు మాధవి ... కంప్యూటర్ ముందు కూర్చుని ఏదో చేస్తోంది.

ఎవరి మనసుల్లోనూ ప్రశాంతత లేదు. నిశ్శబ్దం ఘనీభవించినట్లు ఉంది. పక్షవాతం మొదలైతే కనపడే లక్షణాలు ఇంటిని పట్టుకున్నట్టునిపిస్తోంది.

విషయాన్ని నాన్నే తెగలాగుతున్నాడా? ఒక చిన్న సందేహపు చినుకు - నా గుండెలో .

ఇంతకీ జరిగిందేమిటి?

❀ ❀ ❀

❀ కొత్తనీరు * విహారికథలు ❀

విటి పార్క్ దగ్గరికి ఎవడో టాటూస్ వేసే వాడొస్తే పచ్చబొట్టు బొమ్మకంటే తన చేదండ మీద వేయించుకొచ్చింది మాధవి. అది చూసి అగ్గిరాముడయ్యాడు నాన్న.

“చూట్టానికి పరమ అసహ్యంగా ఉంది. రోత పుడుతోంది. స్లీప్ లెస్ డ్రెస్ చేతిపైన ఈ బొమ్మలేమిటి.... కింద ముంజేయి పైదాకా మెహిందీ డిజైన్లేమిటి” వికారంగా అంటూ తిట్లా, చివాట్లా. శివమెత్తినట్లు ఊగిపోయాడు.

మాటల మధ్యలో మా ఆవిడకీ నాలుగు వడ్డించాడు. అప్పుడే ఆఫీసునుంచి వచ్చి చిరాగ్గా ఉన్నట్లుంది. తానూ ఒంటికాలిమీదే లేచింది.

“మాధవి చిన్నపిల్ల కాదు నాలుగు దెబ్బలేసి చెప్పటానికి. నా అంతయి నాకంటే ఎక్కువే సంపాదిస్తోంది. చెప్పారు కదా. అదే అర్థం చేసుకుంటుంది” అన్నది. ఆమె సమాధానం నాన్నకు రుచించలేదు.

సరళని బలపరుస్తున్నట్లు నేనూ “నో యిష్యూ నాన్నా. మాధవి కంప్యూటర్ ఇంజనీర్. పైగా ఆ బొమ్మ లేవో వాషబులే. సరదా తీరాక చెరిపేసుకుంటుంది లెండి. లెటజ్ ట్రీట్ హర్ యాజ్ యాన్ అడల్ట్” అన్నాను.

నా వైపు చాలా గుర్తుగా చూశాడు నాన్న. ఓ వెయ్యి సూదులు కళ్లలోకి గుచ్చినట్టయింది. “కొంతమంది ఎంత వయసొచ్చినా మైనర్లే. ఎందుకు పనికోస్తారా కూతుర్ని అదుపుచేసుకోలేని వెధవలు” అని తనదైన ఫక్కిలో కరుగ్గానే అన్నాడు. ఆయన మాట తీరు అంతే. సన్నగా నవ్వేసుకుని ఏదో మేగజైన్ అందుకున్నాను.

అప్పుడే అమ్మ ప్రవేశించింది ఈ ఘట్టంలోకి. నాకంటే సరళకంటే ఆమె ఒక ఆకు ఎక్కువే చదివింది. “మాధవి చెట్టంత పిల్ల. దానిపై అలా రంకెలేస్తే ఎలా? ఏ నేరమో పాపమో చేసినట్టు అంకమ్మ శివాలెందుకు? కొడుకూ కోడలూ చిన్నపిల్లలా ఏమిటి? మర్యాద లేకుండా బడిపిల్లల్ని అన్నట్లు అనేయటమేనా? అంత చదువూ... పొద్దున్నే ఆ ఆధ్యాత్మిక కార్యక్రమాలూ ఎందుకుట? నోటికి కొంచెం నిగ్రహం ఉండొద్దూ” అన్నది.

అమ్మ మాటలు నాన్న మనసుని బాగా గాయపరచినట్లున్నాయి. అప్పటినుంచీ బిగుసుకుపోయాడు.

ఏడవుతుండగా కాబోలు మాలతి వచ్చింది. నామేనకోడలు. పైనే అపార్ట్మెంట్. సెక్రటేరియట్ లో ఉద్యోగం. వాళ్లాయన విష్ణు. ఏదో కంపెనీలో మార్కెటింగ్ ఎగ్జిక్యూటివ్. వాళ్ల బాబు రవి ఐదేళ్ళవాడు. అమ్మ రవి గురించి అడిగితే “వాడు ఇంటికొచ్చాడంటే టీవీలో జెటిక్స్ కో, సిఎన్ఎన్ కో అంటుకుపోతాడు అమ్మమ్మా” అంది.

నాన్న మాలతి వైపు ఓ చురుకు చూపు చూశాడు. ఆమె పిచ్చాపాటి మొదలెట్టింది గానీ సాగలేదు. జ్వరమొచ్చిన ఇంట్లో ‘ఊఁ...అఁ’ మూలుగులు తప్ప సంభాషణేం జరుగుతుంది! ఆ కొంచెం సణుగుడు లోనే జరిగిందేమిటో అర్థమైంది. మాలతికి.

ఆమె చాలా సీరియస్ గా అన్నది. “మాధవయినా, మాలతయినా ఆడపిల్లంటే అందరికీ అలుసులే మామయ్యా. ఆమె వ్యక్తిత్వాన్నీ, అభిరుచినీ దేన్నీ గౌరవించలేరు. ఈ పురుషాధిక్యతతో చస్తున్నామనుకో” అని సన్నగా నవ్వింది. తనని ఉద్దేశించే అన్నట్లు అర్థమయ్యింది నాన్నకి. ఆమె వెళ్లి పోయింది.

తన చిరాకుని బయటపడేశాడు నాన్న. స్త్రీ వాదం గురించీ, ఈకాలపు ఆడపిల్లల్ని గురించీ చాలాసేపు మాట్లాడుతూనే ఉన్నాడు. టీవీ సీరియళ్లలో ఒక మగాడికి నలుగురు భార్యల్ని పెట్టున్నా. సినిమాల్లో ఆడది బట్టవిప్పి బజార్న పడ్డా వీళ్లకి పట్టదు. అంతా హిపోక్రసీ, పలాయనత్వం. అసలవన్నీ ఆడవాళ్లేగా లొట్టలేసుకొని చూస్తున్నది. పల్లెటూళ్లకి పాకిందీ జాడ్యం ...” అని ఎక్కువ మోతాదులోనే ఉపన్యాసం రంగరించాడు.

ఆయన వైపు పరిశీలనగా చూశాను. ఆయన బంతిలేకుండా పుట్టిబాల్ ఆడుతున్నాడని అనిపించింది. నాన్న రూపం, మనస్తత్వం, గతం గురించిన ఆలోచనలు మనసును ముసురుకున్నాయి.

❀ ❀ ❀

నాన్నకి దెబ్బే ఏళ్లు దాటాయి. బట్టతల, చురుకు చూపులు, స్ఫురద్రూపం. ముక్కుసూటి తత్వం. మాట పెళుసు. “చెప్పే విషయం

కొంచెం సౌమ్యంగా చెప్పొచ్చుగా. అంత కటువుగా చెప్పటమెందుకు” అంటే వాప్పుకోడు.

“మాట నాభినుంచి రావాలిరా. పెదవి మీదనుంచి కాదు. చిత్తశుద్ధి నిజాయితీ నిబద్ధతా ఉండాలి. మాడ్చులేషన్ లేని వాక్యానికి ఫోర్స్ ఎట్లా వస్తుంది? పొడి పొడి మాటల్తో చెప్తే పీకి పెరట్లో పారేస్తారు” ఇదీ ఆయన తరహా.

నలభై ఏళ్లు ఉద్యోగం చేశాడు. చాలా చదివాడు ఎన్నో డిగ్రీలు తీసుకున్నాడు. పదహారో ఏటే తాతయ్య పోతే ముగ్గురు చెల్లెళ్లకీ పెళ్లి పేరంటం నిర్వహించేడు. స్వశక్తితో ఎదిగిన వ్యక్తి. ‘విశ్వనాథం సారంబే ఒక మేరవు. ఆయన్ని గురించి వర్ణించలేము’ అనిపించుకున్నాడు. నాకూ తమ్ముడికీ అక్కయ్యకీ కూడా నాన్నే రోల్ మోడల్.

ఎటోచ్చి ఈ మధ్యనే ఈయనకి ఇంటి వ్యవహారాల్లో ఛాదస్తం ఎక్కువౌతున్నట్లునిపిస్తోంది.

మొన్న ఆదివారం మాలతీ, విష్ణు వచ్చారు. మాటలు సాగుతున్నాయి. మధ్యలో విష్ణు అన్నాడు. “రవికి ఫైల్స్ తాతగారూ, బ్లీడింగ్. ఇబ్బంది పెడుతోంది. ఏదో మందులేస్తున్నాం గానీ తగ్గట్లేదు. పిల్లవాడు బాధపడుతున్నాడు.”

కొనసాగింపుగా మాలతీ అంది “అసలు ప్రాబ్లెమ్ వాడు పిజ్జాలూ మసాలా పదార్థాలు తింటేనే వస్తోంది” అని.

నాన్న వాళ్లిద్దర్నీ అదోలా చూసి రక్కున అన్నాడు. “వాడు చిన్నవాడు. జిహ్వ చాపల్యం ఉంటుంది. పెద్దవాళ్లం కదా మనమే బుద్ధి తెచ్చుకోవాలి. వాడికి అసలైన చికిత్స ఈ పదార్థాలు తినకుండా చూడటమే. మీరు తినేదీ వాడికి పెట్టేదీ అంతా జంక్ ఫుడ్లేగా. గుట్టలు గుట్టలుగా ఆ చిప్స్ పేకెట్స్ ఎందుకు? మీ డైనింగ్ టేబుల్ మీదా, సోఫాలో, దివాన్ మీదా.... ఎక్కడపడితే అక్కడ...”

మాలతీ సంగతేమో గానీ విష్ణు మొహం వివర్ణమైపోయింది. వాతావరణంలో ఒక్క సారిగా ముసురు కమ్మింది. ఆ తరువాత సంభాషణని వేరే అంశాలమీదికి మళ్లించాలని నేనెంత ప్రయత్నించినా

పొడిపొడి మాటలుగానే తేలిపోయింది. కాస్తేపు కూచుని వెళ్ళిపోయాడు విష్ణు.

ఇదీ యిటీవలి నాన్న!

ఇప్పుడు జరుగుతున్నదీ భిన్నమైందేమీ కాదు.

హాలులో గాలి స్తంభించింది. చేతిలో ఉన్న దినపత్రిక మీదకూడా తన చిరాకు ప్రదర్శిస్తున్నాడు నాన్న. ముఖకవళికలు ఈ విషయాన్ని చెబుతున్నాయి. నేనూ, అమ్మ, నాన్న ఎవ్వరూ ఎవరీ పట్టించుకోకుండా ఉన్న ఈ వైనం చిత్రంగా ఉంది. అందరి మనసుల్లోనూ శతకోటి ఆలోచనలు. ‘మౌనం కూడా ఒక భాషే’ అన్నది ఇందుకనేనా? ఒకరి మీద ఒకరికి అలతి కినుకా, అమిత కోపమా?! నేను మనసునీ చూపునీ అంతర్ముఖం చేసుకుంటున్నానా...నవ్వొచ్చింది.

“రండి మనం భోంచేద్దాం మాధవీ రా” అని పిలుస్తూ హాల్లో కొచ్చింది సరళ. హాల్లోనే మా డైనింగ్ టేబుల్. నేను లేచాను. సరళ వెనగ్గా అమ్మ కదిలింది. “నేనూ టిఫిన్ చేస్తున్నాను. మీ యిష్టం పెట్టమంటే పెట్టా” అన్నది నాన్న నుద్దేశించి. ఆయన మా అందరివైపు పరీక్షగా చూశాడు. ఆయన మనసులో జ్వలనం చూపుల్లో గోచరించింది నాకు. మరుక్షణం ఆయన లేచి తన గదిలోకి వెళ్లాడు.

ఆయన కాళ్ళూ చేతులూ కడుక్కొని వస్తారేమో అనుకున్నాను.... ఉత్కంఠతో అటూ ఇటూ చూశాను. అమ్మకేసి సాలోచనగా పరికించాను-టేబుల్ ముందు కూచుంటూ. ఆమె “ఏమో ఆయన ఇష్టం” అన్నది గంభీరంగా. మా గొంతుల్లోకి జారుతున్న ఆహారంలా హాల్లో నిశ్శబ్దమూ మునగదీసుకుంది.

నాన్న బయటకి వచ్చాడు. హాల్లో కూచుని రేడియోని ఆన్ చేశాడు. అదో చిన్న ట్రాన్సిస్టర్. సన్నగా పాట వినిపిస్తోంది.

ఇంతలో నా కొడుకు చందూ వచ్చాడు. వాడు బిటెక్ రెండో సంవత్సరం చదువుతున్నాడు, ఊరికి చాలా దూరంలోని కాలేజీలో. ఉన్నరంటూ సోఫాలో కూచుని విసుగ్గా షూస్ తీసి వో మూలకు

విసిరేశాడు. అవి రెండూ నాలుగు వైపులకి పడినట్లు అక్కడొకటి ఇక్కడొకటి పడ్డాయి. మెళ్లో వేలాడుతున్న సెల్ ఫోన్, చెవుల్లో వున్న యియర్ఫోన్, జేబులో నుంచీ ఎంపీట్రీ ఫ్లేయర్ తీసి టీపాయ్ మీద పడేశాడు. రెండు చేతులూ వెనక్కి సాచుకొని సోఫాలో వాలిపోయాడు.

వాణ్ణి ఎగాదిగా చూశాడు నాన్న. “ఏమిటా చందూ.... నువ్వు నీ వాలకం నజ్జు నజ్జుగా పీచులు పీచులుగా మడమల అడుక్కుపోయి ఆ ప్యాంటేమిటి? కుష్టు ముండా వాళ్లా ఏమిటా ఈ ఫ్యాషన్లు? మెళ్లో ఏమిటా తాళ్లు? షూస్ ని ఒక చోట పొందిగ్గా విడవటం మనవల్లకాదా జీవితంలో?”

వాడి సెల్ మోగింది. “తెల్లవార్లూ పొద్దుగూకులూ ఫోన్లో మాటలే మాటలు...లేదా మెసేజీలు” నాన్న మాటల్ని పట్టించుకోనట్టు అవన్నీ తీసుకొని తన గదిలోకి వెళ్లాడు చందూ. వాడు వెళ్తుండగా ఉన్నట్టుండి ఆయన చూపులు చందూ వేసుకున్న టీషర్ట్ మీదకి మళ్ళినై ఛాతీ మీది అక్షరాలు పైకే చదివేడు.

‘గళ్స్ ఆర్ లైక్ మెడిసిన్స్. దే డు హ్యవ్ ఎక్స్ పైరీ డేటి!’

నాన్న కోపం మీద గుగ్గిలం పడనే పడింది. మజ్జిగ అన్నంలోకి వచ్చానుగానీ నాకూ ముద్దదిగటం లేదు. వీడు సహజంగా ఆయన కంటపడడు. “కనిపిస్తే ఏదో వొకటి పాయింటవుట్ చేస్తూనే వుంటాడు. ఒకటే సణుగుడూ” నన. “ఐ జస్ట్ కాన్ట్ బేట్” ఇదీ ఆయన్ని గురించి వాడు వాళ్ల అక్క దగ్గర వ్యక్తం చేసిన అభిప్రాయం. నేను విన్నాను. అదీగాక, సాధారణంగా ఉదయం ఎనిమిదింటికి వాడు టిఫిన్ చేసి వెళ్లిపోతాడు. రాత్రి ఏ పదింటికో వచ్చేసరికి ఆయన నిద్రలో వుంటాడు. అందుకని వీళ్ల చూపులు కలవపు-ఎప్పుడో సెలవు రోజుల్లో తప్ప. ఇవాళ దుర్దినం!

నాన్న కళ్లు అగ్నిగోళాలే అయ్యాయి. “మరీ రోత పుట్టిస్తున్నయ్ ... ఈ యింటి వ్యవహారాలూ.... పద్ధతులూనూ ... ఇలాగైతే వీడు భ్రష్టు పట్టిపోతాడు. జూలాయి వేషాలూ జూలాయి వ్యవహారాలూ.... పోయి వో సారి వాడి రూమ్ చూడండి. దాన్నిందా దినపత్రికల పేజ్

త్రీ, పేజ్ ఫోర్ ఎట్రాక్షన్. చెప్తూనే ఉన్నాన్నేను. ఫిబ్రవరి ఏడో తేదీ నఫ్లిమెంటోని చించుకుని దిండువక్కన దాచుకున్నాడు వీడు. యాక్సిడెంటల్ గా ఏదో మ్యాగజైన్ కోసం వెళ్తే కనిపించింది.”

అస్వస్థతగా ఉన్న మనసులు!

చాలా క్షణాల్ని కాలం తనలో కలిపేసుకుంది. ఎవరి గదుల్లోకి వాళ్లం వెళ్లబోతున్నాం. అప్పుడు అడిగేడు నాన్న, “నాకో కప్పు బూస్ట్ యివ్వు” అని. అమ్మ ఆయనకి బూస్ట్ ఇచ్చి గదిలోకి వెళ్లి పోయింది.

ఇప్పుడు హాల్లో నేనూ, నాన్నా మాత్రమే ఉన్నాం. పెద్ద కల్లోల కడలి మధ్య దీపంలా ఉన్నాడాయన. “ఆ పిల్ల గది చూస్తే అదీ అంతే. వస్తువులు, పుస్తకాలు బట్టలు....అన్నీ మంచం మీద, కుర్చీల్లో, తలుపు రెక్కలకీ.... ఘోరం. పాతబడినవీ చిరిగిపోయినవీ కూడా చూసుకోక పోతే ఎట్లా? చేతికి ఏ డ్రెస్సు వస్తే అది వేసుకుపోతుంది. ఆ జీన్స్ ఒకటి వచ్చినై. మట్టి దుమ్ము ధూళీ అన్నీ ఆ రంగులో కలిసి పోతాయనే భరోసా. సరియైన జాకెట్లూ గౌన్లూ లేవు గదా ఏమిటిరా రామ్మూర్తి ...మన ఇళ్లల్లో కూడా యిట్లా అయితే ఎట్లాగురా ... ” నెమ్మదిగా మాటల్లోకి ప్రవహించింది బాధ.

కొంత సమయం తీసుకుని “మీరిలాంటివి పట్టించుకోకండి నాన్నా. ఎవరికి వారు గ్రహించుకుంటారు” అన్నాను.

ప్రస్తుతం ఆయన ఉన్న స్థితిలో నా సమాధానం లేక సముదాయంపు నా అల్పప్రజ్ఞకి తార్కాణమని నాకు తెలుసు. ఆయన మౌనంగా ఉండిపోయాడు. బడబాగ్ని అంటే అదేనా? ఒక ప్రశ్న నాలో పుట్టి నాలోనే అణిగిపోయింది. మెల్లగా లేచి ఆయన తన గదిలోకి వెళ్లిపోయాడు.

మర్నాడు ఉదయం చాలా చిత్రంగా మా ఇంట్లో గాలి అంతా చందూ మీదే వీచింది. రాత్రి నాన్న మాటలకి సీరియల్ సాగింది.

సరళ కూడా వాడిమీద ఒంటి కాలితో లేచింది. వాడి రూమ్ లో ఉన్న ‘స్టేఫ్’ అంతా వర్ణించింది. “వీడికి అడ్డమైన స్నేహాలూ అబ్బుతున్నై. తిరుగుళ్లా ఎక్కువయ్యాయి. లేకపోతే ... ఎంత దూరపు కాలేజి అయినా

రాత్రి పదింటిదాకా పడుతుందా? అసలు కాలేజ్ బస్సుకి దబ్బెందుకు కట్టనీయదు? యూజ్‌లెస్ ఫెలో...” ఇలా సాగింది ఆమె పెద్దరికపు హెచ్చరిక. ఇవన్నీ వినివిని చివ్వున లేచి వెళ్లిపోయాడు చందూ.

ఎవరి పనుల్లోకి వాళ్లం వెళ్లిపోయాం

ఆ రాత్రి సరళ నోరు విప్పింది. “ఎలాగైనా మామయ్యగారు ప్రతి చిన్న విషయానికీ బీపీ పెంచుకుంటున్నారండీ. సెలవు రోజు వచ్చిందంటే నాకేమిటో టెన్షన్‌గానే ఉంటోంది.... ఆ రోజెట్లా గడుస్తుందో అని. పేపర్ చదివితే చెత్తచెత్తగా మడుస్తారంటారు. ఏ పేజీకా పేజీ అక్కడోటీ అక్కడోటీ పడేయటమెందుకంటారు. వాష్ బేసిన్‌లో నీళ్లు పోతున్నాయంటారు. కుర్చీల్ని అక్కడికి ఇక్కడికి లాక్కుని కూర్చుని మళ్లీ లేచి వెళ్లేటప్పుడు ఎక్కడివక్కడే వదిలేసి పోతారని చిరాకు పడతారు. ప్రతి చిన్న విషయానికీ ‘ఇవన్నీ కల్చర్‌లో భాగంగా రావాలని ఒక లెక్చర్ పీకుతారు.’ పరాకాష్ఠకు చేరుతోంది....”

నేను విని ఊరుకున్నాను. ఆ రాత్రంతా ఒకటే ఆలోచనలు. శనివారం వచ్చింది. అందరికీ సెలవు. అందరం హాల్లో ఉండగా చూసి “రోజులు చాలా త్వరత్వరగా మారిపోతున్నాయి. మాలాంటి వాళ్లం ఆ మార్పుని అదే వేగంతో అందుకోలేకపోతున్నాం. మేం పుట్టిందీ పెరిగిందీ మనుషులుగా ఎదిగిందీ వేరువేరు వాతావరణాల్లో. పదిహేనేళ్లొచ్చేదాకా కాళ్లకిచెప్పులు తెలిని వాడిని నేను. నా స్టార్ట్-ఇన్-లైఫ్ వేరు. మీది వేరు. ఒకసారి మాధవి చాలా విశదంగా చెప్పింది విషయం. ‘నువ్వొక గుమాస్తా కొడుకుగా నీ జీవితం ప్రారంభిస్తే నాన్నొక మేనేజర్‌గా కొడుకుగా మొదలెట్టాడు. నేనేమో ఒక జనరల్ మేనేజర్ కూతురుగా ప్రారంభించాను..... చూశావా’ అని.

నిజమే! అందువలన ప్రాధాన్యతలూ, అవసరాలూ మారుతున్నాయి. రుచులూ, అభిరుచులూ భిన్నంగా ఉంటున్నాయి. మాధవలగా ప్రీగా నువ్వుగానీ, నేనుగానీ కాఫీడేకి వెళ్లగలమా? మీ ఆవిడలా మా ఆవిడ ఆరున్నర వరకూ పడుకోగలదా? ఎన్ని సార్లు వాళ్లిద్దరికీ ఈ చర్చ జరిగిందో మనకు తెలుసు. కొత్తనీరు వచ్చి పాతనీరుని కొట్టేస్తూ ఉంటుంది.”

ఒక్క క్షణం ఆగేడు చుట్టూ చూశాడు. మళ్లీ చెప్పసాగేడు.

“అందుకని ... ఒకరి ప్రవర్తన, నడత మరొకరి అనారోగ్యానికి కారణం కాకూడదు. మేము చాలా ఆలోచించి వొక నిర్ణయానికి వచ్చాం. మీ అమ్మా నేనూ రేపు కేర్‌హోమ్‌లో చేరుతున్నాం. నిన్న వెళ్లి అన్ని ఫార్మాలిటీస్ పూర్తి చేసి వచ్చాం. మా వస్తువులూ సర్దుకున్నాం.”

మేమంతా షాక్‌తిన్నాం. మొహమొహాలు చూసుకున్నాం ఈ కథకి నాన్న ఇలాంటి మలుపు ఇస్తాడని కలలో కూడా ఊహించలేదు. నేను సరళ వంక చూస్తే ఆమె తన చూపుల్ని పరావర్తనం చేసింది. అమ్మ మౌనంగా ఉండిపోయింది.

ఆ రాత్రి మా బెడ్‌రూమ్‌లో లైట్లు వెల్గుతూనే ఉన్నాయి. నిద్ర తెలీలేదు నాకు. ఏవేవో ఆలోచనలు. ‘కొత్తనీరు వచ్చి పాతనీరుని కొట్టేస్తుంది!’ అన్న నాన్న మాట పదేపదే గుర్తొస్తోంది. కేర్‌హోమ్‌లో చేరాలనే ఆలోచన కొత్తనీరా? నాన్న చెప్తూ, వుండే ‘కేరక్టర్ ఈజ్ ఏ ప్రాసెస్’ అంటే ఇదేనా?

తెరలు తెరలుగా భవిష్యత్ దృశ్యాలూ చిత్రాలూ!!

- అమ్మానాన్నా కేర్‌హోమ్‌లో కుదురుకున్న పది పదిహేను రోజుల తర్వాత ఒక సెలవు రోజున చందూ అన్నాడు “మీకేమోగానీ, వాళ్లు వెళ్లటం నాకు పెద్ద రిలీఫ్ నిచ్చింది” నేను గతుక్కుమన్నాను.

రానున్న పరిణామాలకి నేటి సంకేతమా ఇది? నేను సరళ కేసి చూశాను. ఆమె చందూ వైపు చూసింది. వాడు చాలా తాపీగా ... ‘అవును’ అన్నాడు.

ఆ ‘అవును’ దేనికి వర్తిస్తుంది? నేను పైకి అనని నా ప్రశ్నకేనా? కాబోలు !!!

◆ ఆదివారం ఆంధ్రజ్యోతి 18 మార్చి, 2007

అవ్యక్తం

“గుడ్ మార్నింగ్ మేడమ్” అంటూ కాఫీ తెచ్చాడు శివరాం. తీసుకుంది గౌరి. మంచం పక్కన స్టూలు మీద కూచున్నాడు.

ఉదయం ఐదు గంటలకి పక్కనుంచి దిగుతూండగానే భార్య గౌరి చెవిలో మధురంగా ఊసులాడి, శుభోదయం చెప్పి, ఏదో ఓ చిలిపి పని చేసిన తర్వాతనే మంచం దిగుతాడు శివరాం.

ఆ కార్యక్రమం ఈరోజూ యధావిధిగా జరిగింది. అదనంగా ఈరోజు భార్యకి జన్మదిన శుభాకాంక్షలు కూడా చెప్పి, సుతారంగా కరచాలనం చేసి తర్వాతే కాలు కిందపెట్టాడు.

‘ఇది రెండో రౌండు, కాఫీకీ, మురిపెంకీ కూడా’ అని మనసులో అనుకొని భర్త వైపు అమృతపాయమైన చూపులు చూసింది గౌరి. తానూ ‘గుడ్ మూనింగ్’ చెప్పింది. కాఫీ పూర్తి చేసింది గౌరి. కప్పుని అందుకొని భార్య కళ్ళలోకి చూస్తూ సన్నగా ఈల వేశాడు శివరాం. ఉషోదయంలో విరిసిన ముగ్ధమందారంలా వుంది గౌరి. భార్యని తమకంగా చూస్తూ.

“నీల వస్తూ వుంటుంది. ఆమె రాగానే నీ స్నానం కార్యక్రమం. నా అదృష్టం బాగుండి ఆమె దుమ్మా కొట్టిందంటే, నాకు నీ పుట్టినరోజు బహుమానం అభ్యంగస్నానం ఈ అబ్బాయి గారు చేయించే అదృష్టం లభిస్తుంది” అన్నాడు.

గౌరి సిగ్గుపడింది. క్షణంలో ఆమె మొహాన్న విషాదరేఖ విరిసింది. కమ్మ తెమ్మెరకి పులకించి అలతిగా వూగిన పూరెమ్మ అంతలోనే ఎండవేడిమికి కమిలినట్లయింది.

తన పట్ల భర్త శ్రద్ధకి అవ్యక్తమైన కృతజ్ఞతా భావం గౌరిది.

అల్లరి చిరునవ్వుతో “అమ్మాయి గారికి ఇవ్వాలికి నలభై ఎనిమిది” అన్నాడు ఆమె మూడని సరళం చేయడానికి.

“అబ్బాయి గారికి ఏబై రెండు” అంది గౌరి.

“అయితే రెండూ కలిపి శనమానం భవతి అన్నమాట” అంటూ నవ్వేశాడు. గౌరి కూడా శృతి కలిపింది.

“అవును గౌరిఇవ్వాళ బర్డ్స్ స్పెషల్ ఏమిటి?” అడిగాడు. ‘స్పెషల్’ పదంలో అర్థాంతరాన్ని మిళితం చేసి, ఒకింత కవ్వింపు కూడా ధ్వనించేటట్లు మాట-విరుపుకి లోనయింది. గౌరి మొహం వివర్ణమైంది.

గౌరి దగ్గరగా కదిలి మంచం మీద కూర్చున్నాడు శివరాం. ఆమె చెక్కిలి మీద చేయి వేసి ‘నో....నో....నో’ అంటూ “సారీ” అంటూ మరుక్షణం ఆమె మొహాన్ని తన దోసిటితో స్పృశిస్తూ అనునయంగా, ప్లీజ్....ఏమనుకోకు” అన్నాడు. తనను తాను కూడా సంబాళించుకున్నాడు.

అప్పటికే ఆమె కళ్ళు సజలానైనాయి. కొంగుతో తుడుచుకుంది. భర్త అనునయంతో దుఃఖమో ఆనందమో తెలియని భావోద్వీగ్నతతో, ఓవలేనంత రిలీఫ్ ని ఫీలయింది గౌరి.

కొంచెం పక్కకి జరిగాడు శివరాం. చూపులతోనే భార్య అందాల్ని సేవిస్తూ కూచున్నాడు. జ్ఞాపకాలు ముసిరినై.

ఈమె ఇద్దరు పిల్లల తల్లి అంటే ఎవరు నమ్మగలరు అనిపించింది. గౌరి బాగా ఎత్తరి. ఎత్తుకు తగిన అవయవ సౌష్ఠ్యం. దబ్బుపండు మేనిఛాయ. సన్నని నడుము మీద బారెడు జడ. “గౌరీ నువ్ రోజూ పూలజడ వేసుకుంటే బాగుంటుందోయ్” అని తాను ఉడికిస్తే, “ఆ ... ఆ.... తమరు తాతగారని కాస్త గుర్తుంచుకోండి. వాలుజడలూ, సింగారాల రగడలూ సాగే వయస్సు -దాటి వచ్చిన స్టేషన్లలో వుంది సార్” అని మురిపెంగా హెచ్చరిస్తూ వుండేది. “గుడుసుదనం కాకపోతే నువ్ మాత్రం అమ్మమ్మ వని చెప్పుకోకూడదూ....” అని తాను సరాగమాడే వాడు.

“మరి నేను పాకశాస్త్రం ప్రాక్టికల్స్ కి వెళ్లనా ఇంక?” అని గోముగా అడుగుతూ కదిలాడు శివరాం.

సన్నగా నవ్వుకుంది గౌరి.

శివరాం, గౌరి ఇద్దరూ ఉద్యోగస్థులే. అతను పెద్ద కంపెనీలో మార్కెటింగ్ మేనేజర్. ఆమె ఒక సైంటిఫిక్ కంపెనీలో సీనియర్ మేనేజర్. ఇద్దరు సంతానం. పెద్దది వాసంతి, రెండు రమేశ్. వాసంతి ఆమె భర్త అశోక్ ఇద్దరూ స్టేట్స్ లో సాఫ్ట్ వేర్ ప్రొఫెషనల్స్. రమేశ్ ఎంటెక్ చేసి ఢిల్లీలో ఉద్యోగంలో వున్నాడు. ఇంకా పెళ్లికాలేదు. వాసంతికి ఒక బాబు సాయి. వాడికి ఏడాది నిండింది. వాసంతి పురుటికి గౌరి యూయస్ వెళ్లి ఆర్నెల్లు వుండి వచ్చింది. ఆ ఆర్నెల్లు తలచుకుంటేనే నైట్ మేర్ అంటూ వుంటాడు. శివరాం. ‘అలిగల బ్రహ్మచర్యం బ్రహ్మకూడా వద్దు’ అంటాడు చిత్రంగా తల విదిలిస్తూ.

గౌరి ఇండియాకి తిరిగి వచ్చిన నాలుగవ రోజు ఇక్కడే హైదరాబాద్ లో....

మూల్లో షాపింగ్ కి వెళ్లారు. మూల్లో ఎవరో బాంబు పెట్టారని హాహాకారాలూ, కలకలం హడావుడి, తొక్కిసలాట. అప్పుడు జరిగిందా దుర్ఘటన.

భయంకరమైన వాస్తవం. పీడకల కాదు కల లాంటి పీడ! జనం కాళ్లకింద గౌరి!

బతుకు మారిపోయింది. వైద్యులు ‘ఇక అంతే’ అన్నారు. రోజులూ, నెలలూ గడిచిపోతున్నాయి. పరిస్థితిలో మార్పు రాలేదు. గౌరి అన్ని విధాల ఇన్ వేలిడ్ అయింది. మంచం బతుకు మిగిలింది! ఉద్యోగం పోయింది!

శివరాం రెప్పల కింద ఉప్పెన! గౌరి గుండె లో అరల్లో తనను పసిపాపలా చూసుకుంటున్న భర్త పట్ల ఆరాధనా, అనురాగస్వర ప్రస్తారం!

బెడ్రూమ్ ని, హాలునీ కలిపి విశాలమైన హాల్ - కమ్-బెడ్రూమ్ చేయించాడు-శివరాం. గౌరి పడక ఆ హాలు చివర. పగలంతా ఆమెని కనిపెట్టుకొని వుండడానికి నీల కుదిరింది.

నీల వచ్చింది. గౌరి స్నానాదికాలైనాయి.

ఈలోగా బ్రేక్ ఫాస్ట్ సిద్ధంచేశాడు శివరాం. రైస్ సేవా ప్లేట్ తో

పాటు పాయసం కప్పు కూడా భార్య కందించాడు. తీసుకుంది. కళ్లల్లో నీళ్లు ఉబికి అక్కడే ఆగిపోయినై.

టీ తయారు చేసి తెచ్చాడు ఇద్దరికీ. టీ అయింది.

నీల ఇంటి పనుల్లో వుంది. వీళ్లు మాట్లాడుకుంటూ కూర్చున్నారు. రమేశ్ పెళ్లి ప్రస్తావన వచ్చింది. మ్యారేజ్ బ్యూరో ద్వారా వచ్చిన సంబంధం గురించి ఎత్తాడు శివరాం. ‘నీ అభిప్రాయం ఏమిటి గౌరి?’ అడిగాడు.

గౌరికి ఒక్కసారిగా తన స్థితి స్ఫురించింది. దుఃఖం పొంగుకొచ్చింది. తమాయించుకుంది. గొంతు పెగల్చుకొని అన్నది “ప్రత్యేకంగా నా అభిప్రాయమేం వుంది. కానీ, నా పరిస్థితిని పూర్తిగా వివరంగా చెప్పి వాళ్లని ఆలోచించుకోమనండి”

ఈ మాటలని పక్కకి తిరిగి కళ్ళొత్తుకుంది.

భారంగా నిట్టూర్చాడు శివరాం. ‘అదేం ఫర్వాలేదు. వాళ్లెమీ ఇక్కడ మనతో ఉండబోవడం లేదుగా. ఆ రాబోయే కోడలికేమీ నీ బాధ్యత వుండదుకదా’ అన్నాడు.

ఇటు తిరిగింది గౌరి. అలజడి తగ్గిన సముద్రంలా వుండామే ముఖం. “అదంతా నిజమే అయినా చెప్పవలసిన బాధ్యత మనది. అలాగే రమేశ్ కీ మనమే ఎస్యూరెన్స్ ఇవ్వాలి. అప్పుడే వాడు మానసికంగా కంఫర్ట్ ఫీలవుతాడు” అన్నది.

“అలాగే నువ్ చెప్పినట్లే చేద్దాం” అన్నాడు శివరాం. ఊc కొట్టింది గౌరి.

ఫోన్ రింగయింది. చూశాడు శివరాం. శాండియాగో నుంచి వాసంతి. చెప్పాడు శివరాం. గౌరి కళ్లు మెరిసిన్నై. పరామర్శల తర్వాత ఫోన్ ని భార్యకిచ్చాడు.

వాసంతీ, అశోక్ గౌరికి గ్రీటింగ్స్ చెప్పారు. సాయి ఆటపాటల గురించీ, ముద్దు ముచ్చట్లు గురించీ చాలా సేపు మాట్లాడుకున్నారు, తల్లీ కూతుళ్లు. మనసు ఆనందంతో తేలిపోతోంది గౌరికి.

రాలుతున్న వదగళ్లని దోసిట పట్టుకుంటున్నట్లు ఆ మురిపాలని
వింటూ కూర్చున్నాడు శివరాం.

సాయంత్రం నాలుగు దాటింది.

దగ్గరి వూర్లో శుభకార్యానికి వెళ్లాలని నీలని వాళ్లమ్మ వచ్చి
పిలుచుకు వెళ్లింది.

టీ అయింది.

గౌరి మొహమెత్తి భర్తకేదో చెప్పబోతున్న దానిలా పెదవులు కదిల్చి
ఆగిపోయింది. పరీక్షగా చూశాడు. శివరాం “చెప్పు గౌరి” అన్నాడు.
ఆమె “ఏం లేదు లెండి” అని మౌనం వహించింది. ఏ భావమూ తోచని
ముఖకవళికలతో మిన్నకున్నాడు శివరాం.

సాయంత్రం ఆరుగంటలయింది.

గౌరికి స్పాంజ్ బాత్ ఇచ్చి, తుడిచి, కొత్త గద్దాల్ పట్టుచీరని
తనే కట్టబెట్టాడు శివరాం.

కొంచెం కష్టంగానే తనకు తానే జాకెట్ తొడుక్కుంది గౌరి. జుట్టు
సరిచేసి వదులుగా జడవేశాడు. భార్య లావణ్యానికి ముగ్ధుడవుతూ, నుదిటి
మీద ముద్దిచ్చి, ‘గుడ్, మధురం, మధురం ఈ సమయం’ పాడాడు.
సాహిత్య పిపాస కలిగిన భావుకుడు శివరాం మరి!

ఆనందంతో, కృతజ్ఞతతో తొట్రుపడింది గౌరి. కనురెప్పల చెమ్మ.
గౌరి స్వగతంగా మెదిలే భావాలూ, శబ్దాలూ, తెలియని వాడేం కాదు
శివరాం. ఆమె మౌనం కూడా అతనికి మధురభాషణమే. ఆశ నిండిన
చూపులతో తన్మయత్వం పొందాడు.

క్షణాల తర్వాత నిండు గొంతుకతో అన్నది గౌరి, ‘మంచంలో
మనిషికి ఇవన్నీ ఎందుకండీ?’ అని.

రక్కున కిసుకతో అన్నాడు శివరాం, “గౌరీ...ప్లీజ్...అలాంటి
మాటలు మాట్లాడకు”.

అతని మనసు చివుక్కుమందని అర్థమైంది గౌరికి. ఏమీ
మాట్లాడలేదు. భర్త చేతుల్ని, తన చేతుల్లోకి తీసుకొని ఆవ్యాయంగా
ముద్దుపెట్టుకుంది.

ఇద్దరి పెదవుల మీద అనురాగ హాసం విరిసింది!

❀ ❀ ❀

ఆ దుర్ఘటన జరిగినప్పట్నుంచీ ఇద్దరి టిఫిన్ రాత్రి ఎనిమిదిలోపే
అయిపోతోంది.

ఇప్పుడు తొమ్మిది కావొస్తోంది. వంటిల్లు సర్దుకొని వచ్చి హాల్లో
కూర్చున్నాడు శివరాం.

“రేపటినుంచి ఈ వంట బాధ వుండదులెండి” అంది గౌరి.
వంటవిడ సీతమ్మ-కూతురి పెళ్లికని గత పదిహేనురోజుల నుంచీ సెలవు
తీసుకుంది. ఇవాల్నితో ఆ గడువు తీరింది. ‘కానీఆమె రావాలిగా.
అందులోనూ ఆడపిల్ల పెళ్లి’ అన్నాడు శివరాం.

ఇంతలో ఫోన్ మోగింది. ఢిల్లీ నుంచి రమేష్! ఉదయం నుంచీ
కుదరలేదనీ, జైపూర్ కి ఆఫీసు పనిమీద వచ్చినట్లు చెప్పి, తల్లికి గ్రీటింగ్స్
చెప్పాడు.

ఆ తర్వాత శివరాం మాట్లాడుతూ పెళ్లి సంబంధం గురించి
ప్రస్తావించాడు. తమ అభిప్రాయమూ చెప్పాడు.

తండ్రి చెప్పిందంతా విని, ‘చూద్దాంలే నాన్న. నేను తర్వాత
చెప్తానై’ అని విషయాన్ని ముగించాడు.

వారం తర్వాత

ఒక రోజు,

ఏదో పత్రిక చదువుకుంటున్న భర్తని ‘ఇట్టారండి’ అంటూ దగ్గరకి
పిలిచింది గౌరి. లేచి ఆమె మంచం పక్కన స్థూలు మీద కూచున్నాడు.

ఎడమ వైపు తల కింద వున్న పత్రిక ఒకటి తీసి భర్త చేతికిచ్చింది
గౌరి. ‘ఇది చదవండి’ మౌనంగా పక్కకి తిరిగింది. భార్య వైపు అదోలా
చూసి దాన్ని చదవసాగేడు శివరాం.

పూర్తిగా చదివిన తరువాత విషయం అర్థమైంది. గుండె
బరువెక్కింది. కొన్నాళ్ల క్రితం ఏదో చెప్పబోయి సందేహాస్పదంగా వెనక్కి
తగ్గిన గౌరి ప్రవర్తన స్ఫురించింది శివరాంకి.

మేధ మందు దట్టించిన ఫిరంగిలా అనిపించింది. భార్యకేసి నిశితంగా చూశాడు. ఆమె అటు తిరిగి వుంది!

“అయితే?” అని అర్థోక్తితో ఆమె దృష్టి మరల్చాడు. గౌరి ఇటు తిరిగింది. మాటలు కూడగట్టుకుంటూ అన్నది, “రేపు మాట్లాడుకుందాం. వెళ్లి పడుకోండి.”

క్షణాల్లో తేరుకొని, లేచి అవతలకి కదిలాడు శివరాం.

అస్థిమితంగా పక్కమీద మసలుతున్న శివరాం కళ్లముందు పత్రికలోని కథా, అందులో సంఘటనలూ మెదిలాయి. భార్య పక్షవాతంతో మంచాన పడి వుంటుంది. అన్నీ మంచంలోనే. ఆమె సంసార జీవనానికి పనికి రాదనే కారణం వలన ఆమె నుంచి విడాకులు కోరతాడు భర్త. వాళ్ల ఇద్దరు పిల్లలూ కూడా తండ్రిని సపోర్టు చేసారు. వాళ్లిద్దరూ పెళ్లిళ్లు సంసారం చేస్తున్న ఎదిగిన సంతానం.

శివరాం మనసంతా వికలమయింది. ఆ రాత్రి అతని నిద్ర పోయింది! గౌరికి నిద్రలేని రాత్రులలో అది మరొక రాత్రి!

మర్నాడు పగలు యాంత్రికంగా గడిచింది. శివరాం సెలవు పెట్టి ఇంట్లోనే వున్నాడు. రాత్రి తనంత తానుగా శివరామే భార్య దగ్గర ఆ కథ ప్రస్తావన తెచ్చాడు.

“కథ బాగుంది గౌరీ. రచయిత బాగా చేయితిరిగిన కథకుడు. కథ ద్వారా అందిన సందేశం వలన నీ మనసులో నేనూ ఆ కథనాయకుడిలా బాధపడుతున్నానేమో అనే ఆలోచన వచ్చింది నీకు. అవునా? ఆ ఆలోచన నుంచీ, నా పట్ల నీకు కరుణ, సానుభూతీ, ఔదార్యం అన్నీ కలుగుతున్నాయి” చెప్పడం ఆపి గౌరి వైపు చూస్తూ, వుండిపోయాడు. కొన్ని క్షణాల తరువాత మళ్లీ చెప్పసాగాడు. “కథ వేరు. జీవితం వేరు గౌరీ. కథ ఒక రచయిత చేతిలో ఎటు పడితే అటు తిరిగే అవకాశం వున్న ఒక కళా స్వరూపం. ఆ రచయిత విశ్వాసాల నుంచి ముగింపు వెలువడుతుంది. జీవితం “మనం” అనే నువ్వు నేనూ మధ్య నడుస్తుంది గౌరీ. మూడో చేతి ప్రమేయం లేదు. మన బతుకు, మన విశ్వాసం - ఇవి మన సొంతమైనవి. వీటిని రచయిత గ్రహించకలడు. కథాత్మకంగా

మలుచుకోగలడు. అంతే కానీ అతను తానుగా అనుభవించలేదు. పాపం, రచయితలు జీవితం గురించి రాస్తున్నామనుకుంటూ కొన్ని నమూనాల్ని ఎంచుకొని వాటిల్లో తమ మనః స్థితిని వర్ణించుకుంటారు. అందుకని కథలు చదివి మనం అనేక విశ్లేషణలు చేసుకోవచ్చు. కానీ, నిర్ణయాలు మాత్రం మనవి మనవిగానే రావాలి.”

గౌరీ కళ్లు వర్షిస్తున్నాయి. శివరాం గొంతులో నుంచి వెలువడిన బాధ ఆమె గుండెల్లోకి చొచ్చుకుపోయింది. శివరాం పరిస్థితి అలాగే వుంది. గౌరి ఆలోచనే అతని కంఠంలోని గాఢద్యంగా మారింది.

ఇద్దరి మనసులూ ఉద్విగ్నమైనాయి. భార్య చేతిని తన చేతిలోకి తీసుకొని, అరచేతిని మృదువుగా నొక్కుతూ, ‘పిచ్చిపిల్ల’ అన్నాడు శివరాం. తనను తాను నిబ్బరించుకోలేక పైకే ఏడ్చేసింది గౌరి.

సరిగ్గా అదే సమయంలో ఫోన్ రింగయింది. ఢిల్లీ నుంచి రమేశ్. ‘నాన్నా, నేనూ వసంతా మా పెళ్లి గురించి ఒక నిశ్చయానికి వచ్చాం. డన్. అత్తా మామా కూడా మీతో మాట్లాడతామన్నారు. అమ్మకూ చెప్పు. అమ్మే తనకు అత్త కావాలని పట్టుపడుతోంది వసంత! మేనకోడలు కదా!’

స్పీకర్లో నుంచి అంతా విన్న గౌరి రెండు చేతులూ ఎత్తి దండం పెట్టింది. ఎవరికో మరి? క్షణాల క్రితం దుఃఖాశ్రువులు.... ఇప్పుడు ఆనందబాష్పాలు అయినాయి!

◆ నవ్య, డిసెంబర్ 26, 2007

శేషప్రశ్నలు

“కథకులదంతా ఓ పిచ్చివాళ్ళ స్వర్గం” అంటూ వచ్చాడు సత్యం. సోఫాలో కూర్చున్నాడు.

అతనికేసి సాలోచనగా చూశాను. అసలే ఎరుపు చాయ. దానికితోడు కోపం. మొహం కందగడ్డలా అయింది. మాట చాలా కరుకుగా వుంది. “ప్రపంచీకరణ దుష్ఫలితాలు, విచ్చిన్నమవుతున్న మానవ సంబంధాలు గట్టా అన్నింటోనూ ఒంటెత్తుపోకడ” సత్యం విమర్శనాస్త్రాలు.

“ఏంవీటీ గాలి ఇటు మళ్ళింది” అన్నాను, సాధ్యమైనంత సౌమ్యంగా.

“మీ విమర్శకులూ అంతే. తరతమభేదాలు మాత్రమే” తన అభిప్రాయాన్ని కొనసాగించాడు.

నేను వ్యాసాలూ, సమీక్షలూ రాస్తూవుంటాను గదా - ముల్లు గుచ్చుకుంది.

నెమ్మది వహించాను. “చెప్పు” అన్నాను .

లేచి ఫ్యాన్ వేసుకుని కూర్చున్నాడు. “మీరు నాకు నాలుగేళ్ళు పాఠాలు చెప్పారు. లెక్చరర్ గా. పక్కింటి ఓనర్ గా అంతకుముందు పదేళ్ళు మీకు నేను తెలుసు. ఆ విధంగా మీరు నాకు గురువులు. సాహిత్య గురువులు కూడా అని అంతో ఇంతో ఆ అభిరుచి కలిగిందంటే అది మీ చలవేకదా” అని ఆగాడు.

నా అంతరాంతరాల్లో ఒక సంతృప్తి. సత్యానికి నేనంటే వున్న గౌరవం నాకు తెలిసిందే అయినా, ఇలా అతనుగా చెప్పడం ఆనందాన్నిచ్చింది.

నాభార్య రమణి హాల్లోకొచ్చి పలకరించి, మంచి నీళ్ళిచ్చింది. నీళ్ళు తాగి మళ్ళీ చెప్పసాగాడు. “మా నాన్న నా గురించి అట్లాంటి కథ రాయడం సబబేనా? చెప్పండి” అడిగాడు. సత్యం గొంతులో బాధ.

“నే చూశ్చేదు. చెప్పు” అన్నాను.

మోగుతున్న టీ.వీని ఆఫ్ చేసి కూర్చున్నాడు సత్యం. కిటికీలో నుంచీ పిచ్చుక ఒకటి హాల్లోకొచ్చి విహారం చేయసాగింది.

సత్యం మొదలుపెట్టాడు.

“కంపెనీ పనిమీద ఎక్కడో జపాన్ లో ఏడ్చాన్నేను. ఇక్కడ విజయవాడలో ఆయన బాత్ రూమ్ లో కాలుజారిపడ్డాడు. చిన్న ప్రాక్చరయింది. హైదరాబాద్ నుంచీ అన్నయ్యా, వదినా వచ్చారు. వారంరోజులన్నారు. తగ్గింది.

మా అక్కయ్యలిద్దరూ వచ్చి చూసివెళ్ళారు. ఆయన చెల్లెల్లిద్దరూ కూడా వచ్చారు. ఆయన తమ్ముళ్ళిద్దరూ రాలేదు. నేను సరే... వచ్చే పరిస్థితి లేదు. మా ఆవిడ వనజా రాలేకపోయింది చెన్నై నుంచీ. ఆమె లెక్చరర్ కదా. అప్పుడే ఏవో వరీక్షలు జరుగుతున్నాయిట. కదలలేకపోయింది.

ఆ వారం రోజులూ రోజుకు రెండుసార్లు నేనూ, మూడుసార్లు వనజా ఫోన్ చేసి విచారిస్తూనే వున్నాం. అన్నయ్యతో మాట్లాడి డబ్బు ఏర్పాటు చేశాము”

సత్యం ఆవేదనని అర్థం చేసుకోగలిగాను. సత్యం తండ్రి విశ్వనాథానికి, నాకూ నలభైయేళ్ళ మైత్రి. “అసలాయన రాసిన కథ ఏమిటి? ఏం రాశాడు” అడిగాను సానుభూతిగా.

“ఏం రాస్తాడు. వేమంతా కర్కటకపు వెధవలమనీ, మానవసంబంధాలపట్ల విలువలేదనీ, డబ్బే అన్ని బంధాల్నీ శాసిస్తోందనీ, చెత్త. మీ కథావస్తువులన్నీ ఇవేగా. అరిగిపోయిన రికార్డు. అంతా జనరలైజేషనే. నాణేనికి రెండోవైపు వుంటుందనే స్పృహ వుండదు. అట్లాంటి కథలు రాస్తే మేధావివర్గం మెచ్చుకుని మేకతోలు కప్పుతుందని వీళ్ళ లోపలి మనిషి ఏడుస్తూవుంటాడు. అదీ అసలుకారణం”

సత్యం మొహంలోకి పరిశీలనగా దృష్టి సారించాను. అతను చాలా ఎదిగిపోయాడు. చాలా విషయాల అంచుల్నీ, లోతుల్నీ చూడగలుగుతున్నాడు తనదైన శైలిలో.... అనిపించింది.

ఉదయం తొమ్మిది దాటినా వెలుగుతున్న వీధి దీపం మీదికి దృష్టిపోయింది. నవ్వాచ్చింది. “కడుపులో అంతర్యాన్ని కెలకలేంకాని, నువ్వన్న ఉద్దేశమూ వుండవచ్చు కథకులకి” అన్నాను.

మాట్లాడకుండా కూర్చున్నాడు సత్యం. దిక్కులు చూస్తున్నాడు. పిచ్చుక కిచకిచమంటూ బయటికి వెళ్ళిపోయింది. నాకూ ఆ ప్రసంగం కొనసాగడం ఇష్టంలేదు. నేను, సత్యం విద్యార్థిదశలో సంఘటనలూ, మా మధ్య సాహిత్య చర్చల సంభవాల్నా నెమరేసుకుంటూ కూర్చున్నాను.

దూరంగా పోతున్నా దగ్గరగా ఘోషపెడుతున్నట్టు రోడ్డుమీద లారీ వెళ్ళింది.

ఉన్నట్టుండి “నే వస్తాను మాష్టారూ” అంటూ రక్కున లేచి వెళ్ళిపోయాడు సత్యం.

వెళ్తున్న అతన్ని చూస్తుంటే, ‘అవునూ....సత్యం ఎత్తిచూపిన అంశాలు ఈనాటి కథకులకి ‘ఫ్యాడ్’గా మారాయా?’ అనే ప్రశ్న పొడసూపింది నా మేధలో!

ఆ సాయంత్రం.... నేనూ, రమణీ వెళ్ళేసరికి విశ్వనాథం గారింట్లో మాటలు బాగానే వినిపిస్తున్నాయి “రండి ...రండి సమయానికొచ్చారు” అని ఆహ్వానించాడు. సత్యం. ఉన్నవాళ్ళందరూ హాల్లోనే వున్నారు. మేము కూడా కూర్చున్నాం.

నాలుగురోజుల క్రితం.... సత్యం అన్న నాగేశం తన కొడుకు రాజు ఉపనయంచేశాడు. ఆ పిల్లవాడు ఇంటర్ రెండో సంవత్సరం చదువుతున్నాడు.

ఆ శుభకార్యం కాగానే నాగేశం, అతని భార్య ఇద్దరు పిల్లలూ తిరిగి హైదరాబాద్ వెళ్ళిపోయారు. విశ్వనాథం మొదటి కూతురు కళ్యాణి, భర్త శేఖరం ఇద్దరు కొడుకులూ వచ్చారు. శేఖరం క్రితం రోజు వెళ్ళిపోయాట్ట విశాఖపట్నం.

కళ్యాణి, పిల్లలూ వున్నారు. ఆమెది పైసాపైసా చూసుకునే సంసారం. శేఖరం ఏదో ఫ్రైవేట్ కంపెనీలో గుమస్తా. ఇట్లా ఏ

కార్యక్రమానికి వచ్చినా ఓ వారం పదిరోజులు వుంటుంది కళ్యాణి.

రెండో కూతురు సుగుణావాళ్ళు అసలు రాలేదు. వాళ్ళది రాజమండ్రి. అసలీ ఉపనయన కార్యక్రమం సత్కానికి ఇష్టంలేదు. “డబ్బు ఇబ్బందిగా వుందంటూ, బడితెలా ఆ పదిహేదేళ్ళవాడికి ఇప్పుడు వడుగేమిటి?” అని తెగేసి మనసులో మాటని అన్నకి చెప్పనే చెప్పాడట సత్యం.

కానీ, అతనిమాట సాగలేదు. విశ్వనాథం సలహా కార్యరూపం ధరించింది. ఇందంతా సత్యమే నాకు చూచాయగా చెప్పాడు.

కళ్యాణి గొంతెత్తి మాట్లాడుతోంది.

“చెప్పమనండి. అన్నదమ్ములుగదా. వాళ్ళంతటవాళ్ళుగా అక్కయ్యని ఇంటికి పిలిచి ఏనాడన్నా ఓ జాకెట్ పీసైనా పెట్టిపంపారా? సత్యం మాత్రం మొదటిసారి అమెరికా వెళ్ళొచ్చి రెండో అక్కయ్యకీ, దాని పిల్లలకీ ఫోన్లూ, కెమెరాలూ అంటూ తెచ్చాడు గానీ, పెద్దక్కయ్య గుర్తొచ్చిందా? ఏం మా పిల్లలకి వాడుకోవడం చేతకాదా?”

“ఇవ్వాళ రేపూ అందరికీ చేతొచ్చులేవే. చదువైతే గుంట పెట్టి గంటవాయింচারూ గానీ, నీ కొడుకులిద్దరూ ఇట్లాంటివాటిలో ఉద్దండులేలే. అదేగా మీ ఆయన బాధంతా. నువ్వే వాళ్ళని చెడగొట్టావనీ, నిన్ను మేం చెడగొట్టామనీ” తల్లి శాంతమ్మ అంది.

“నవ్వు కలిపించుకోకే అమ్మా. లెక్కర్లిస్తావ్. ఏవేవో తప్పుకోస్తావ్” మందలింపుగా అంది.

“ఎవరెవరికి ఏమేమి ఇవ్వాలో మాకు బాగా తెలుసు. ఎప్పుడు ఏం చేయాలో కూడా మా బాధ్యత మాకు తెలుసు” స్వరం సన్నగా వున్నా సత్యం మాట తీక్షణంగానే వుంది.

“మళ్ళీ వీళ్ళే కడుపులో లేనిది కావలించుకుంటే వస్తుందా అంటూ పొడుస్తారు. నాన్నగారు ఆయన చెల్లెళ్ళనీ, వాళ్ళ సంసారాల్నీ సాకి సాకి.... పైసా మిగుల్చుకోలేకపోయాడని దెప్పుతూవుంటారు. అట్లాంటి వాళ్ళు ఎవరో ఏదో పెట్టలేదని సతాయించడమెందుకు. అన్నీ స్వచ్ఛన వ్యాపారాలు” అని, “ఒకచోట న్యాయం కానిది ఇంకోచోట

న్యాయమైపోతుంది వీళ్ళకి” అన్నాడు నలుగురి మొహాలూ చూసి, చూపుని తండ్రివైపు నిలిపాడు.

విశ్వనాథం ఏమీ మాట్లాడలేదు. నేను పరీక్షగా చూశాను. ఆయన కళ్ళల్లో ఓ కొనస తన గత స్మృతుల జీర ద్యోతకమైంది. కొడుకు మాటలకి ఒకింత ‘గిట్టి’ భావన తోచింది నాకు.

“ఈమె ఇట్టా అంటోందా మాష్టారూ. మా సుగుణక్కేమో అన్నయ్యనీ, నన్ను ఎప్పుడూ పొడుస్తూనే వుంటుంది. మేం తనకేమీ సహాయం చేయలేదని. అపార్ట్మెంట్ కొనుక్కుంటున్నప్పుడు నేనేమీ ఇవ్వలేదని ఆమెకీ వాళ్ళాయనకీ నామీద గుర్రే.

చిత్రమేమంటే, మమ్మల్ని డబ్బు మనుషులంటారు. నిజానికి వీళ్ళందరూ కదా డబ్బు మనుషులు?! వండ్రపుల్ సైకాలజీ!!” ఏదో అంతరంగిక కవితాస్పృహలా.... ఈ మాటల్ని ఉచ్చరించాడు. సత్యం ఏదో అర్థస్ఫూర్తితో వనజవైపు చూశాడు. ఆమె హానికి ఆవలగా గదికి బయటగుమ్మం పక్కగా స్టూలుమీద కూర్చుని వుంది.

నా వేధలో ఏవో కొత్త కొత్త ఆలోచనలు గీతలు గీసుకుంటున్నాయి. నిశ్శబ్దం. విశ్వనాథం లేచి షెల్ఫ్లోంచి పత్రిక తీసి నా చేతికిచ్చాడు. యాంత్రికంగా తీసుకున్నాను. ఆయన నెమ్మదిగా కదిలి బయటికి వెళ్లిపోయాడు.

కొన్ని క్షణాల తర్వాత శాంతమ్మ చెప్పబోతూ “అసలీయన బాధ ఇటువంటి విషయాల గురించి కాదు రామ్మూర్తీ” అంది.

నేను ఆమెకేసి చూశాను. అరవై దాటుతున్న వయసు ఉదయం వలిచిపెట్టిన వసన తొనలావుంది. ఆమె నన్ను రామ్మూర్తీ అని అప్యాయంగా పిలుస్తుంది. ఆ పిలుపులో నాకు సోదరీ వాత్సల్యం, సాన్నిహిత్య మాధుర్యం ఒలుకుతాయి.

‘శాంతమ్మొదిన మనసు నిష్కల్మషమైంది. అందుకనే ఆమె మంచి ఆరోగ్యంగా వుంటుంది. అదే ఆమె వయస్సుకి అందాన్నీ కూరుస్తుంది’ అంటుంది నా భార్య రమణి.

శాంతమ్మ చెప్పసాగింది... “నలభయ్యేళ్ళు కష్టపడి తమ్ముళ్ళకీ, చెల్లెళ్ళకీ చేయవలసినవన్నీ చేశారు. అంతా అంతో ఇంతో హాయిగానే వున్నారు. మా పిల్లలూ ఎవరికివారు పైకొచ్చారుగదా. వాళ్ళూ, వీళ్ళూ పూనుకుని తనకో పట్టిపూర్తి ముచ్చటన్నా జరపలేదని మనసులో వుంది.

ఇవ్వాళా రేపూ - ఆ వయసువాళ్ళకి పిల్లలు శాంతి అనీ, హోమాలనీ అచ్చటాముచ్చటా ఘనంగానే జరుపుతున్నారుగదా”

నేను ఆశ్చర్యపోయాను చూచాయగా కూడా ఈ ప్రస్తావన ఎప్పుడూ గతంలో మా మధ్యలో రాలేదు. అరవైదాటి ఆరేళ్ళయింది విశ్వనాథానికి.

సత్యం మొహంలోనూ అదే ఆశ్చర్యాన్ని గమనించాను. సోఫాలో అస్థిమితంగా కదిలి, రక్కున అన్నాడతను, “నా వరకూ నాకు అట్లాంటివంటే పరమ చిరాకు. ఇంకా చెప్పాలంటే వెగటు, అసహ్యం. ఆ పేరుతో పెద్ద షో. ఇస్తినమ్మ వాయనం పుచ్చుకుంటినమ్మ వాయనం అని వీళ్ళకీ, వచ్చినవాళ్ళకీ వేలల్లో ఖర్చు. సుబ్బిపెళ్ళి ఎంకి చావుకని ఎవరికి వాళ్ళు రాలేకా, మానలేకా లోలోపల ఏడుపు బయటికి తప్పనిసరి హాజరు.

తెచ్చి పెట్టుకున్న నవ్వులు, కృత్రిమమైన వాతావరణం, మొహం చాటు మాటలు, దెప్పుళ్ళు, చివరికి అందరూ అసంతృప్తితో పోవడం. తలచుకుంటేనే కళ్ళముందు నాకో మురికిదృశ్యం కదుల్తోంది” చాలా తీవ్రంగా స్పందించాడు సత్యం.

నేను విస్తుపోయాను. సత్యం వెళ్ళి బాల్కనీలో నిలబడ్డాడు క్షణంలో లోపలికొచ్చి మళ్ళీ అన్నాడు. “మంచిదే అయింది-ఈ కోరిక బయటికి రాకపోవడం. అప్పుడే చెప్పివుంటే నేనింకా పెద్ద దుర్మార్గుణ్ణయి వుండేవాడిని. పాపం ఎందుకనో ఈ ఘట్టం రాలేదు.... ఆయన కథలోకి”

నలుగురూ మొహమొహాలు చూసుకున్నారు. రమణికి వాతావరణం ఇరుకుగా తోస్తున్నట్లు అర్థమైంది నాకు. అందర్నీ ఉద్దేశించి అంది ఆమె. “నాలుగురోజులు ఆట విడుపుకోసం వస్తేపాపం సత్యానికి మనసుపాడైంది. ఇంక వదిలేయండి విషయాలూ” అని.

ఇంతలో నా సెల్ వోగాింది. వేసల్లుడు సుధాకర్ గుంటూరునుంచీ. “ఊళ్ళో వుంటారు గదా. చాలా ముఖ్యవిషయం.

పర్వనల్గా వచ్చి మాట్లాడతాను” అంటున్నాడు. “సరే రాత్రికి మాట్లాడు. ఇప్పుడు వేరే పనిలో వున్నాను” అని ఆఫ్ చేశాను.

‘ఎవరూ?’ అని కళ్ళతోనే ప్రశ్నించింది రమణి. “సుధాకర్” అని ముక్తసరిగా చెప్పాను.

కాఫీలు తెచ్చింది వనజ. ఆమె ఈ విషయాల్లో ఎప్పుడూ పెదవి విప్పకుపోవడం నన్ను ఒకింత ఆశ్చర్యంలో ముంచింది.

‘చాలా డిసిప్లినీ - ఈమె’ అనుకున్నాను.

కాఫీలయినై, అప్పటివరకూ సాగిన చర్చ ఆగింది.

పరిస్థితులకీ, పరసరాలకీ తగినట్లుగా కాబోలు... గాలి దుమారం మొదలైంది ఏక్షణంలోనైనా వాన వచ్చే సూచన కనపడుతోంది.

“నాన్నగారెటు వెళ్ళారు?” కళ్యాణి.

“ఈవినింగ్ వాక్కి వెళ్తారుగా” అంది శాంతమ్మ. నేనూ, రమణీ సెలవు తీసుకుని వచ్చేశాము.

ఊ ఊ ఊ

మా ఇంట్లో హాలు... నేనూ, రమణీ టీ.వీ సాగుతోంది. సన్నగా చినుకు మొదలైంది. గన్నేరూ, గరుడ వర్షనం పెరట్లో తలస్నానం చేస్తున్నాయి. చంద్రుడు పూర్తిగా మూసుకుపోయాడు.

కిటికీలో నుంచీ హాల్లోకి తుంపరపడుతోంది. రమణి లేచివెళ్ళి కిటికీ రెక్కలు వేసి వచ్చింది.

“అంతసేపు మాటలుసాగినా విశ్వనాథం గారు ఒక్క మాటా మాట్లాడలేదు” అంది సాలోచనగా

“తానే ప్రధానపాత్రగదా. ఏం మాట్లాడతాడు”

టీవీలో వార్తలు మొదలైనై. హెడ్లైన్స్ చూసి ఆఫ్చేశాను. పత్రిక తీసి త్వరత్వరగానే ఉత్సుకతతో విశ్వనాథం రాసిన కథ చదివేను.

ఇతివృత్తం సత్యం చెప్పిందే. మానవ సంబంధాలన్నీ ఆర్థిక సూత్రంతో పెనవేసుకున్నవే. సంఘటనలు అన్నీ తమకు సంబంధించినవే కావు. కల్పితాలే ఎక్కువ. ముగింపులో తండ్రి మరణం ఎన్నారై కొడుకు రాడు. “కర్మ ఎవరిచేతనన్నా కానీయండి. నేను రాలేను. ఎంతలేదన్నా

లక్షపైమాటే. నెల క్రితమేగా వచ్చిందిక్కడికి. ఇక నా వల్లకాదు” అని తల్లికి ఫోన్ చేస్తాడు.

నా చేతిలోని పత్రిక తీసుకుని తానూ చదివేసింది రమణి. “ఒకటో అరో సంఘటనలున్నై....వీళ్ళకి సంబంధించినవి. సత్యం చాలా సెన్సిటివ్. భుజాలు తడుపుకుంటున్నాడేమో” అంది తేలిగ్గా.

టైమ్ చూసింది. తొమ్మిది దాటింది. వంటింటి కేసి నడిచింది. సమాజవర్తనా మనుషుల మనస్తత్వాలూ వింగడించుకోసాగింది నా మనస్సు. సంఘం అమానసీయ సంస్కృతిని కప్పుకోవడం నిజమేనా? ఎదుటివారి నుంచి డబ్బుని ఆశిస్తూ, అది లభించకపోతే, ఎదుటివారికి మానవసంబంధాలపట్ల మమతా, మన్ననా లేవంటుంటే, వీరికి ఆ మానవ సంబంధాలపట్ల వున్న శ్రద్ధా, చిత్తశుద్ధి ఏపాటిది? ఇదేగా సత్యం విశ్లేషించి చెప్పింది!

టిఫిన్ తింటుంటే అడిగింది రమణి, “సుధాకర్ ఏమంటాడు?” అని. వివరాలు తెలియాలని చెప్పాను. “లోటు బడ్జెట్ ఫిలాసఫీ కదా ఆయనది. ఏ ఇళ్ళస్థలమో, ఇల్లో కొంటాడేమో. మళ్ళీ అప్పుఅంటాడు. గతంలో యాభైవేలూ ఇంకా రాలేదు మనకు” అని హెచ్చరించింది.

‘పెద్దబుర్ర. ఆవులిస్తే పేగులు లెక్క పెడతావ్’ అనబోయి ఆగాను. ఎటూ చినుకులు బాగానే రాలుతున్నై. నేనుగా గాలివానని సృష్టించుకోవడం ఎందుకూ?! నాలుగురోజుల తర్వాత, సత్యం వనజ చెన్నై వెళ్ళిపోయారు. ఫోన్చేసి చెప్పాడు.

మరోవారం తర్వాత -

ఏదో పనిమీద వన్టూన్ పోయివస్తూ దారిలో కదా, పలకరించివద్దామని విశ్వనాథం ఇంటికి వెళ్ళాను. కళ్యాణి, పిల్లలూ కూడా వెళ్ళిపోయారట. శాంతమ్మా ఆయనే వున్నారు. విజయవాడ పెరిగిపోతూ వుండటంవంటి కబుర్లు సాగినాయి.

కొద్దిసేపు తర్వాత చెప్పాడు విశ్వనాథం. “నీ కోపం నా బాగుకు అన్నట్టు సత్యం మా బెడ్రూమ్కి ఏసీ పెట్టించి వెళ్ళాడు. అక్కడో కొత్త టీవీనీ ఏర్పాటు చేయించాడు” సన్నగా నవ్విపూరుకున్నాడు. గది లోకి

తీసుకువెళ్ళి ఏ.సీనీ, టీవీనీ ఆన్ చేసి చూపించాడు. ఆయన మొహం మీద విజయరేఖ మెరుస్తున్నట్టే అనిపించింది నాకు.

హాల్లోకొచ్చి కూర్చున్నాం.

విశ్వనాథం రాసిన కథ చదివినప్పట్నుంచీ నన్ను వేధిస్తున్న ప్రశ్నని అడిగాను. “అవునూ. ఏభయ్యేళ్ళ క్రితం మీ నాన్నగారు చనిపోయినప్పుడు చదువుకుంటాను సహాయం చేయమంటే మీ పెదనాన్న ‘కాణీ’ విదల్చలేదు. అటూ ఇటూ ఏ బంధువర్గమూ నీ కష్టాలలో ఆదుకోలేదు. అందరూ డబ్బు మనుషులే”....అని తరచూ చెప్తూవుంటావ్ కదా. మరి ఆనాడూ మానవసంబంధాలు ఆర్థిక సూత్రాలతో పెనవేసుకునే నడిచాయనే చెప్పుకోవాలి కదా! ఏమంటావ్?”

విశ్వనాథం కళవళవడ్డాడు. ఏదో యోగనిద్రలోకి జారుకుంటున్నవాడిలా కనురెప్పలు వాల్చుకున్నాడు. “నేను కథకుణ్ణి మాత్రమే. నువ్వు విమర్శకుడివి కూడా. నువ్వే చెప్పాలి” అన్నాడు.

ఈ సారి కళవళవడటం నావంతయింది.

చీకటి ఒళ్ళువిరుచుకుంటోంది. నేను వచ్చేశాను. ఇల్లు చేరుతుండగానే సుధాకర్ ఫోన్ చేశాడు. గేటు దగ్గరే స్కూటర్ ఆపి మాట్లాడాను.

రమణి ఊహే నిజమైంది. డబ్బు కావాలి. లక్ష!

“వద్దురా. ప్రస్తుతం చాలా టైట్ గా వుంది. రావద్దు. నేనేమీ సర్దుబాటు చేయలేను” పొడిపొడిగా చెప్పి ఫోన్ ఆఫ్ చేశాను.

రాత్రి నిద్రకి ఉపక్రమించబోతుంటే రమణి అంది. “రేపు ఏదో ఒక లక్ష ఎఫ్.డీ మెచూర్ ఆవుతుందన్నారు. మళ్ళీ ఎక్కడ వెయ్యాలో ఏమిటో చూసుకోండి” అని.

విశ్వనాథం - పెదనాన్న బంధువర్గం, విశ్వనాథం కథ. ఆయన సంతానం, కోరికలూ, భావాలూ. సత్యం స్పందన, ప్రతిస్పందన. ఏసీ, టీ.వీ ఏర్పాటు, నేను సుధాకర్ ని తప్పించుకోవడం-

కాలప్రమేయమా? మనిషి ప్రమేయమా?

సమాజంలో సంక్లిష్టత, సంఘర్షణ, అస్తవ్యస్తత... వీటి తీవ్రతలో తరతమభేదాలూ మనిషిని నాడూ, నేడూ శాసిస్తున్నవి! మానవచైతన్య ప్రస్థానంలో ఒకటి రెండు పాత్రల్ని తీసుకుని సిద్ధాంతాలు చెయ్యగలమా? జీవితం ఎప్పుడూ శేషప్రశ్న కదా?!! మనిషి శతకోటి వైరుధ్యాల రాశికదా?!!

నాలోని విమర్శకుడు ‘నువ్వింకా చాలా కథలు చదవాలి’ అని ముక్కుమీద గుద్ది మరీ చెప్తున్నాడు. నాకు నిద్ర తేలిపోయింది!!!

◆ స్వాతి, సెప్టెంబర్, 2007

మిష్టర్ ఆక్రోశం

కొవ్వల్ని కథకుల్ని కలిపి తిట్టుకున్నాడు మురళి. ఆ వెంటనే విమర్శకుల్ని, ఫీచర్ రైటర్స్ నీ సామూహికంగా దుమ్ము దులిపేశాడు. ఆ తర్వాత ఢిల్లీ మీద, హైదరాబాద్ మీద జంటగా ఒంటికాలి మీద లేచాడు. వ్యవస్థమీద ఘోషపెట్టేవారు వ్యక్తుల మీద ఎగిరిపడడం అని కసురుకున్నాడు. రాజకీయాల్ని అధికారాన్నీ జమిలిగా శాపనార్థాలు పెట్టాడు. మనుషుల్లో నీతీ నిజాయితీ మంటగలిశాయనుకున్నాడు. విలువలకి వలువలూడిపోతున్నాయని వాపోయాడు.

రేగిన కసిని ఇల్లంతా కలయదిరిగి నలువైపులా విరజిమ్మాడు. ఇదంతా మురళి మనస్సులో జరిగిన ఒక (నీ)రసాయన క్రియ!

అసంకల్పిత ప్రతీకార చర్యగా పళ్లు పెదవుల్ని కొరికినై. కసిత్వం తాటి ప్రమాణంగా లేచింది.

ఫోన్ మోగింది. తీశాడు. అవతలి వైపు నుంచీ వేణు. “మెనీ మెనీ హ్యాపీ రిటర్న్స్ ఆఫ్ ది డే నాన్నా” చెప్పాడు. థ్యాంక్స్ చెప్పాడు మురళి. “అమ్మకివ్వు” వేణు. అప్పటికప్పుడే భర్త పక్కకి వచ్చి నిలబడింది ఉషా సుందరి. ఫోన్ అందుకుంది.

హాల్లో కూర్చున్నాడు మురళి. జట్టు సరిచేసుకుని తల విదిలించుకున్నాడు. “ఆ, ఈరోజు మళ్లీ మళ్లీ రావాలి. ఛస్తాను. ఇంకేమళ్లీరేదు. ఉన్న ప్రాణం గాలిలో కలుస్తుంది” పైకే అన్నాడు.

ఫోన్ సంభాషణ అయింది. ఉష భర్త మాటలు విన్నది. కళ్లు పెద్దవి చేసుకుని ఆయన్ని చూసి, “అవేం మాటలండీ. ఏం జరిగిందనీ అంతచిరాకూ, ఏనుగూ, కోపం, కసీ. మామూలు విషయాలకి ఇంతగా బీ.పీ. పెంచుకుంటారేం” అని పక్క కుర్చీలో కూచుంది.

“అవును. నీకన్నీ మామూలు విషయాలే. పొద్దున్నే పాలవాడు అర్థలీటర్కి అర్థ రూపాయి చొప్పున నొక్కేశాడు. అదేమంటే ‘నా దగ్గర

ప్యాకెట్ తొమ్మిదిన్నర, అంతే సార్’ అని పొగరుమోతు సమాధానం. నో ఆసర్ నో టెల్లర్”.

భర్తకేసి అదోలా చూసి, “అందుకే మిమ్మల్నింకో నాలుగడుగులేసి రామ్ నగర్ చౌరాస్తాలో తెమ్మన్నాను” అన్నది. నెపమెన్నుతోందని భార్యని గుర్రుగా చూశాడు మురళి.

“అవును నువ్వెక్కడేదవమంటే అక్కడేదవాలి” అన్నాడు.

వచ్చీరాని చిరునవ్వుతో కుర్చీలోంచి లేచింది ఉష.

“ఏదో మహాత్మాగాంధీ జన్మదినంలా ఏభయ్యోవిడు కదండీ. సరదాగా గుడికి పోయొద్దామని బయల్దేరావ్ - ఉదయాన్నే పోవటానికి అరవై ఆరు రూపాయలు. ఆటో ఎక్కుతుంటేనే వాడి హెచ్చరిక - నా బండి ఇరవై పైసల సెట్టింగ్ సార్ అని. నిన్ను దోచుకుంటాను. సిద్ధమేనా అన్నట్టు, కత్తి పుచ్చుకున్నట్టు మరీ చెప్పాడు. సరి. తిరుగు ప్రయాణం వేరే ఆటో. అదే రూట్లో డెబ్బై ఎనిమిది! దోపిడీ. దారుణం. కడుపు రగిలిపోతోంది. నీకేమో చీమకుట్టినట్టన్నా లేదు....”

మానంగా కదలబోయింది ఉష. మురళి లేచాడు. ఆవేశంగా తన మాటలు సాగించాడు. “అదేమిరా మగడా అంటే ఆ రిక్షావాడేమన్నాడో తెలుసా - ‘ప్రూవ్ చెయ్యండి నా మీటర్ తప్పని. మళ్లీ అంటే - నేను మంచోణ్ణి కాదు. నేను లా కూడా చేశాను’ అన్నాడు. అతని ఖర్చు అట్టా ఏడ్చింది. నా ఖర్చిట్టా కాలింది.

ఉష వంటింట్లోకి వెళ్లిపోయింది.

భర్త జన్మదినం. ఆదివారం. కూడబలుక్కుని - రెండూ ఈదురు గాలితో మొదలైనయ్ అనిపించింది.

కొద్దిసేపు పచార్లుచేసి మళ్లీ కూచున్నాడు మురళి. టీపాయ్ మీది దినపత్రికని చేతుల్లోకి తీసుకున్నాడు. చూశాడు ‘దేశమంతటా దొంగ ఐదువందల నోట్లు!’ మనసులో భేరికా డాండ డడాండడాండ నినదంబులు, నాదంబులు, మోతలు మొదలైనాయి!

“అవును. దొంగనోట్లు ఫలామణీ ఒక లెళ్ళా! దొంగ మందులు, దొంగ పాస్ పోర్టులు, దొంగ స్టాంపులు, చివరికి దొంగ జీవోలు అన్నీ చలామణీ అవుతయ్. ఈ దేశానికి మోక్షం లేదు.”

చైతన్య స్రవంతి సాగిపోతోంది - మురళి అనే బుద్ధిజీవి మేథోమార్గంలో!

పేజీ తిప్పాడు. ‘ధరల నియంత్రణకి ప్రత్యే చర్యలు’ ఎవరిదో హామీ!

“అవును. అందుకనే బీరకాయలు కిలో ఇరవై నాలుగు. సపోటా పండ్లు పదికి నాలుగు. అరటి పండ్లు డజను ఇరవై నాలుగు. క్రిందటి నెల బీ.పీ. టాబ్లెట్లు ముప్పై-గొణుక్కున్నాడు.

ఇప్పుడు ఉష డైనింగ్ టేబుల్ దగ్గరికొచ్చింది. విన్నది.

“ఏం చేస్తాం నలుగురితోపాటు మనమూ అనుభవించాల్సిందే గదండీ” అంది. ఆమె గృహిణీత్వం ఎడ్జస్ట్మెంటాలిటీకి ఎప్పుడో అలవాటుపడిపోయింది.

“ఇందుకే మిమ్మిల్ని పేపర్ చదవ్వద్దనేది. అడ్డమైన వార్తలు చదవటం, బీపీ రెయిజ్ చేసుకోవడం. ఇందాక ఫోన్లో వేణుగాడు అడుగుతున్నది దీని గురించే.”

భార్య మాటల్లోని అవ్యక్తమైన నిందకీ, నిష్ఠూరానికీ అగ్గి రగిలింది మురళికి. ఒక్క క్షణం ఆమె వైపు తీక్షణంగా చూసి, ఉక్రోషంతో గ్రుడ్లురిమి పేపర్లో పేజీ తిప్పాడు.

డైనింగ్ టేబుల్ మీది ఆకు కూరతో వంటింట్లోకి వెళ్లిపోయింది ఉష.

ఉన్నట్టుండి ఖంగుతిన్నట్టు ఉలికిపాటుతో పేజీలన్నీ రెండుమూడుసార్లు పరీక్ష చేసి, అన్నాడు మురళి, ఈనాటి అనుబంధం రాలేదు. ఇదీ వరస. మనకేది ముఖ్యమో అదే మిస్సింగ్. బతుకే అట్టా తయారైంది. ప్రతి వారం చెప్తాను ఆ కుర్రకుంకకి. పుస్తకం చెక్చేసి మరీ పడెయ్యరా పేపర్ని అని. వింటేగా తూనీగలా ఒకటే పరుగు. నిలవదు ఏ చాయ్ బండి దగ్గరో రెండుకో మూడుకో అమ్మకుంటాడు విడిగా. మర్నాడు అడిగామా.... ‘పొరపాటయింది సార్ మిస్సయింది’ అంటాడు. ఆ అనటంలో ‘ఆకాశమేమీ ఊడిపడలేదులెండి’ అనే అర్థాన్ని ముక్కుమీద గుద్దుతాడు. కేజువల్ ఫెలోస్!”

పేపర్ బాయ్ మీద అప్రకటిత యుద్ధం మొదలెట్టాడు మనసులో. ‘ఆ పుస్తకంలో ఫెయిల్యూర్ స్టోరీస్ వస్తున్నయ్. ఇదే పెద్ద ఫెయిల్యూర్ స్టోరీ’ అనుకున్నాడు.

హఠాత్తుగా పిడుగుపడ్డట్టు ‘కాఫీనే’ అని అరిచాడు. అదిరిపోయినా, అలవాటుగా ‘తెస్తున్నా’ అన్నది ఉష. ‘సాహిత్యకారుడే కానీ, ఈయన గణభంగమైన శార్దూలం’ అనుకున్నది మనసులో! ఒక్కసారిగా ఆమెకు ఏదో కమ్మతెమ్మెర తాకినట్లయింది. సన్నటి నవ్వు కదిలింది పెదవుల మీద. ‘నేనూ కవిత్వమో, కథలో ప్రయత్నం చేయొచ్చు’ అనుకుంది. మరి కాస్త పెద్ద నవ్వు పైకి వచ్చేసింది. తనలో తానే ముచ్చటపడింది. అసంకల్పంగా బారెడు జడనీ బుజంమీదికి లాగి ముందుకు వేసుకుంది. కాఫీ కప్పు తీసుకుని కదిలింది. భర్తకు ఇచ్చి తిరిగి వంటింట్లోకి వెళ్లింది.

కాఫీ తాగుతూ టీ.వీ ఆన్ చేశాడు మురళి. బొమ్మరాడు. కేబుల్ దగ్గరే కరెంట్ పోయివుంటుందనుకున్నాడు.

కాఫీ అయింది.

టీ.వీ రాలేదు. “భీ...భీ.... వోకటే తరుగు బతుకంతా ఎప్పుడేం కావాలనుకుంటానో అది దొరకదు” అనుకున్నాడు. హృదయమంతా నిరాశ నిండింది. గతం కళ్లముందు మెదిలింది. ఇంజనీరింగ్ చేద్దామనుకుంటే సీట్ రాలేదు. ‘నేను డొనేషన్లు కట్టలేను’ అన్నాడు తండ్రి. బిఎస్సీ చేశాడు. ఏదో మెషిన్ టూల్స్ కంపెనీలో సాదాసీదాగా ఉద్యోగం లభించింది. ‘పిల్ల బాగుంది మాకు నచ్చింది’ అని అమ్మ అంటే, ఉషాసుందరి తనకు భార్య అయింది. తన అంతరాంతరాల్లో చదువుకున్న ఉద్యోగిని భార్యగా కావాలనే కోరిక వుండేది. సామాజిక కారణాలనుకోండి, వ్యక్తిగతమైన వెర్రి అనుకోండి, తొలిబిడ్డ కొడుకైతే బాగుణ్ణు అనుకుంటే, సుమిత్ర వచ్చింది. ఆమె ఇప్పుడు ఇంజనీరింగ్ పూర్తిచేస్తోంది. విజయవాడలో హాస్టల్లో వుంటోంది. రెండు - కొడుకు వేణు. బిఎస్సీ కంప్యూటర్స్ లో వున్నాడు. ప్రస్తుతం చెన్నై వెళ్ళాడు - ఏదో విహారయాత్రకి. అందుకనే పొద్దున ఫోన్లో శుభాకాంక్షలు! వాడికంటే ముందే సుమిత్ర ఉదయాన్నే చెప్పింది.

మళ్ళీ చూశాడు టీ.వీని. రాలేదు. కేబుల్ వాళ్ళకి ఫోన్ చేశాడు మీ టీ.వీకే ఏదో అయిందని తేల్చారు వాళ్లు. ఉషకి తెలిసింది. ఆమె సలహా చెప్పింది - మెకానిక్కి ఫోన్ చేయమని. చేశాడు. అరగంటకి దిగాడు అతను. అవీ యవీ కెలికి, ఏదో పార్ట్ పోయింది - వెయ్యాలన్నాడు. తన నిర్ణయం వెంటనే చెప్పలేకపోయాడు మురళి. కారణం ఆ పార్ట్ ధర ఆరేడు వందలనడం. ఇంటికొచ్చి చూసినందుకు ఓ వంద యమ్మన్నాడు మెకానిక్.

మురళి మనసు గీపెట్టింది. మెకానిక్కి వందయిచ్చి పంపించి టెక్నాలజీనీ, డెవలప్మెంట్నీ. సాంకేతిక పరిజ్ఞానం కలిగిన మనుష్యుల్ని, అన్నింటినీ, అందర్నీ కలిపి తిట్టి తిట్టి కుప్పపోసేశాడు.

మధ్యలో ఉష ముసిముసి నవ్వులకి రెచ్చిపోయి మరీ కోప్పడ్డాడు. భరించలేనంత బాధా, వ్యధా, ఏదో తెలియని ఆవేదనా - అతన్ని పూర్తిగా పిచ్చివాణ్ణి చేసేసినాయి.

“నా మాట విని ఆ పాత మేళాన్ని మార్చేయండి బాబూ” ఉష అన్నది యథాలాపంగా.

మురళికి ముల్లు గుచ్చుకుంది. నాలిక మీదకి బూతుమాట రాబోయి ఆగిపోయింది, ‘నీ బాబు....!’ క్షణాల తర్వాత తమాయించుకుని బాధపడ్డాడు. పాపం ఉషకి బాబులేదు. ఆయనేనాడో గతించాడు. ‘ఆయన్ని రంగంలోకి తేవడమాఛ తప్పు’ అని గాలిలోనే నెత్తిమీద మొట్టికాయ వేసుకున్నాడు.

తనకు జన్మదిన కానుక ఇదన్నమాట అనిపించుకుంది. పెళ్లి పుస్తకం పోయింది. పాడాలని వుంది పోయింది, తెలుగు వెలుగు పోయింది. దుఃఖమేసింది. ఫ్యాన్ ఫుల్లో పెట్టుకుని సోఫా మీదే కళ్లు మూసుకు పడుకున్నాడు.

కలత నిద్రలో మనలుతున్న మురళికి భార్య కేక పెద్ద సైరన్లా పనిచేసింది. లేచి కూచున్నాడు. అదే ఊపున నిలబడి వంటింట్లోకి వెళ్లాడు.

“సింక్లోనూ, బాత్‌రూమ్‌లోనూ నీళ్లు పోవడం లేదు. కాస్త చూడండి” ఉష కంఠస్వరంలో ఒకింత హడావిడి!

కాలమే తనమీద కత్తి కట్టినట్లనిపించింది మురళికి. భార్యకేసి బుసకొడున్న చూపు విసిరి దొడ్డిగుమ్మం దాటాడు. అక్కణ్ణంచీ పైపు గొట్టాల వరసని చెక్ చేసుకుంటూ - ఉడతలా కాంపౌండ్‌వాల్ దగ్గరగా చేరాడు. అక్కడో పెద్ద మేన్‌హోల్ వుంది. పంగి మూత తొలగించి చూశాడు. మురుగు వాసన! భోపాల్ గ్యాస్ ట్రాజెడీ గుర్తుకొచ్చింది. రక్కున ముక్కు మూసుకుని లేచి నిలబడ్డాడు. మురుగంతా అక్కడ తెట్టకట్టి, మేట వేసినట్లు నిలిచి పోయింది. అక్కణ్ణంచీ ఆ స్యుపరేజ్ పైపు ప్రహరీగోడ అడుగునుంచీ రోడ్ మీది అండర్ గ్రౌండ్ కాలువకి కలుపబడి వుంటుంది. ‘చచ్చానా దేవుడా?’ అనిపించింది. దాన్ని చూడాలి. గేటు దాటి రోడ్ మీదకి వెళ్లి బక్కప్రాణంలోని ఉసురు, శక్తివంతా కూడదీసుకుని మేన్‌హోల్ ఎత్తి చూశాడు. మురళి కళ్లు మిల మిలలాడాయి! ఆ కాలవ తానే గంగాభవానీ నన్నంత గర్వంగా, నాట్య భంగిమల్లో, జాలుగా, వాలుగా - మురళి సంతృప్తికి వీలుగా ప్రవహిస్తోంది! ‘హమ్మయ్య’ అనుకుని మూత పెట్టేసి ఇంట్లోకొచ్చేశాడు. అంటే ఫాల్ట్ తన ఇంటి ఆవరణలోనే!

ఉషాసుందరికి రిపోర్ట్ చేశాడు. తన యత్నానికీ, చిత్తశుద్ధికీ ఏవిధమైన మెచ్చుకోలూ దొరకలేదు. పైగా ఆమె అతిసౌమ్యంగా - “కాస్త ఆ మునిసిపాలిటీ వర్కరెవరన్నా దొరుకుతాడేమో చూసిరండి” అంది. మళ్ళీ అంతలోనే “దాని సంగతి వెంటనే చూడకపోతే, గంటలో ఇల్లూ వాకిలీ కంపుకొట్టిపోతాయి” హెచ్చరికని జారీ చేసింది.

తన దురదృష్టాన్ని తాను నిందించుకుంటూ బయటికి నడిచాడు మురళి. వీధి చివర ట్రాన్స్‌ఫార్మర్‌కి ఆవలగా బేల్డారి కూలీల అడ్డాకి పక్కన, టీ బండి దగ్గర దొరికాడు - సదరు మున్సిపల్ వర్కర్. ప్రాధేయపూర్వకంగా తన బాధ వివరించుకున్నాడు మురళి. ‘సండే కదా సార్’ అని నసిగేడు. మురళి మొహంలో దైన్యం, నీరసం, నిస్సహాయత - అన్నీ పనిచేసినాయి కాబోలు, ‘సరే మీరు పదండి. నేను బద్ద తీసుకువస్తా’ అన్నాడు. కాలువ సరిచేయడానికి అతను వాడే మేదరవాసం బద్ద అతనుదహరించిన సాధనం.

ఉషా సుందరి అడక్కుండానే మళ్ళీ కాఫీ ఇచ్చింది. దాని భావం - లంచ్ చాలా లేటవుతుంది' అని!

వీళ్ళిద్దరూ - ఆ ఇంటి పూర్వగాథ గురించి ముచ్చటించుకో సాగారు. ఉషాసుందరి తల్లి యిల్లు ఇది. ఆమెకి - ఈమె, ఈమె అక్క వసంత మాత్రమే వారసులు. వసంతకీ ఈమెకీ జాయింట్ గా ఇల్లు రాసేసి విల్లునిచ్చి చనిపోయింది తల్లి. వసంత ఢిల్లీలో ఉంటుంది. వాళ్లాయనకి సెంట్రల్ సెక్రటేరియట్ లో పెద్ద ఉద్యోగం. ఇద్దరు పిల్లలు, ఉద్యోగాలు చేస్తున్నారు. వాళ్ల భాగానికి చట్టపరంగా దక్కే వారసత్వ హక్కు కింద - ఇంటి అద్దెని తామే ఇస్తూ ఈ ఇంట్లో ఉంటున్నారు. మురళీ, ఉషాసుందరి, కుటుంబమూ. చిన్న చిన్న రిపేర్లన్నీ వీళ్ల బాధ్యతే!

అంతలోనే వచ్చేశాడు మునిసిపల్ వర్కర్. విల్లంబు ధరించి దసరా కానుకకి వచ్చిన పాత కాలపు వీధి బడి విద్యార్థిలా ఉన్నాడు. ఆకారమూ స్వరూపమూ అలా వున్నాయి. మురళి అతనికి కాలువని చూపాడు. అలవాటుగా చొక్కా దేహానికి తొడుక్కున్నంత ఆత్మవిశ్వాసంతో - పెరట్లోని మేన్ హోల్ మూత తీసి వంగి చూశాడు. నాలుగైదగుల దూరంలోని మురళి గబుక్కున ముక్కు మూసుకున్నాడు. అతనేమో బద్దని నిటారుగా, వంకరగా ఆ మేన్ హోల్ లోకి పెట్టి, అటూఇటూ పక్కలకీ, లోపలికీ తిప్పి, అలవోకగా కదులుతూ నిలబడ్డాడు. క్షణంలో సగం సమయంలో నీరంతా బయటికి పోయింది. పైవంతా తేటగా బయటపడింది. మురళి ఊపిరి పీల్చుకున్నాడు. బద్దని పైకి లాగేసి, దాన్ని భుజంమీద పెట్టుకుని ఇవతలికొచ్చేశాడు వర్కరు. పెరటి గోడవారగా ఆ బద్దని పెట్టి “రేపు తీసుకెళతానైండి, ఉండనీయండి” అని మేన్ హోల్ మూతని పెట్టేసి అడుగు కదిల్చాడు. గేటువారగా నిలబడ్డాడు.

మురళి గొప్ప రిలీఫ్ తో చకచకా లోపలికి వెళ్లి పైసలు తెచ్చాడు. జేబులోనుంచి ఓ ఇరవై రూపాయల నోటు తీసి అతనికివ్వబోయాడు.

అతను ఆశ్చర్యంగా నోటునీ, మురళి మొహాన్నీ చూశాడు. ‘ఏమిటిదీ?’ అని గద్దిస్తున్న స్వరంతో అని ‘నూటయ్యై ఇవ్వండి’ అన్నాడు.

మురళికి గుండె గుభేలుమంది. అది హఠాత్తుగా సమ్మెకి దిగి ఆగిపోలేదని నిర్ధారణ చేసుకుని ‘నూటయ్యై ఇవ్వండి’ అన్నాడు.

“అవును అదివారమని కాదు. ఈ పనికి అంతే” అతను చల్లగా, అతి సాధారణంగా, తన హక్కుకి రాజీ లేదన్న ధోరణిలో లేని బల్లగుద్ది మరీ చెప్తున్నట్టు చెప్పాడు.

‘చచ్చింది గొర్రె’ అనుకుంది మురళి మనస్సు. ‘మర్గయా సాలా’ అనుకుంది అప్పుడప్పుడూ హిందీ వొలికించే నాలిక. గొంతు మాత్రం మాటకి మొరాయించింది.

కాళ్లకి కరెంటు పెట్టుకుని లోపలికి పోయి, వందనోటు తెచ్చి అందించాడు. “ఉంచు. కాస్త సర్దుకుపోవాలి. పెద్ద పని కాదుగా. పైగా మేమంతా నెల జీతాలమీద బతికేవాళ్లం తెలుసుగా. షావుకార్ల దగ్గర నీ రేటు నువ్ తీసుకో...” వంటి కొన్ని వాక్యాలు - నెమ్మదిగా, నీరసంగా, వేడికోలుగా, ఒకింత హెచ్చరికతో, అలవాటులేని హుందాతనంతో, మేకపోతు గాంభీర్యంతో - రాల్చాడు.

ఏ కళనున్నాడో అతను వెళ్లిపోయాడు.

మురళి ఇంట్లోకొచ్చేశాడు. సరాసరి భార్య ముందుకు వెళ్లాడు జరిగింది చెప్పాడు. ఉల్లిత్తల్లే ఎగిరిపడ్డాడు. ఆ నీళ్లనిట్టిట్టా కెలికి రెండు నిమిషాల్లో వంద రూపాయలు నిలబెట్టి వసూలు చేసిన వర్కర్ ని లోపలి కసితీరా పైకి దూషించాడు. తన గ్రహచారం బాగాలేదని తనని తాను నిందించుకోలేక, భార్య అనే అమాయక పదార్థాన్ని నిందించాడు. అసలు ఆమె తనమీద కత్తికట్టిందని ఏదేదో అనేశాడు. పుట్టినరోజుకి సంతోషంగా భర్త కోసం చేస్తున్న పాయసంలో జీడిపప్పుని మాడ్చేసింది - ఉషాసుందరి! అవును మరి - ఆమె ఆలోచనలూ, ప్రతిస్పందనలూ ఆమెకీ వుంటాయి గదా!

పుట్టినరోజు భోజనంలో భార్య కష్టమే మిగిలింది, భర్త ఆనందం దక్కులేదు. నసుగుతూ, సణుగుతూ - వ్యవస్థ దౌర్భాగ్యాన్ని గురించి, వ్యక్తి స్వార్థాన్ని గురించి, ప్రత్యేకించి కవులూ, కథకుల ‘నూటోసింపతీ’ గురించి - ఘండ్రంపులతో, భీష్మారాలతో లంచ్ అయిందనిపించాడు

మురళి. మౌనంగా తన ఆమోదాన్ని తెలుపుతున్న మొహంతో తన పని తాను చేసుకుపోయింది ఉషాసుందరి.

టీ సమయం. సుమిత్ర పెళ్లి ప్రసక్తి తెచ్చింది ఉష. మేరేజ్ బ్యూరో వారిని విచారించాలి. అక్కడ పేరు నమోదు చేస్తే చదువు పూర్తికాగానే వచ్చిన సంబంధాల్లో మంచిది చూసి చేసేస్తే ఆ బాధ్యత తీరుతుందని భార్యగా తన ఆలోచన తాను చెప్పింది ఉష.

ఫోన్ చేశాడు - వివరాలకోసం. ఆ ఆఫీస్ ఆదివారమే బిజీగా పనిచేస్తుంది! అవతలివైపు నుంచీ చెప్పుకొచ్చింది ఎవరో కల్యాణి! రిజిస్ట్రేషన్ ఐదు వందలు. ఫోటోలు ... నెట్లో పెట్టేందుకూ, ఎన్నారై అడ్రస్లకీ వగైరా వగైరా ఏవో అంకెలూ గుణింతాలూ.... వింటూ విననట్టూ - ఏదో జరిగిపోయింది మురళి బుర్రలో. చివరికి ఆ పిల్ల చల్లగా వో బాంబు పేల్చింది. 'పెళ్లికుదిరితే మాకు చెప్పాలి. ముహూర్తం సమయంలో మా కానుక, అదే బహుమానం, మాకు ముట్టచెప్పాలి' అంది. 'అదేమిటి. ఎంత?' అంటే 'కనీసం పదివేలు. కట్నం వగైరా వుంటే ఆ రేటు వేరు' - ఇదీ సారాంశం!

ఉడికిపోయాడు మురళి. కోపంగా అడిగాడు. "ఇవ్వకపోతే ఏం చేస్తారు?"

"మా పద్ధతులు మాకుంటాయ్లెండి" అనేసి ఫోన్ పెట్టేసింది కల్యాణి! మురళి అవాక్కయ్యాడు!

అతని ఫోన్ కి కొత్త సబ్జెక్ట్ దొరికింది. ఉషముందు ఏవేవో మాట్లాడాడు. 'ఈజీమనీ', 'బహుకృత వేషం' అని ఏవైనా శీర్షికలు పెట్టుకోవచ్చు ఆ ప్రసంగానికి.

ముగింపుగా - 'ఈ చావు నే చావలేను వద్దులే' అన్నాడు. భార్య మొహం ముడుచుకుంటుందనుకున్నాడు. అక్కడూ నిరాశే ఎదురైంది మురళికి. 'సరే కానీయండి' అంది చప్పగా.

చిన్నచిన్న సుఖసంతోషాలు సైతం వ్రేళ్ల సందుల్లో నుంచీ ఇట్టా జారిపోతాయేమో అనే మధనలోకి దిగాడు మురళి. మధ్యతరగతి గతి ఇంతేనా అని చింతా, చింతనా బాధించసాగాయి.

సాయంత్రం -

ఆరుగంటలు దాటింది అంతరంగంలో ఆలోచనల ఆటుపోట్ల హెచ్చుతగ్గులు తప్ప అసలు ఫోష అలలాగ సాగుతోంది మురళికి.

ఏదో మేగజైన్ తీశాడు. ఆరోగ్య పత్రిక. చూపులు ఏదో ఆర్థికలో మీద ఆగినై. చదవసాగాడు.

హ్యూడ్రోగ నిపుణుడు సలహాలూ ... సూచనలూ అందించాడు. 'మీరు వయస్సు ఏబైలో ప్రవేశించారా - జాగ్రత్త!' హెడ్డింగ్ ఆకర్షించింది. చదివాడు.

"నో ఈటింగ్; నో ఎమోషన్ నో ఎగ్జయిట్మెంట్! 'త్రీ - ఈ' ఫార్ములా! డెన్ నోబీటీ, నోహార్డ్ ప్రాబ్లెమ్!" - ఇదీ సందేశం.

ఉలిక్కిపడ్డాడు మురళి. శతకోటి ఆలోచనలు మేధలో సుళ్లు తిరిగాయి.

తాను ఏబైలో పడ్డాడు! అవును. పాలూ, పండ్లూ, కూరల ధరల గురించి వర్తీ కాకూడదు. ఆటోమీటర్ల ఆగడానికి ఆందోళన చెందకూడదు. మెకానిక్లూ, వర్కర్ల ఛార్జీల మోతకి రెచ్చిపోకూడదు. పిల్లల ప్రవర్తనకీ, పద్ధతులకీ దిగులుపడకూడదు. కుడి ఎడమల దగాలకి అనవసరంగా 'యాజిటేట్' కాకూడదు. నెలనెలా అప్పులకీ, క్రెడిట్ మనీ వొత్తిళ్ళకీ లోపిరికి వుండకూడదు. అన్నిటికీ మించి ఆఫీస్ లో బాస్ 'డూ యాజ్జెబ - సే" అంటే పెదవులు కొరుక్కొకూడదు. పళ్లు బిగించుకోకూడదు. ఫర్లేదు. క్రియలు అటువిటు అయినా మునిగిపోయిందేమీ లేదు! నో ఎమోషన్! 'త్రీ-ఈ' ఫార్ములా!!

ఎందుకనీ?

తన ప్రశ్నకి తానే కసురుకున్నాడు. "అవును. గొంగట్లో భోంచేస్తున్నాం కుంటి ప్రశ్నలేయకు!"

"అప్రెల్ నువ్ మీడిల్ క్లాస్ ఫెలోవి. శ్లేష్మంలో ఈగవి!"

అంతా అర్థమై ఏమీ తెలియనట్లయింది మురళికి.

ఏడుపు పొంగుకొచ్చింది.

పైకి ఏడవలేకపోయాడు! పుట్టినరోజు గుర్తుకొచ్చింది!!

◆ నవ్య, ఆగస్టు 15, 2007

రెండో సముద్రం

నాలుగో అంతస్తు అపార్ట్‌మెంట్. కిటికీలో నుంచీ బయటికి చూసింది స్వరూప. నగరం వొళ్లు విరుచుకుంటోంది. తెలతెలవారు తోంది. ఈదరగాలి వీస్తోంది. ఆకాశంలో నల్లటి మబ్బు. నా మనసులాగానే ఉంది ఆకాశం అనుకుంది.

ఒక శాంట్రికారు రోడ్ కడ్డదిడ్డంగా పరిగెడుతోంది-తాగి తూలుతున్నవాడిలా! వివేకానందమూర్తి అన్నట్టు పెట్రోల్‌లో స్కాచ్ కలిసిందేమో! స్కాచ్. అవును అదీ తన ప్రభావం చూపుతోంది, బతుకుమీద. పక్కకి మసిలింది. ఆలోచనలు ముసిరినై.

ఆలోచనలు... ఆలోచనలు! ఆలోచనలే రాత్రినంతా తినేసినై. మనస్సుని ఎప్పుడో తినేసి చిరిగిన కంబళీ చేసేసివై. పత్రహరితాన్ని సర్వము హరింపజేసుకున్న తమలపాకులా తాను-ఉత్త ఈనెల్లో మిగిలిందివాళ!

ఈ వికెండ్ ఇలా మిగిలింది!

రాత్రి తొమ్మిదింటికి బెంగళూరు వెళ్ళాడు రాఘవ. భర్త ఔను. భ...ర్త! హార్డ్‌వేర్ ఇంజనీర్. హార్డ్‌తో సహా, మనిషి మనిషంతా హార్డ్‌వేర్!

‘ఎవరి కర్మకి ఎవరు కర్తలు’ అంటూ వుండేది అమ్మమ్మ. ఇప్పుడు లేదు. తన కర్మకి తాను పోయింది. తాతయ్య పెట్టని కష్టం లేదని అంటూ వుండేది అమ్మ!

నిజానికివాళ తానా తన బతుక్కి కర్త? అయితే, జిలానీ బాసు కథలు చదువుతుంటే. తల చిట్టేటట్లు కుర్చీకేసి కొట్టాడెందుకు? సీతాదేవి నవల ఉరిత్రాడు చదువుతుంటే లాక్కుని చించాశాడేం? టీవీలో ‘న్యాయం కావాలి’ చూస్తుంటే చూడనీయలేదేం? అలాంటివి చదివితే, చూస్తే, తనకు బుర్ర ఖరాబవుతుందట!-హార్డ్‌వేర్ భర్త!

అస్థిమితంగా పక్కమీదనే కదిలింది స్వరూప. పెళ్ళాం ఉద్యోగం మానకూడదు. నెలకి పదివేలు మరి! తాను వచ్చి హైదరాబాద్‌లో వేరే ఉద్యోగం చేసుకోకూడదు. బెంగళూరు బాగుంటుంది. బెంగళూరు లైఫ్ బాగుంటుంది. లైఫ్ స్టైల్ బాగుంటుంది. మందు బాగుంటుంది. మందు పార్టీలు బాగుంటాయి!

శనివారం ఉదయం ఆరింటికల్లా హైదరాబాద్‌లో దిగటం. ఇంటికి రాగానే ఈ వారంలో ఫోన్లే మొచ్చినైతో మొదలు. ‘ఎవరెవరొచ్చారు?’ ఎవరెవర్ని కలిశావ్?తో కామాపెట్టి ‘కలిశావ్’ మీద పనే! తెలివితేటల ప్రదర్శన. ఎదురు కాంప్లెక్స్‌లో ఎవరో సినిమా మనిషి. ‘వాడికెదురుగా ఈ అపార్ట్‌మెంటే దొరికిందా?’ అని గుచ్చిన సూదులే మళ్ళీ మళ్ళీ గుచ్చటం. పసికర్ల కళ్ళు. అనుమానం రోగం. దేహాన్ని ఎక్స్‌రే చూపుల్లో తడుముతూ ఎత్తు ఎటూ లేదు దానికి తగట్టు అన్నీ కుంచించుకుపోతున్నాయ్ అని వొక వికట దరహాసం: కుళ్ళు జోకు!! అక్కడోఫుల్‌స్టాపు! కూతురు గిరిజ అప్పటికి స్కూల్‌కి తయారవుతుంది. పొడి పొడి మాటలు. బ్రేక్‌ఫాస్ట్ అవుతుంది. వెంటనే పదకొండు పన్నెండు గంటల దాకా నిద్రా, గురకా! చూడటానికి అసహ్యమైన ఉచ్చాస నిశ్వాసాలు!

ఒంటి గంటన్నరకు భోజనం. నలభై రకాల రుచులు కావాలి. ఎన్ని చేసినా. ఎలా చేసినా వంట చేయడం చేతకాని పెళ్ళాన్ని కట్టబెట్టి చచ్చిందని వాళ్ళమ్మకి శాపనార్థాలు.

స్కూల్ నుంచి గిరిజ వస్తుంది. దాన్ని తీసుకువెళ్ళటానికి రెండు గంటలయ్యే సరికి అమ్మ రావాలి. శని, ఆదివారాలు పిల్ల బస అమ్మదగ్గరే. తన వీకెండ్ శృంగారానికి ఐదేళ్ల పిల్ల అడ్డుకాకుడదు.

అమ్మా, గిరిజ బయటకి కదలటం“ఏంచేస్తున్నావ్? ఇంకా కాలేదా సర్దుదు? ఎప్పుడూ ఆ వంటగదికి అతుక్కుపోయి ఛస్తుంది” అంటూ బెడ్రూమ్‌లో సిగరెట్లూడుతూ రంకెలు. వెంటనే బలవంతపు పవళింపుసేవ! పగటి నిద్రా, పగటి రతీ విషతుల్యం అంటే-తన చదువు మీద సవాలక్ష జోకులు. శతకోటి వెబ్‌సైట్ల ఆరోగ్య సూత్రాలు లెక్చర్లు.

తిన్న నాలుగు మెతుకులూ కడుపులో సర్దుకునేలోగా-దైహిక, మానసిక హింసా కార్యక్రమం మొదలు. ఆ కక్కుర్తిపని...!భీ...కర్మ! తానా కర్త?!

ఇదా తానా కావ్యాల్లోనూ, ఎంకి పాటల్లోనూ, బాపిరాజు గారి నవలల్లోనూ చదువుకుని, మనసులో కూర్చుకున్న మధుర భావాల సుమమాల! పెళ్లయిన ఆర్పెల్లకే అది తెగిపోయింది! ఎవరు కర్త?

టీ సిద్ధం చేయాలి దాని తర్వాత-అదుగో మళ్లీ ఆ నిద్రా, గురకా! సాయంత్రం హరించుకుపోతుంది. శేష ప్రశ్నలు భయపెడుతూనే ఉంటాయి.

చక్కగా, అహ్లాదంగా ఏ నెక్లెస్ రోడ్కో పోయి సరదాగా తిరిగి రావాలనీ ఏ సుల్తాన్ బజార్కో వెళ్లి విండో షాపింగ్ చేయాలనీ, ఏ కామత్లోనో, మినర్వాలోనో కబుర్లు చెప్పుకుంటూ డిన్నర్ చేయాలనీ... చిన్న చిన్న కోరికలు! కానీ-రాఘవ?

తన జీవితం చుట్టూ గోడలు కట్టేశాడు. ఒక సరదా లేదు, సంబరం లేదు, చిలిపి చూపులు లేవు, చిరు అలకలూ లేవు, స్వీట్ నథింగ్స్ లేవు, బుజ్జగింపులూ లేవు, బువ్వపు బంతులూ లేవు, అన్నీ చీకటి పూలయిపోయాయి.

శనివారం రాత్రి. ప్రేమ, ఆనందం, ఆవేశం, ఉద్యోగం-తనలోని అన్ని సున్నిత భావాల విధ్వంసం జరిగిపోతుంది. తన అనంగీకారాలూ, అవులింతలూ, పెదవుల తిరస్కారాలూ-ఏవీ ఆ హార్డ్ వేర్కి అర్థంకావు. అవరోధమూ కావు. ఆ తర్వాత-వికటహాసం-ఒక కటిక విలనీ-వెలువదుతాయి. మాటల్లో తెలిపేదికాదు. ఒకరోజు మాటల పోరులో బయట పడ్డాడు. ఉద్యోగం చేసే పెళ్లాన్ని అదుపులో ఉంచు కోవాలంటే ఇదే బెస్ట్ మెథడట! శాడిజమ్ బాగా వంటపట్టింది. తన ఏడుపు, తిరస్కారం, కోపం-ఏవీ పనిచేయలేదు. చెంపలు పగిలివై. హార్డ్వేర్ కదా ఐరన్ హేండ్!

ఏదైనా తీవ్రమైన నిర్ణయం తీసుకుందామంటే-“అడపిల్ల తల్లివి. తొందరపడకూడదు” అని అమ్మ ఆలోచించనివ్వదు. అవును. ఆమె కూడా అడపిల్ల తల్లిననే కదా-ఆ కాలంలో కోపిష్టి నాన్నకి, బాధ్యత నెరగని

దుర్మార్గపు నాన్నకి లొంగిపోయి ఉన్నది. పెళ్లాన్నీ, ఇద్దరు పిల్లల్నీ గాలికొదిలేసి, తమ బతుకుల్ని బజారున పడేసి దేశాటనం పోతే, ఎంత దుర్భర దారిద్ర్యాన్ని అనుభవించింది? పోయినవాడు పోయి, ఎక్కడో తేలి వేరే ఎవరితోనో కాపురం పెట్టాడని తెలిసీ ఏం చేయగలిగింది కనుక? నరం లేని నాలుకతో లోకం ఎన్నెన్ని మాటలు అన్నా గుండె రాయి చేసుకుని రెప్పలకింద ఉప్పెనని దాచుకోలేదా?

లేచి మంచ మీద కూర్చుంది స్వరూప. బయటికి చూసింది. ఎవరో ఆరడుగుల యువకుడు. పక్కగా అంతే ఎత్తున్న యువతి. ఇద్దరూ జీన్స్ టీ షర్టుల్లో నడుస్తున్నారు. మార్నింగ్ వాక్. ఒకసారెప్పుడో రాఘవతో అలా వెళ్దామని అంటే ‘జనం వింత జంతువుల్ని చూసినట్లు చూస్తారు. నా మొహానికి అంత అదృష్టమా?’ అని లెసన్ పీకి గంటసేపు బూతుపురాణం విప్పాడు. ఆ కోరిక కాస్తా ఆ విధంగా కరిమింగిన వెలగ పండయి పోయింది. కరి ఎవరు? నిర్ణీతంగా నవ్వుకుంది.

మంచం దిగుదామని ప్రయత్నించింది. వొళ్లు సలుపుతోంది. ఆదివారమంతా రాఘవ ఆటాయె! శరీరమా ఉక్కుముక్కా?!

సలపకేమవుతుంది. ఏడు పొచ్చింది. కళ్లు మండుతున్నై. తుడుచుకుంది. నిద్ర లేమి. అలసట. రెప్పలు పైనా, లోపలా కూడా గరగర లాడుతున్నై.

కాలింగ్ బెల్ మోగింది. తప్పనిసరిగా మంచం దిగింది. వెళ్ళి తలుపు తీసింది. పనిమనిషి.

సోమవారం మొదలు. అంతా రొటీన్. పేపర్ వచ్చింది.

కాఫీ తాగుతూ, దినపత్రిక తిరగేస్తుంటే గిరిజని తీసుకొని వచ్చింది సరోజ. సరోజ అమ్మా వాళ్ల పక్కింటామె. ఆమె ఏడింటికే ఉద్యోగానికి బయల్దేరింది. సనత్నగర్లో ఉద్యోగం. ఉండేది వారానిగూడా. ఇదే దారి. కాఫీ ఇచ్చింది. పిల్ల తన పనిలోకి వెళ్లింది. మాటలు సాగివై సరోజతో.

‘ప్రతివారం మీకిదో పని. చాలా సహాయం చేస్తున్నారు’ స్వరూప.

సరోజ ఏమీ మాట్లాడలేదు. నవ్వి ఊరుకుంది. పేపర్ తీసుకుంది. దాన్ని తిరగేసింది. క్షణాల తర్వాత యధాలాపంగా అన్నది ‘నా హెల్ప్డేం ఉందిగానీ, మీ అమ్మ పాపం చాలా కష్టపడుతోంది.’

స్వరూప ఏదో మాట్లాడేలోగానే రక్కున లేచి, “వస్తా స్వరూపా, టైమయింది. రామ్ నగర్ నుంచీ సనత్ నగర్ దాకా కొలవాలిగా మనం” అని చిరునవ్వుతో బయటికి కదిలింది. లిఫ్ట్ దాకా నడిచి ఆమెని సాగనంపి వచ్చేసింది స్వరూప.

గదిలో పుస్తకాల సంచి సర్దుకుంటోంది గిరిజ. పిల్లని ఆదివారం సాయంత్రం తెమ్మంటానంటే-గయ్యమని లేచాడు రాఘవ. చాల్లే ప్రేమ. నీకుందిగా చూపించు అంటూ సంభాషణని-తొలిచూలు ఆడపిల్ల కావటం వలన తానెలా నడివయస్సు తాతయ్య అవుతాడోననే విషయంలోకి తీసుకుపోతాడు. ఒక వికారపు భంగిమలో అసహ్యన్ని వెలిగిక్కుతాడు. అసలు ఏడుపు-ఆ రెండు మూడు గంటల తన దౌర్జన్యపు చర్యకి ఆ పిల్ల అడ్డు అవుతుందనే. ఆ ‘యావ’ కి కౌన్సిలింగ్ ప్రసక్తి తెస్తే, ఒకసారి నానా యాగీ చేసి బెంగళూర్లో సూసైడ్ చేసుకుని, నువ్వే కారణమని నోట్ పెట్టా జాగ్రత్త అని హెచ్చరించాడు. అమ్మతో అంటే ఆమె భయంతో అవాక్కయింది.

అవును, అమ్మకి అన్నిటా భయమే. పిరికి మనసు ఆమెది. టైలర్ గా తన బతుకు వెళ్లదీస్తోంది. చిన్న చిన్న పిల్లలకి ట్యూషన్లు చెప్తుంది. ఈ సంపాదనలో ఎక్కువ భాగం గద్దలా తన్నుకుపోవటానికి తన ‘అన్న’ ఉన్నాడు. కృష్ణమూర్తి. ముప్పై ఏళ్లు దాటినా మైనర్ వెధవే! జులాయి తిరుగుళ్లు. నాలుగు రోజులు ఏదో మార్కెటింగ్ జాబ్ చేస్తున్నానంటాడు. మరో వారం ట్రాన్స్ పోర్ట్ లో ఉద్యోగమంటాడు. ఇంకో నెల ఇన్సూరెన్స్ ఏజెంట్ గా లక్షలాదిస్తానంటాడు. శుష్కప్రియా లూ, శూన్యహస్తాలు!! పెళ్లి చేస్తే కుదురుగా ఉంటాడని-‘అర్థాంగి’ సినిమా నాటి ఆలోచనతో - ఒక గంతకు తగ్గ బొంతని తెస్తే-ఆ పిల్ల రాజశ్రీ-వీడి దెబ్బకి తట్టుకోలేక పారిపోయింది. పుట్టింట్లో ఉండి సేల్స్ గాజీగా పనిచేసుకు బతుకుతోంది. ‘ప్రాణం హాయిగా ఉంది-వదినా. రూపాయో అర్థో-నా కూడు నేను తింటున్నాను’ అన్నది ఎంతో తృప్తిగా.

‘అమ్మా-నా బూస్ట్’ అంటూ బాత్ రూమ్ లో నుంచీ హాల్లోకి పరిగెత్తుకొచ్చింది. గిరిజ. ఛెంగున స్వరూప వాళ్లో వాలింది. ‘మా

గిరిజ గుడ్ గాజీ’ అంటూ చెక్కిలి మీద ముద్దెట్టుకుని లేచింది, స్వరూప. కూతురికి బూస్ట్ కలిపి ఇచ్చింది. టైమ్ చూస్తే-ఏడున్నర!

తప్పదు. పరుగో. పరుగు. అన్ని ఆలోచనలకీ బ్రేక్! కదిలింది. దినచర్యకీ కాళ్ళొచ్చాయి!

తొమ్మిది. రిక్వాలో గిరిజని స్కూల్ కి పంపించి, తానూ తయారయింది. పదింటికే ఆఫీస్.

పదిన్నరయింది. రజని. రమణి, శారద-కబుర్లలో ఉన్నారు. వీకెండ్ గురించి షేరింగ్ న్యూస్ అండ్ వ్యూస్! మాములు కార్యక్రమం ఇది. ‘ప్రతి సోమవారమూ ఓ అరగంట ఆఫీస్ టైమ్ కిల్లి! అనుకుంది స్వరూప.

రజని అడిగింది. “ఏం స్వరూపా. అంత డల్ గా ఉన్నావ్. మీ శ్రీవారు రాలేదా?” సన్నగా నవ్వి ఊరుకుంది స్వరూప.

రమణి చెప్పుకుపోతోంది. “నిన్నంతా వేం యమబిజీ. పదకొండింటికే ఫుడ్ చేసి బయటపడ్డాం. పిల్లలకీ, మాకూ కూడా ఆటవిడుపు. మ్యూజియం చూసి, శిల్పారామం వెళ్లాం. బాగా ఎంజాయ్ చేశాం. మా వారికిలాంటి ప్రోగ్రామ్స్ అంటే చాలా హుషారు. శ్రుతి, లయా ఐతే... ఓహ్. దే ఎంజాయ్ డ్ ఏ లాటి!” రమణి మొహంలో, కళ్లలో ఆనందం. తదేకంగా ఆమెనే చూడసాగింది స్వరూప.

శారదా చెప్పకొచ్చింది. వరంగల్ నుంచీ వాళ్లయిన వస్తే ఇద్దరు పిల్లల్లో కీసరగుట్ట వెళ్లొచ్చి, ఐమేక్స్ లో సినిమా చూసి, రాత్రి డిన్నర్ బయటే చేసి ఇంటికి చేరారట!

రజని వీళ్ల కబుర్లని కొనసాగిస్తూ చెప్పింది, “నేనూ, మా వారూ నిన్న హాఫ్ డే క్లీనింగ్ డ్యూటీలో పడ్డాం. పాపం. ఎక్కువ శ్రమ ఆయనదే.” రజనికింకా పిల్లలేరు. వాళ్లాయనకి సెక్రటేరియట్ లో జాబ్.

ముగ్గురూ తనవైపు చూశారు. తాను ఏదో బిజీ అన్నట్టు కంప్యూటర్ స్క్రీన్ పైకి దృష్టి మరల్చింది. రమణి స్వరూప దగ్గరకు వచ్చి “ఏం మేడమ్, ఏమిటో ఆలోచిస్తున్నారు?” అంది.

స్వరూప అయిష్టంగా “ఆఁ... ఏం లేదు” అని ముక్తసరి

సమాధానం చెప్పింది. ఇంతలో మేనేజర్ హాల్లోకొచ్చాడు. ఎవరి పనికి వాళ్లు మళ్లారు.

స్వరూపకి వీళ్ల ముగ్గురి కబుర్లూ అంతగా ఆశ్చర్యం కలిగించకపోయినా, ఆలోచనల్ని రేపాయి.

వాళ్లంతా ఇంత అదృష్టవంతులా? వీళ్ల భర్తలూ ఉద్యోగస్థులే మరి. రాఘవా చదువుకుని ఉద్యోగం చేస్తున్నవాడే. ఎందుకిలా తయారయినాడు? “చదువుకీ బతుక్కి ఖండాన్వయం, దండాన్వయం కూర్చుకున్నా, తాత్పర్యంలో అన్వయలోపం రావచ్చరా” అంటూ ఉండేవారు, తెలుగు మాష్టారు. ఇదే కాబోలు దాని అర్థం! బతుకెందుకిట్లా అయింది? తన బతుకు ఇరుసుకీ, చక్రానికీ మధ్యనున్న మేకు ఊడిపోయిందే? తన జీవన శైలి ఎందుకిలా సారహీనమయిపోయింది? ఎవరు కర్త? ఆధునిక జీవన విధానం తెస్తున్న అనర్థాల్లో ఇదీ ఒకటి?

చిన్నప్పుడు-అమ్మమ్మ గడ్డం పుచ్చుకు మరీ చెప్పింది, ‘మీ చిన్న మావయ్యని చేసుకోవే సుఖపడతావ్’ అని. అమ్మ వినలేదు. ‘మేనరికం ఒప్పుకోను’ అంది. ‘అయినా, ఆ శంకరంకి ఒక కాలు అరంగుళం తేడా. నడకలో తెలుస్తుంది.’ అనే వంకా పెట్టింది. శంకరం మావయ్య బ్యాంక్ డీజీఎమ్ట! చాలా కష్టపడి రాఘవని తెచ్చింది. చాలా అప్పు మూట కట్టుకుంది.

స్వరూపకి కళ్లు చెమర్చినై. కొంగుతో తుడుచుకుంది. ఆరేళ్ల నుంచీ సాగుతున్న ఒక టీవి సీరియల్ చూసి ‘అంతా ట్రాష్, మగవాళ్లిలా ఉండరు’ అనుకుంది తాను. కానీ, ఇవ్వాళ? ఆ పాత్రలే బెటరనిపిస్తోంది. వాస్తవం ఎప్పుడూ కాలులో ముల్లే!

అమ్మా-నాన్న! రాజశ్రీ-అన్నయ్య! తానూ-రాఘవ!

దాంపత్యమంటే ఇంతేనా ?

స్వరూప మనస్సు పనిమీదకి పోవటంలేదు. ఆలోచనలు గచ్చ పొదలా మారిన్నై.

పక్కా క్యూబికల్లో కుమార్ వచ్చాడు. అతని వెనక్కి చంద్రశేఖర్ వచ్చాడు. స్వరూప గమనించింది. “ఏరా వచ్చేశావ్? సెలవింకా

ఉందిగా?” అడుగుతున్నాడు చంద్రశేఖర్. క్షణాల తర్వాత కుమార్ చెప్తున్నాడు. స్వరూపకి వినిపిస్తోంది. “అవును. లీవ్ కేన్సిల్ చేసుకుని వచ్చేశా. కొన్నాళ్లు తనకి దూరంగా ఉంటే మా ఆవిడ తిక్కలో ఏమన్నా మార్పొస్తుందేమోనని ఆశ. మా అమ్మా, అత్తగారూ కూడా ఇదే సలహా ఇచ్చారు. ఇదే చికిత్స అని చెప్పే సాహసం లేదుగానీ ట్రీట్మెంట్ బిగినింగని మాత్రం చెప్పగలను” అని మళ్ళీ అన్నాడు, “మానవ సంబంధాలు సరిచేసుకోవాలన్నా ట్రయల్ అండ్ ఎర్రర్ పద్ధతి తప్పదు కదా” అని.

కుమారొక భార్య బాధితుడు. ఆఫీస్లో ఎక్కువ మందికే తెలుసు. మొగవాడు కదా. చెప్పుకుంటూ ఉంటాడు. అతని భార్యదొక పొసెసివ్ నేచర్. దుబారా మనిషి, దాష్టికమూ ఎక్కువే.

స్వరూప మేథలో ఎన్నెన్నో ఆలోచనలు ముసిరినై. తల్లికి ఫోన్ చేసింది. చాలాసేపు మాట్లాడింది. టైమ్ చూసింది పన్నెండు కావస్తోంది. ఒక నిశ్చయాని కొచ్చింది. ఏ తర్కానికీ లొంగనిది కదా- జీవితం - చూద్దాం అనుకుంది.

రాఘవకి ఫోన్ చేసింది. “నేను మా అమ్మని తీసుకుని కాశీ, ప్రయాగ, హరిద్వార్ వెళ్తున్నాను. నెలరోజులు పట్టొచ్చు. రావద్దు. అవును. గిరిజనీ తీసుకునే వెళ్తున్నాను. స్కూల్ పోయినా ఫర్వాలేదు. నే చెప్తాను - వచ్చిన తర్వాత....”

ఫోన్ కట్చేసింది. తటాలున ఏదో ఊహ వచ్చింది. గతం పుస్తకం. బతుకు ప్రస్తుతం. రేపు? వెలుగే కావాలి! ఆశ రెండో సముద్రం! ప్రాణం హాయిగా ఉందిప్పుడు. సెలవు కోసం కదిలింది!!

◆ పత్రిక, సెప్టెంబర్ 2007

కొత్త పాఠం

వంధ్యాహ్లాం మూడు గంటలయింది.

నారాయణ ఒక నిశ్చయానికి వచ్చాడు. కలం కాగితం తీసుకున్నాడు.

“నాన్నా

నేనిట్లా అంటున్నానని ఏమీ అనుకోకు. నేను నిన్ను సరిగా అర్థం చేసుకోలేకపోతున్నానో, లేక నువ్వు నన్ను ఇంకా పసిపిల్లవాడిలాగే భావిస్తున్నావో తెలియడం లేదు.

ఎన్నో సందర్భాలలో నా మనసు వికలమవుతూ ఉంటుంది. గులకరాయి పెట్టి చెరువులో కప్పలాటగా నీటిమీదన కొట్టినట్లువుతుంది. ఎప్పుడో చాలా సేపటికి ఆ తాకిడి ప్రభావం అణుగుతుంది. అదొక భయానకమైన అలజడి.

నాకిప్పుడు ఇరవై ఆరేళ్ళు. అతి కష్టం మీద పేపరు వైజ్గా అయిదేళ్ళు చదివి అయిందనిపించాను బియ్యేని. ప్రస్తుతం లోకంలో జీవికకు పనికిరాని డిగ్రీ అది. మరి మొన్నటికి మొన్న నువ్వు, అమ్మా నేనూ, తమ్ముడు, రవి, చెల్లి స్వరూప కలిసి మీ దూరపు బంధువు కూతురు పెళ్ళికెళితే కళ్యాణమంటపంలో పది పదిహేను మందికి నన్నేమో ఎంబిఎగా పరిచయం చేశావు. ఏ క్షణాన్న విరుగుతుందో తెలియని ములగకొమ్మ మీద నిలబెట్టావు. నేనేమో ఆముదం తాగిన మొహం పెట్టుకొని కుర్చీలో కూర్చుండిపోతిని.

తమ్ముడేం చేస్తున్నాడు చెప్పు? చదవబ్బలేదు. ‘నాకు చదువొచ్చే లక్షణాలు లేవు. నన్ను చంపకండి’ అని ఖరాఖండీగా చెప్పి ఇంటరితో గంటవాయించి, సెటివీన్లో కండక్టర్గా కుదురుకున్నాడు కదా. వాణ్ణేమో ఎంసెట్కి తయారవుతున్నాడంటివి. స్వరూప ఫస్ట్ ఇంటర్ కదా చదివేది అలాగే చెప్పావు. హమ్మయ్య అని నేను ఊపిరి పీల్చుకొనే లోగానే

దాన్నో రేంక్ స్టూడెంట్‌ని చేసి, టెన్త్‌లో దానికి ఐదొందల అరవై మార్కులు వేసేస్తేవి. పాపం దాని కళ్లముందు, మూడొందల నలభై అంకె కనపడి చెమటలు పట్టించిందాయే! కళగల దాని పసిడి మొహం చెమట ముత్యాలతో మెరిసిపోయింది.

ఇక, మా అమ్మను గురించి నీ జోకులేమో దీనికి విరుద్ధంగా సాగినై. మమ్మల్ని ఎవరెస్ట్ ఎక్కించి, అమ్మను పాతాళానికి పంపించావ్. నువ్వు అభి - ఐష్ పెళ్లి గురించి మాట్లాడుతుంటే ‘ఆ పిల్లకి మంచు అని పేరేమిటండీ’ అని అడిగిందా? నువ్వామెని తిరపతి తీసుకెళ్లే, ‘అసలీ దేవుడెవరండీ’ అని అడిగిందా?

ఎందుకు నాన్నా ఇదంతా? నలభై ఏళ్ళ తర్వాత నీ వాళ్లముందు నువ్వు గొప్పవాడివని చెప్పుకోవటానికా?

ఆ మధ్య మీ ఆఫీసరెవరో ఫోన్ చేస్తే నా గురించి చెప్తూ, నేనేదో మార్కెటింగ్ కంపెనీలో ఎగ్జిక్యూటివ్‌నని చెప్పటం నాకు స్పష్టంగా వినపడింది. నా ఉనికిని ఉచ్చ స్థితికి ఎగరేస్తున్నావో లేక నీచస్థితిలో పాతేస్తున్నావో తెలియని అయోమయమయింది - నా మనసు. మరి నేను చేసేది - వాడి కాళ్ళో, వీడి గడ్డమో పట్టుకుని క్రెడిట్ కార్డులు అంటకట్టటమాయే!

ఆ రోజు ఇంకో మాట కూడా అన్నావు ఆయనతో. నిన్ను కార్లో డ్రాప్ చెయ్యవలసిన తమ్ముడు చాలా బిజీగా ఉండి వెళ్ళిపోయాడని!

ఎందుకు నాన్నా మా మీద ఇన్నిన్నీ తూటాలు పేలుస్తావు?

అమ్మ చెప్పింది. ఆ మధ్య ఆమె నువ్వు ఎవరిదో దశదిన కర్మకి చంద్రమృత వాళ్ల వూరికి పోతే, ఆమె పాపం తన కొడుక్కి ఏదైనా ఉద్యోగం చూసి పెట్టమన్నదిట. ఇతనేమో ఇంటర్ ఫెయిల్డ్. వాడికి సరాసరి ఇంద్రపదవి కట్టబెట్టే శక్తికలవడిలాగా గవర్నమెంటంతా నీ చేతిలో వున్నట్టే అరచేతిలో స్వర్గం చూపావుట. అవును. నీది గవర్నమెంట్ జాబే, కానీ ఏమిటిది? సాదాసీదా గుమాస్తాగిరీ కదా! ఉద్యోగాలిప్పించే శక్తి నీకుంటే, నన్నెందుకిట్లా అఘోరించమన్నావు చెప్పు. నీ చెల్లెలి దగ్గర కూడా ఎందుకు నాన్నా ఈ రంగుల చిత్రాలు?

అనేక సందర్భాలు గమనించాను. ఎదుటివారు నువ్వు చాలా గొప్పవాడివని అనుకోవాలనే కోరిక నీది. అందుకనే తరచు పార్టీలూ, ఫంక్షన్లూ అంటూ భేషజానికి పోతావు. అమ్మ ఒకసారి కంటతడి పెట్టింది- అప్పుడప్పుడూ చుక్కెసుకుంటావని చెప్పి.

ఒకసారి శంకరమఠంకి వెళ్ళాం మనం. ఎవరో చాలా పెద్ద పండితుడు భారతోపన్యాసాలు చేస్తున్నాడు. అది అప్పుడే అయిపోయింది. అక్కడ ఎవరో పరిచితులు వలకరించారు. నిలబడ్డాం. వాళ్ళు ప్రసంగవశాన శంకరభాష్యం గురించి ఏదో మాట్లాడుకుంటున్నారు. నువ్వు వెంటనే వాళ్ళల్లో దూరేశావు. అన్ని వేదాంతాల గురించీ చెప్పటం ప్రారంభించి సూఫీ తత్వంలోకి వెళ్ళిపోయావ్. శంకరభాష్యం లాంటిది. నువ్వు చూశావా నాన్నా అసలు? గుర్రంకొండ అనగానే, నాకు తెలుసు. దాన్ని ఆ ఆకారంలో కట్టటానికి చాలా తిప్పలు పడ్డావుట' అన్నాడట ఎవడో! అలా లేదూ, నీ వ్యవహారం?

సూపర్ మార్కెట్ సంఘటన నిన్నునేగా జరిగింది. అక్కడ మేనేజర్ తో చాలా తరచుగా నవ్వు విమానాల్లో ముంబై ఢిల్లీలు తిరుగుతూ వున్నట్లు చెప్పావు. నాకు తెలిసి, విమానం లోపలలా వుంటుందో, నీకూ తెలీదు, నాకూ తెలీదు!

స్వరూప క్లాస్ మేట్ రాణీ వాళ్ళ నాన్నకి మన యిల్లొక సినిమా సెట్ లా చూపించావుట. ఆ అరచేతిలో స్వర్గం గురించి కూతుర్నడిగితే, ఆ పిల్ల స్వరూపని అడిగిందట. 'స్వరూపా, మీకు వేరే బంగళా ఏదైనా వుందా' అని!

అసలు మనింట్లో దండిగా ఉన్నదేమిటి? ఇరుకూ, మురికీ, గలీజూ, గబ్బూ కదూ?!

నువ్వు తరచుగా అంటున్నట్లు ఏ పుణ్యఫలమో, కరివేపాకంత సాహిత్య గంధం అబ్బింది నాకు. రవ్వంత లోకజ్ఞానం కలిగింది. అందుకని అడుగుతున్నాను.

నాన్నా నీలో నువ్వు నీ వ్యక్తిత్వ విధ్వంసాన్నీ, ఆరోగ్య భంగాన్నీ పెంచుకు పోతున్నావ్. మంచిది కాదు నాన్నా. జీవితం సంక్లిష్టంగా

తయారయింది. నిజమే. పైపై మెరుగులకే పట్టం కట్టే వ్యక్తి దౌర్బల్యం, విష సంస్కృతీ సమాజంలో పెరిగిపోతూ వుండవచ్చు. కానీ నువ్వు మాకు పంచుతున్న ఈ బాధని మూగగా అనుభవించడం స్థల కాలాల స్పృహని కోల్పోయేటట్లు చేస్తోందనిపిస్తోంది, నాకు.

ఈ మధ్య మన దేశ పౌరుల తత్వాన్ని గురించీ, ప్రవర్తనలోని వైరుధ్యాల్ని గురించీ ఏదో సర్వే చేశారట. 'విష్లెవెల్' లో బతికేవాళ్ళు తొంభై శాతమని వచ్చిందిట ఫలితం. అంటే, అంతరాంతరాల్లో వాళ్ళ 'వాంఛ' ఏదో అది నెరవేరినట్లు, తామెక విజయాన్ని సాధించినట్లు ఒక భ్రాంతికి లోనవుతూ, ఒక మిథ్యాగౌరవాన్ని ఆపాదించుకుంటూ తమని తాము ఆకాశానికెత్తేసుకుంటూ వుంటారన్నమాట!

ఒక్క మాట నాన్నా!

మీ ప్రవర్తన వలన ఫలితం తెలుసా! మీ పరోక్షంగా దారుణమైన వ్యాఖ్యలూ, వార్తలూ, అవహేళనలూ, జోక్స్ వెలువడుతూ వుండటం. వాటిని ఎక్కుపెట్టేది మామీద! అమాయకంగా మేమూ జోకర్లమై పోతున్నాం.

ఎందుకని అంటే.....

వాస్తవం దాగదు కనుక. అరచేతిలో నిప్పు కణికిని పట్టుకొని ఎంతసేపని, ఎన్నాళ్ళని తిరగగలం?!

ఏకబిగిన ఉత్తరం రాయడం పూర్తిచేసి, ఊపిరి పీల్చుకున్నాడు నారాయణ. మనస్సు ప్రశాంతమయింది. గుండెల్లో బరువు తొలగినట్లయింది.

టైము చూశాడు. ఐదయింది.

పక్కగదిలో తల్లి నరసమ్మ మిషన్ కుడుతోంది. చెల్లెలు స్వరూప వుస్తకాలు చేత్తో వట్టుకొని ఇంట్లోకి వస్తోంది. కాలేజీ అయిపోయినట్లుంది.

నారాయణ లేచి తల్లి దగ్గరగా వెళ్ళాడు. 'అకలపుతోందమ్మా. ఇవాళ ఇల్లు కదలేదుగా. బయట తిరుగుతుంటే ఏవో చాయ్ నీళ్లు అరగారగా పడుతూ వుండేవి' అన్నాడు.

నరసమ్మ సన్నగా నవ్వింది. మిషన్ ఆపి, దానిమీద గుడ్డలు సర్ది లేచింది. నాలుగు బజ్జీలు వేస్తావుండు. అదీ వచ్చిందిగా' అన్నది చెల్లెల్ని ఉద్దేశించి. వంటింట్లోకి నడిచింది.

నారాయణ, స్వరూప హాల్లో కూర్చున్నారు. కాలేజీ కబుర్లేవో చెప్తోంది స్వరూప.

సరిగ్గా అప్పుడొచ్చారు చంద్రమ్మ, వాళ్ళాయన కుళ్ళాయప్ప, కొడుకు సురేంద్ర. వాళ్ళది కడప దగ్గర పల్లె.

నరసమ్మ బయటకొచ్చి ఆహ్వానించింది. 'రండి.... రండి.. వదినా' అంటూ.. కాళ్ళు కడుక్కొని కూర్చున్నారు ముగ్గురూ. టిఫిన్ చేస్తూనే పరామర్శ లోకి దిగింది నరసమ్మ. పిల్లలూ ఒకళ్ళతో ఒకళ్లు మాట కలిపేరు.

కాఫీలు అయినాయి. నారాయణకి కాఫీనే దక్కింది. బజ్జీలు వాయిదా పడినట్లు అర్థమైంది.

ఉన్నట్టుండి గొంతెత్తాడు కుళ్ళాయప్ప. "మీ వదిన చెప్తావుంది అని అరవై వేలు అప్పు జేస్తేస్తే. మీ ఇష్టం యాడన్నా సావండుంటినా? నాగ్గూడా సరిగ్గా తెలీదు. ఆ లెక్కంతా మీ యాయన కిచ్చారమ్మా ఆయనేమో గమ్మునయిపోయే. సర్లో దెగ్గిర మానం పోతా ఉండాది. ఉడ్డోగం లేదు, లెక్కలేదు. ఇప్పటికీ ఐదారు దఫాలు ఫోను కొట్టినాము. యింటాండాడు ఆ యప్ప. బాగా ఇబ్బందిగా వుండాది. ఇప్పుడయితే ఏమీ లేదు, ఏమీ లేవు అనే.... ఈయన రికార్డేస్తావుండాడు"

ఆయన మాటలకి కొనసాగింపుగా చంద్రమ్మ ఎత్తుకుంది. "అవునోదినా, మనం బాకీలుండామంటే, సిన్నతనం గాదూ, ఎట్లోగట్ల సేద్దాం ఆగండి అంటాండాడు అన్న మాటలు పెట్టుకుంటే, నాకైతే అనుమానమే. మా లెక్కకి కాళ్ళొచ్చే" అని కన్నీళ్లు పెట్టుకొని ఆ విషయం తేల్చుకుపోవాలని వచ్చినట్లు విడమరిచింది. సురేంద్ర మాత్రం బిగించుకు కూర్చున్నాడు.

నరసమ్మకీ, పిల్లలకీ విషయం అర్థమైపోయింది.

శంకరయ్య నిర్వాకం బయటపడింది. సురేంద్రకి ఉద్యోగం

ఇప్పిస్తానని అరవైవేలు తీసుకున్నాడన్నమాట. నరసమ్మకి గుండెలదిరితే, నారాయణకి గుండెలు దిగినై. ఇద్దరూ ఎవరి మనసుల్లో వాళ్లు 'ఈయన గుండెలు దీసిన బంటయి పోయాడు' అనుకున్నారు.

ఆ రాత్రి....

ఆ ఇంట్లో అరుపులూ, మాటల కొట్లాటలూ. శంకరయ్య ఒక్కటే మాట మీదున్నాడు. 'సాయం చేద్దామనుకుంటే ఇట్లాయే. మధ్యవర్తి ముంచాడు' అని.

కుళ్ళాయప్పకి కడుపు రగిలిపోయింది. సురేంద్ర కళ్ళల్లో తంగేడు పూలు, చంద్రమ్మ ఏడుపులూ, 'ముందు గాలా నా మెడ మీద గొట్టాల' అనీ బాగా బుద్ధొచ్చాది' అనీ సన్నాయి నొక్కులూ.

'పని సానుకూలమైతే నేనే కబురు చేస్తా. అప్పటి దాకా ఆగాల్సిందే. నేనేమన్నా తిన్నానా? మీ డబ్బులు వాడికిస్తాని. చూద్దాం' అని హాయిగా నిద్రపోయాడు శంకరయ్య.

కొలిమిలో కూచున్నట్లు తెల్లవారల్లా అట్లాగే నిలుపు గుడ్డెసుక్కూచుని, తెలతెలవారుతుండగా బస్సుకు తిరిగి వెళ్ళిపోయారు చంద్రమ్మ, కుళ్ళాయప్ప, సురేంద్ర. నరసమ్మిచ్చిన పసుపూ, కుంకుమ గూడా రుసరుసలాడ్తూనే తీసుకొంది చంద్రమ్మ.

టైమ్ గడుస్తోంది. పొద్దుకరుకుదేరుతోంది. ఇంట్లో వారంతా యాంత్రికంగా ఎవరి పనుల్లో వారు నిమగ్నమైపోయారు. ఎవరి అంతరంగ ఫోష వారిదిగా వుంది.

ఇల్లు గాయాల నేల మాదిరిగా ఉంది.

ఎనిమిదివుతోంది. సురేంద్ర ఒంటరిగా వచ్చాడు. తల్లీదండ్రీ వెళ్ళిపోయారు. ఇంటిల్లపాదీ ఆశ్చర్యపోయారు. హాల్లో కూర్చున్నాడు. శంకరయ్య అడిగాడు. "ఏమిరా, ఏమయింది?" అని, 'మాట్లాడాల పని వుండాది. ఆ మీద పోత' అని ఊరుకున్నాడు.

స్నానాలు, టిఫిన్లు అయినై, వళ్ళలు గూట్లో నుంచీ బయటపడుతున్నై. శంకరయ్యని అనుమానంగా చూస్తూ నారాయణతో కలిసి బయటకి వెళ్ళాడు సురేంద్ర.

లకడీకాపూల్ దగ్గర వారి దారులు వేరయినాయి.

లంచ్ టైమ్ దాటింది.

అప్పుడొచ్చాడు శంకరయ్య ఆఫీస్ కి సురేంద్ర. తమ డబ్బు తీసుకున్న మధ్యవర్తిని చూపమని కూచున్నాడు. ఆయనతో తనే నేరుగా మాట్లాడాలన్నాడు.

మేనల్లుడి మీద శంకరయ్యకి చిర్రెత్తుకొచ్చింది. మామయ్యన్న గౌరవం లేకుండా ఏమిటీ మాటలని గద్దించాడు. మాటా, మాటా పెరిగింది. ఇద్దరూ రెచ్చిపోయారు. మాటల మధ్యలో బయటపడిపోయాడు శంకరయ్య. నిజాన్ని కక్కేశాడు. అసలు మధ్యవర్తిలెవరూ లేరు. నేనే ప్రయత్నిస్తాను. డబ్బు ఖర్చయిపోయిందని!

సురేంద్ర తనతో పిలుచుకొచ్చి సిద్ధంగా వున్న ఓ టీవీ బృందాన్ని రంగప్రవేశం చేయించాడు. శంకరయ్య తల తిరిగిపోయింది. 'వీడికిన్ని తెలివితేటలా' అని ఆశ్చర్యపోయాడు.

'ఉద్యోగాలిప్పిస్తామని అమాయకుల డబ్బుని దోచుకు తింటున్న ప్రభుత్వోద్యోగులు' అని స్టోరీ తయారైపోయింది!

దృశ్యం అంతా నానా గళిజుగా మారింది. శంకరయ్యకి ప్రశ్నల బాణాలు! కథ ఎక్కడెక్కడికో పరుగులు దీసింది. ఆఫీస్ వాళ్ళకి ఉచిత వినోద ప్రదర్శన లభించింది.

చివరికి సురేంద్ర ఇది మా కుటుంబవ్యవహారమే. దీని వెనుక ముఠాలు, గట్రా ఏమీలేవని తన మాటగా చెప్తే జనమూ, టీవీ జనమూ పలచబడ్డారు.

'రేపటికంతా మా లెక్క మాకివ్వకపోతే, నిన్ను జైల్లో పెట్టిస్తా' అని శంకరయ్యని హెచ్చరించి ఆ సమయానికి అక్కడికి చేరుకున్న స్నేహితుడితో మోటార్ బైక్ మీద వెళ్ళిపోయాడు సురేంద్ర. శంకరయ్యకి పెద్ద షాక్ తగిలింది. సురేంద్ర ఇంతవాడయ్యాడని తెలుసుకోలేకపోయినందుకు తన బుద్ధితక్కువతనాన్ని, తనే తిట్టుకున్నాడు.

రాత్రయ్యేసరికి ఈ వార్త ఊరూ వాడతో పాటు శంకరయ్య ఇంట్లో అందరికీ కూడా తెలిసిపోయింది.

అర్ధరాత్రి దాటుతుండగా తాగి, తూలుతూ ఇల్లు చేరాడు శంకరయ్య. వెళ్ళి గదిలో పక్కమీద వాలిపోయాడు. తనలో తాను ఏవో పిచ్చి మాటలు మాట్లాడుకోసాగడు.

మూగతనాన్ని కప్పుకొని కూర్చున్నారు ఇంట్లో వారంతా. కుదురు తవ్వేసిన మొక్కల్లా తలో మూలా పడివున్నారు.

భర్త అంత డబ్బు తగలేసినందుకు రగలిపోతోంది నరసమ్మ. ఇలాంటి ఆలోచనలతోనే నారాయణ మనసూ వికలమయివుంది. అంత మొత్తం ఖర్చయ్యేంత స్థాయిలో తన అతిశయాన్నీ, భేషజాన్నీ చూపాడన్నమాట అనిపించింది. తండ్రి ఎంత వేగంగా, ఏ వైపు పరుగులు తీశాడో, ఎంతెంతగా మిథ్యాదంబరాన్ని ఎక్కడెక్కడ ప్రదర్శించాడో అర్థం కాలేదు. నిజంగానే సురేంద్రకి సహాయపడాలని ఇతరుల్ని తాగించి, తినిపించి తాను బొందనపడ్డాడా అని సందేహం వచ్చింది.

'రేపటి సంగతి ఏమిటి?' అనే ప్రశ్న నారాయణ మెదడుని తొలుస్తోంది. చుట్టూ చూశాడు. నేల మీద కొంగుపరుచుకుని పడి వుంది అమ్మ. తమ్ముడూ, చెల్లెలూ కన్నీళ్ళతో దిగులు దిగులుగా గోడకి చేరబడి కూర్చున్నారు. కాలం చాప కింద నీరు. అది జరిగిపోతూనే వుంది!

తెల్లవారడమే దుర్దినంగా తెల్లవారింది.

ఇంట్లో పెడబొబ్బలు. ఏడుపులు. శోకఘోష. రాత్రి అట్లా మంచం మీద పడిపోయిన శంకరయ్య మళ్ళీ లేవలేదు. నిద్రలోనే ప్రాణం పోయింది. అత్తహత్యా, సహజ మరణమా? అనే తర్జన భర్జన మొదలైంది. తలో మాటా అంటున్నారు.

'మీ వాళ్లందరికీ ఫోన్లు కొట్టు నారాయణా' అన్నాడు ఎవరో పెద్దాయన. అపార్ట్ మెంట్స్ వాళ్ళంతా అప్పటికెప్పుడో అక్కడ చేరారు.

అడ్రస్ ల పుస్తకం కోసం జేబులో చెయ్యి పెడితే, ఉత్తరం వేళ్ళకి తగిలింది నారాయణకి. అవును, అది తెగించి తను ఇన్నాళ్ళకి నాన్నకి

రాసిన ఉత్తరం, తన గుండె లోఅరల్లో నిండిన ఘోష! రాసే ఉపయోగం లేకుండా పోయిన ఉత్తరం! బట్వాడా కాని ఉత్తరం!

నారాయణ కళ్ళు చెమర్చాయి. దుఃఖం తన్నుకొచ్చింది. ఒక జీవిత కాలం లేటయిన రైలు అతని కళ్ళ ముందు కదిలింది.

నిర్వేదంగా తండ్రి శవం కేసి చూశాడు.

కొందరి జీవితాల ముగింపు వారి జీవనశైలికి భిన్నంగా వుండదు కాబోలు! వారు చేసుకున్న పాపానికో, నేరానికో ఫలితంలా భయం గొల్పుతూ వుంటుంది అనిపించింది. బహుశా ఎదుటివారికి పాఠం నేర్పుతుంది కూడానేమో అని అనిపించింది. కళ్ళు తుడుచుకుంటూ పక్కకి కదిలేడు నారాయణ!!

◆ నవ్య, మే 23, 2007

ఉభయ కుశలోపరి

ఆ రేళ్ల క్రితం ఒకసారి నగరానికొచ్చాడు శివయ్య. మళ్ళీ ఇదే హైదరాబాద్ రావటం.

తెలతెలవారుతుండగానే సికిందరాబాద్ చేరింది రైలు. లగేజ్ బాగానే ఉంది. తప్పనిసరిగా ఆటో చేసుకుని కొడుకు రవీంద్ర ఇంటికి చేరాడు. మూసారంబాగ్ కి డెబ్బై రూపాయలయింది.

‘సిటీ లైఫ్’ అనిపించింది. మనసులో ముల్లు గుచ్చుకుంది శివయ్యకి.

ఈసారి వినాయకచవితికి ఇక్కడికి రావలసిందేనని రవీంద్ర, కోడలు పట్టుబడితే బయల్దేరాడు. అసలు తెనాలిలో పెద్దకొడుకు రామ్మూర్తి దగ్గరే శివయ్య నివాసం. టీచర్ గా రిటయిరయి అక్కడే స్థిరపడ్డాడు. రామ్మూర్తి కూడా టీచర్. అతని భార్య వరలక్ష్మి కాన్పేట్ లో క్లర్క్ గా పనిచేస్తుంది. వాళ్లకి పిల్లలేరు. శివయ్య కూతురు సుగుణ బందరులో ఉంది. భర్త బ్యాంక్ ఆఫీసరు. వాళ్లకి ఇద్దరు కొడుకులు. ఏడవ తరగతీ, ఐదవ తరగతీ చదువుతున్నారు.

తెనాలినుంచీ బందరు వెళ్లి వాళ్ళని చూసి ఇటు హైదరాబాద్ వచ్చాడు. ఇక్కడ రవీంద్ర ఫ్రైవేట్ కంపెనీలో ఎకౌంటెంట్, భార్య సరోజ గృహిణి. వీళ్లకి ఎనిమిదేళ్ల శారద, ఐదేళ్ల సాయి - ఇద్దరు పిల్లలు నాలుగు, రెండు క్లాసులు చదువుతున్నారు.

రవీంద్ర ఆఫీసు పనిమీద కరీంనగర్ వెళ్లాడట. రాత్రికి గానీ రాడు .

శివయ్య స్నానాదికాలయినాయి. కోడలితో తెనాలి కబుర్లూ, బందరు ముచ్చట్లూ చెప్తూ కూర్చున్నాడు.

-ఏడు గంటలయింది. శారద, సాయి తాతయ్యతో కబుర్లలో పడ్డారు. వాళ్లకిరోజు సెలవు.

సంబీలోంచీ తాను తెచ్చిన తినుబండారాలు తీసి వాళ్ళకిచ్చాడు. వాటిని చూస్తూ ఉత్సాహంగా ఇద్దరూ ముందుకొచ్చారు. వెంటనే ‘ఇవా! అంటూ మొహాలు అదోలా నిరాశగా పెట్టారు. పెద్ద చాక్‌లెట్స్ అనుకున్నా’ అన్నాడు సాయి. ‘కుర్కురే లాంటివి బాగుంటాయ్ తాతయ్యా’ అన్నది శారద.

శివయ్య మనస్సు చివుక్కుమంది. అయినా తమాయించుకుని “అవన్నీ ఇక్కడ కొందాంలేరా” అన్నాడు. “ఐస్ క్రీం కూడా” అన్నాడు సాయి. మందహాసం చేశాడు శివయ్య.

“పెద్ద పిల్లలవుతున్నారు. అయినా వీళ్ళకి జింక్‌పుడ్ మీదే యావ మావయ్యగారూ. పఫ్‌లూ, బిర్యానీలూ, ఫ్రైడ్‌రైసులూ ఇట్టంటివేకావాలి. అంతా సిటీలైఫ్ ప్రభావం” వంటింట్లో నుంచీ అన్నది సరోజ.

రెండోసారి కాఫీ ఇచ్చింది సరోజ. నగరంలో జీవన విధానం, ఆర్థిక ఇబ్బందులు, ఇతర ఈతిబాధలూ, వీటి గురించి చెప్తోంది ఆమె. తాగేనీరు కటకట, బస్తీ మురికి రోడ్ల అవస్థలు, బస్‌లు, ట్రాఫిక్‌సమస్య, స్కూళ్లు, వాటిలో ఫీజులు, నియమ నిబంధనలు, డ్రెస్‌లు అన్నీ ఆమె మాటల్లో దారంలో పీచుల్లా కలగలిసి అల్లుకుపోయి పరచుకున్నై.

హాల్లో మంచంమీద నడుం వాల్చాడు శివయ్య. దినపత్రికని తిరగేయసాగాడు. అన్నీ రాజకీయాలు, నేరాలూ-ఘోరాలూ. ధరల పెరుగుదల గురించీ, నిత్యావసర వస్తువుల కటకట గురించీ, ఉద్వాటనలూ, పునరుద్వాటనలూ! కొందెక్కి కూర్చున్న నగర స్థలాల ధరలూ, మధ్యతరగతి ఇల్లు ఇక గగన పుష్పమేనని విమర్శలూ! వాకిట్లో కూరల కేకవిని బయటికి వెళ్లింది సరోజ.

నలభై ఎపార్ట్‌మెంట్లు ఉన్న కాంప్లెక్స్ అది. వీళ్ళది గ్రౌండ్ ఫ్లోర్ ఫ్లాట్. సరోజ తల్లిది. ఆమె కొడుకుదగ్గర ఉంటూ వీళ్ళని ఇందులో ఉండమన్నది. సరోజకి ఒక్కడే అన్న అతనికి ఢిల్లీలో ఏదో పెద్ద కంపెనీలో చాలా పెద్ద ఉద్యోగం. నిజానికి ఈ ఫ్లాట్‌ని సరోజకే చెందేటట్లు ఏవో రాతకోతలు చేసుకున్నారని కూడా విన్నాడు శివయ్య. రవీంద్రకి వచ్చే ఐదారువేల జీతం దృష్ట్యా ఇదో పెద్ద రిలీఫ్. ఇంటి అద్దెలేదు.

సరోజ బుద్ధిమంతురాలు. అభిమానవతి ఎప్పుడన్నా శివయ్యే ఏమన్నా సహాయం చేస్తానన్నా వద్దనే అంటుంది.

ఆలోచనలతో మనసుతూ లేచి కూర్చున్నాడు శివయ్య. ఇంటిముందే నలుగురైదుగురు ఆడవాళ్ళు కూరలు బేరాలు చేస్తున్నారు. ధరలు నింగినంటి ఉన్నై. శివయ్యకి అంకెలు వినపడుతున్నై.

సిటీరేట్లు అనుకున్నాడు. మనసు పరిపరివిధాలుగా పోయింది. చిన్నాచితకా చిరుద్యోగులు ఈ నగరంలో ఎట్లా బతుకుతున్నారా అనిపించింది. అపార్ట్‌మెంట్‌లోకి వెళ్తున్న పెద్దావిడెవరో అంటున్నది- ‘ఇక్కడ ప్రతివాడికీ రాత్రికి రాత్రి లక్షాధికారి కావడమెట్లా అనే తాపత్రయం, ఆలోచనా రూపాయికి ఐదు రెట్లు గుంజుకుందామనే దురాశ. అయినకాడికి దోచుకోవడమే’ మాలాంటి వాళ్లం వెధవ్యుద్యోగాలు చేసేకంటే పేవ్‌మెంట్‌మీద బజ్జీలమ్ముకోవడం బెటర్” మాటల్లో కనీ, ఆవేదనా ఆక్రోశం, నిస్సహాయతా అన్నీ ధ్వనిస్తున్నాయి.

తెలియని దిగులుతో మబ్బులు కమ్మింది శివయ్య మొహం.

ఇంట్లోకి వెళ్తూ చెప్పింది సరోజ “ఏదో ప్రైవేట్ కాలేజీలో జూనియర్ లెక్చరర్ ఆవిడ. జీతం ఆరువేలైచ్చి పదివేలకి సంతకం తీసుకుంటారట. సిటీలో అన్ని ప్రైవేట్ ఉద్యోగాల్లోనూ ఇదే పద్ధతిట. భర్తలేదు. ఇద్దరు కొడుకులు. చదువబ్బలేదు. జూలాయిగా తిరుగుతూ ఉంటారు. ఎప్పుడూ మొహం మునమునలాడుతూ ఉంటుంది. పొరపాటున పలకరించామా - నీకేవమ్మా హాయిగా అమ్మగారిల్లు, అద్దెలేదు. మేం చూడు ఎంతెంత పోస్తున్నామో. సిటీలైఫ్. చెయ్యికాలూ కట్టేసుకోవాలి. అయినా మళ్లీ తిరిగుతూ ఉండాలి” అని మాటని ఎటో లాక్కుపోతుంది.

సరోజ వంటింట్లోకి వెళ్లిపోయింది.

భోజనం అయిన తర్వాత టీవీ చూస్తూ అట్లాగే ఒక కునుకు తీశాడు శివయ్య.

లేచేసరికి నాలుగు దాటింది. సరోజ అసహనంగా అటూ ఇటూ తిరుగుతోంది. మాటిమాటికీ బయటికి చూస్తోంది. పిల్లలు టీవీ గేమ్స్‌లో

ఉన్నారు. ‘ఏమిటమ్మా?’ అడిగాడు.

నీళ్లు రాలేదు. రోజూ ఈ పాటికి వచ్చేదే డ్రింకింగ్ వాటర్ ట్యాంకర్. పనిమనిషీ రాలేదు” చెప్పింది.

క్షణాల తర్వాత స్టూల్ మీద కూర్చుంది. మళ్ళీ చెప్పసాగింది. ‘నలభై అపార్ట్మెంట్ ల కాంప్లెక్స్ అయినా పేరుకొక నీళ్ల కనెక్షనుంది. ఆ నీరు చాలదు. ఈ ట్యాంకరెప్పుడొస్తుందో ఖచ్చితంగా తెలీదు. అసలు వస్తుందో లేదో కూడా తెలీదు. అంతా దైవాధీనం బస్ సర్వీస్ బాపతు. వచ్చినప్పుడు జనం రద్దీ. ఒకటే గోల. కొట్టుకు చస్తారు. అందుకని, ఈ నీళ్లు రెండు కేన్లు పట్టించుకు రావడానికో కుర్రాడిని మాట్లాడుకున్నాం. నెలకి వందరూపాయలు. వారానికి ఒకసారి రానీ, రెండుసార్లు రానీ వండా యివ్వాలి.” ఆగి తనలో తాను అనుకుంటున్నట్లు చెప్పసాగింది.

“సిటీలో అంతా డబ్బు మయం మామయ్యగారూ , నిన్ను పలకరిస్తే నాకేమిస్తావ్ అన్నట్టుంటాయ్ అందరి మొహాలూ. ఆ ట్యాంకర్ వాడికి అందాల్సింది అంది ఉండదు. డుమ్మా కొట్టినట్టుంది. పనిమనుషులూ అంతే. ఐటమ్ వైజ్ రేట్లు. వాళ్లది అదొకతీరు. సిటీలైఫ్. మధ్యతరగతి వాళ్ళే శ్లేష్మంలో ఈగల్లా కొట్టుకు చస్తున్నారు” అంటూ లేచివెళ్ళి తన పనిలో పడింది.

ఆరు గంటలయింది. ఉప్పా చేసిపెట్టింది సరోజ. కాఫీ ఇచ్చింది.

రాధమ్మని చూసాస్తానంటూ బయల్దేరాడు శివయ్య. ఆయన అన్న కూతురు రాధమ్మ. వాళ్లది మల్కాజిగిరి. ఎట్లా వెళ్లాలో చెప్పింది సరోజ.

రెండు బస్లు మారి రాధమ్మ ఇల్లు చేరాడు. గంటన్నర పట్టింది. తీరాచూస్తే వాళ్ళు లేరు. పండక్కి రాధమ్మ అత్తగారి ఊరు వరంగల్ వెళ్లారట. పక్కవాళ్ళు చెప్పారు. నిరాశగా వెనక్కి తిరిగాడు. అప్పటికి బాగానే చీకటి ముసిరింది.

బస్స్టాప్ లో నిలబడి చుట్టూ చూశాడు. నగరం ప్రియురాలులా నయగారాలు ఒలకపోస్తోంది. ఒకటే జనం. వాహనాలు, కళ్లు మిరమిట్లు గొలిపే షాపింగ్ మాల్లు. ‘నగరంలో రాత్రి రోగింది’ అన్న రెంటాల గుర్తుకొచ్చాడు. అతను శివయ్యకు దూరపు బంధువు.

బస్ వచ్చింది. జనం క్రిక్కిరిసే ఉన్నారు. ముందు డోర్ నుంచి అతికష్టమీద ఎక్కి నిలబడ్డాడు. సికిందరాబాద్ వచ్చి, అక్కడినుంచి వేరే బస్ లో ఇల్లు చేరాడు.

సిటీలైఫ్ మరో పార్శ్వం తెలిసింది.

రవీంద్ర వచ్చి ఉన్నాడూ, వరామర్మలూ, బంధువర్గం క్షేమసమాచారాలూ... మాటలు సమయాన్ని తెలియనీయలేదు. బాగా పొద్దుపోయిన తర్వాతే టిఫిన్లు అయినై.

మర్నాడు పండుగ. హడావిడి. అన్నీ పైసలు ఇచ్చి కొనుక్కోవడమే, పత్రం, పుష్పం, ఫలం, తోయం.. అన్నిటి ధరలూ మండిపోతున్నై. తన బీపీ గుర్తుకొచ్చింది శివయ్యకి.

పండుగ కానుక పేరుతో నాలుగు వందలిద్దామనుకున్నవాడు వెయ్యి ఇచ్చాడు. నవ్వే పెదవులూ ఏడ్చే కళ్లు అన్నట్లు గడిచింది పండుగ.

రాత్రి పదిగంటలయింది. ఇంటి ముందు హడావిడి.

ఐదారుగురు కలిసి నిలబడి మాట్లాడుతున్నారు. రవీంద్ర, శివయ్య కూడా బయటికొచ్చారు.

ముందు భాక్ లో కుమార్ అని రవీంద్ర మిత్రుడు. అతని అన్న కడప నుంచి పండక్కి వచ్చాడు, భార్య ఇద్దరు పిల్లల్లో సహా. ఆయన ఎటో వెళ్ళివస్తుంటే స్కూటర్ ఏక్సిడెంట్ అయింది. అదీ వార్త. హాస్పటల్ లో ఉన్నాడు. కుమార్ వాళ్లూ అక్కడే ఉన్నారు.

రవీంద్రా, మరో ఇద్దరు ముగ్గురు మిత్రులూ త్వరత్వరగా హాస్పటల్ కి వెళ్లారు. శివయ్య, సరోజ కలతచెందిన మనసుల్తో నిలబడ్డారు.

తెల్లవారింది.

కుమార్ అన్నకి తలకి పెద్ద దెబ్బ తగిలింది. టెస్ట్ లు అయినై. ఎమర్జెన్సీ హెడ్ ఆపరేషన్. కాళ్లకీ ఫ్రాక్చర్ అయింది. దానికి ఆపరేషన్ చేస్తారు. లక్షల్లో ఖర్చు. వాళ్లకున్న రెండెకరాల వ్యవసాయంతో కాలం వెళ్ళదీస్తున్న కుటుంబానికి ఈ ఘటన ఆశనిపాతమే. కుమార్ కూడా ఏదో కంపెనీలో చిరుద్యోగే. చాలా భయపడుతున్నాడు. ఎవరో ఫైనాన్స్

వాళ్ల దగ్గర ముందు కావలసిన డబ్బు అప్పుచేసి తెచ్చాడుట.

రవీంద్ర చెప్పిన ఈ విషయాలన్నీ వింటుంటే శివయ్య మొహంలో భయం నీడ తారాడసాగింది.

సమయం బరువుగా గడుస్తోంది.

టిఫిన్ కానిచ్చి హడావిడిగా హాస్పటల్ కి వెళ్ళాడు రవీంద్ర. అతను తిరిగొచ్చేసరికి మూడయింది. ఈలోగా ఇంట్లో వాళ్ల భోజనాలయినై. భోజనం చేసి పడుకున్నాడు రవీంద్ర. పిల్లలచేత హోమ్ వర్క్లు చేయిస్తూ కూర్చుంది సరోజ.

టీవీ చూస్తూ కూర్చున్నాడు శివయ్య. ఏదో హెల్త్ ప్రోగ్రామ్ వస్తోంది. ఆ వివరణలూ, వివరాలూ, ప్రశ్నలూ, సమాధానాలూ అవన్నీ వింటుంటే అస్థిమితంగా ఫీలయ్యాడు శివయ్య. లేచివెళ్ళి టీవీ స్విచ్ ఆఫ్ చేసి వచ్చి మంచం మీద వాలాడు. తలనొప్పిగా ఉంది. ఏదో తెలియరాని ఆందోళన మొదలైంది. తలమీద చేతితో నొక్కుకోవడం చూసి అడిగింది సరోజ. “కొంచెం కాఫీ ఇవ్వనా మావయ్యగారూ” అని. “ఊం” అన్నాడు.

కాఫీ తాగి బయటికి నడిచాడు.

సిటీలైఫ్ గురించిన ఆలోచనల్లో రోడ్డు వారగా నడుస్తూ పార్క్ దాకా వచ్చాడు. ఖాళీ బెంచీమీద కూర్చున్నాడు. జరిగిన సంఘటనల్ని పునశ్చరణ చేసుకోసాగింది మనసు. పార్క్ లో జనం పలచపలచగా ఉన్నారు. పక్క బెంచీమీద కూర్చున్న వ్యక్తులు ఇద్దరూ చెప్పుకుంటున్నారు. “రాత్రి ఒంటిగంటకి మా పక్కింటి రంగనాథంకి శ్రావంగ్యలేటెడ్ హెర్నియా వచ్చింది. అప్పటికప్పుడు హాస్పటల్ కి తీసుకుపోతే ఇరవైవేలు డిపాజిట్ చేస్తేగానీ ఆపరేషన్ మొదలెట్టలేదట. పోనీ ఏ గవర్నమెంట్ హాస్పటల్ కన్నా పోదామంటే, శాస్త్రీ దక్కే అవకాశం అంతంత మాత్రమే. ఇవ్వాళా రేపూ మనకే రోగం రాకూడదని భగవంతుణ్ణి ప్రార్థించటమే మనం చేయగలిగింది. వచ్చిందో ఆ ఖర్చు భరించలేకే ఛస్తాం ముందు” నవ్వుకుంటున్నారు. ఇద్దరూ బాగా వయసు మళ్ళినవారే. ఆలోచనల భారంతో కాళ్ళీడ్చుకుంటూ ఇంటికొచ్చాడు శివయ్య

రవీంద్ర ఇంట్లోనే ఉన్నాడు. ఓ గంట తర్వాత..

ఉన్నట్లుండి, “నేనీ పూట ఏదో బస్ లో తెనాలి వెళ్తామరా అని.” నన్ను దిల్ సుఖ్ నగర్ లో దించు. సరోజా కొంచెం టిఫినేదన్నా డబ్బాలో పెట్టి ఇవ్వమూ” అన్నాడు.

ఆ వెంటనే తన బ్యాగ్ సర్దుకోసాగేడు. కొడుకూ, కోడలూ, పిల్లలూ ఎంత చెప్పినా విన్నేడు. చెప్పుల్లో కాళ్ళు పెట్టుకుని ముళ్ళమీద కూర్చున్నట్టే కూర్చున్నాడు. బస్ లో కూర్చుని ఊపిరి పీల్చుకున్నాడు శివయ్య. తెనాలి చేరాడు.

నగరంలో పదిరోజులు ఉంటానని వెళ్ళిన మావయ్య నాలుగు రోజుల్లోనే రావలమేమా అని అడగబోయి అగిపోయింది వరలక్ష్మి. తండ్రినేం అడగకలడు రామ్మూర్తి!

ఉన్నపళంగా ఆయన అలా ఎందుకు వెళ్లిపోయాడో ఇక్కడ రవీంద్రకీ సరోజకీ కూడా ఎంత ఆలోచించినా అర్థం కాలేదు.

శివయ్యకి మాత్రం మనస్సు ప్రశాంతంగా ఉంది. అనుకోకుండా ఏ గుండెపోట్ వస్తే, తన సంగతెలా ఉన్నా, రవీంద్రకి చచ్చే చావొస్తుంది! తానుగా వాడికి చేయగల సాయం నగరం విడిచి వచ్చేయటమే. అవును, భయం ఎప్పుడూ మనిషిని దూరానికి తరుముతూనే ఉంటుంది! ఈ ఆలోచనే తన నిర్ణయానికి కారణం.

కొన్ని సందర్భాల్లో మనుషులు తీసుకునే నిర్ణయాలకి తర్కం కూడదు.

◆ తేజ, డిసెంబర్ 7, 2007

రుచుల జాడ

తొల్లవారితే శుభకార్యం. బిల్డింగ్ అలంకరణంతా అయింది. నాలుగంతస్తుల బిల్డింగ్. గ్రౌండ్ ఫ్లోర్ లో వీధిపైకి పావ్. వెనక్కి కిచెన్ షెడ్. 'ఫ్యాక్టరీ' అంటూ వుంటారు వర్క్స్. ఫస్ట్ ఫ్లోర్, సెకండ్ ఫ్లోర్ లు విశ్వనాథం నివాసం. థర్డ్ ఫ్లోర్ ప్రత్యేకంగా అతిథుల బస కోసం కేటాయించారు.

ఇల్లంతా కళకళలాడుతోంది. ఫంక్షన్ ఏర్పాట్లన్నీ దాదాపుగా పూర్తయిపోయినై. చిల్లర మల్లర వనులు మిగిలినవి శేషగిరి చూసుకుంటున్నాడు.

శేషగిరి ఆ ఇంటికి పాతకాపు. నిజానికివాళ విశ్వనాథం 'సూపర్ ఫుడ్స్' వ్యాపారం మూడు స్వీట్లూ, ఆరు కారాలుగా వెలిగిపోతున్నదంటే దానికి సగం కారణం - శేషగిరి. అతను ఏ ఆలోచన ఇవ్వడానికైనా సమర్థుడు. ఆలోచనని అమలు పరచడానికి దక్షుడే. నిజానికి పదేళ్ళ క్రితం రెండు గదుల ఇంట్లో బాబాయ్ హోటల్ నడుపుకుంటున్న విశ్వనాథంకి లైను మార్చమని సలహా ఇచ్చింది శేషగిరి. అప్పుడతను ఆ హోటల్ లో సర్వర్ కమ్ సరుకు మాస్టర్! అప్పట్నుంచీ విశ్వనాథం చేదోడు వాడోడు శేషగిరి! అయితే శేషగిరి ముభావం మనిషి. ఎక్కువగా మాట్లాడే స్వభావం కాదు. ఈ కార్యక్రమం ఆలోచనలో మాత్రం శేషగిరి ప్రమేయం లేదు. విశ్వనాథం నిర్ణయమే. పనులు చేయించటం మాత్రం శేషగిరి చొరవ.

'నేనట్లా బజారు దాకా పోయెస్తా' అంటూ చెప్పి బయటికి వెళ్లాడు శేషగిరి.

విశ్వనాథం తన గదిలో బెడ్ మీద కళ్లు మూసుకుని పడుకుని ఉన్నాడు. పక్కగా కుర్చీలో శాంత. ఆయన భార్య.

విశ్వనాథం మనసు మనసులో లేదు. గచ్చపొదలా వుంది. అసలు సమస్య, దాని ఆవిర్భావానికి కారణాలూ, పరిష్కార మార్గాలూ, అన్నిటినీ కలగా పులగంగా ఆలోచిస్తోంది ఆయన మనసు. గతమూ, వర్తమానమూ కలిసి దృశ్య స్పృహని కళ్ళముందు నిలుపుతున్నాయి.

శాంతతో పెళ్లయి ఇరవై ఏళ్లయింది. పిల్లల కోసం ఆమె చేయని నోమూ, కొలవని దైవమూ లేదు. తానూ ఆమె కలిసి కన్నట్లే చేయని డాక్టర్ లేదు. ఫలితం శూన్యం.

తనకు నలుగురు తమ్ముళ్లు, ఒక చెల్లెలు. శాంతకు నలుగురు చెల్లెళ్లు, ఒక తమ్ముడు. అటూ ఇటూ అందరికీ ఇద్దరు ముగ్గురు సంతానం. తన చివరి తమ్ముడు రామ్మూర్తి, మరదలు వసుంధర. వాళ్ళకి ముగ్గురు కొడుకులూ, ఒక కూతురూ. రామ్మూర్తి గవన్నమెంటాఫీసులో రికార్డ్ అసిస్టెంటు.

రెండేళ్ళ క్రితం తన ఇంటి గృహ ప్రవేశానికి వచ్చినప్పుడు నలుగురూ కలిసి నవ్వుకుంటూ కబుర్లాడుకుంటున్నప్పుడు, వసుంధరే ఆ ప్రస్తావన తెచ్చింది. "మా రెండో కొడుకు రాజా మంచి సెబ్బరలు మీరు చూసుకోండి బావగారూ. దత్తత తీసుకోండి" అంది. అన్ని ఆలోచనలూ చేసి సరే అన్నారు తానూ శాంతా.

ఈ రెండేళ్ళూ ఆ ప్రతిపాదన నలుగురు నోళ్ళల్లోనూ బాగానే నలిగింది. రాజా మధ్యతునీ వినిపించారు రామ్మూర్తి, వసుంధరా. తనవైపు, శాంతవైపు బంధువర్గం 'మిక్స్డ్ ఫీలింగ్స్' ని బాగానే వ్యక్తం చేశారు. కొందరు నొసలు చిట్టిస్తే కొందరు పెదవులు కొరుక్కున్నారు. కొందరు రుసరుసలాడితే, కొందరేమో తమ మీద మాటాల బాణాల్ని సంధించారు. శాంత తమ్ముడు శ్రీధర్, అతని భార్య విశాల మాత్రం ఎంతో సంతోషించి, వైజాగ్ నుంచీ విజయవాడ వచ్చి మరీ తమ ఆనందాన్ని పంచుకొని వెళ్లారు.

రేపు దత్తత ముహూర్తం కుదిరింది!

ఇవాళ, మధ్యాహ్నం జరిగిన సంఘటన కళ్ళముందు మెదిలింది. భోజనాలయి అందరూ హాల్లోకి చేరారు.

వసుంధర తన మనసులోని మాటని నెమ్మదిగా బయటపెట్టింది. ఆమె కోరికల సారాంశం చెర్నాకోల దెబ్బలా చురుకుగా తగిలింది. కూతురు పెళ్ళికి, మిగిలిన ఇద్దరు కొడుకుల చదువులకీ కనీసం ఒక్కొక్క లక్ష చొప్పున డిపాజిట్ చేయాలి. విశ్వనాథం ఆస్తిని మూడు వాటాలు చేసి ఒక వాటాని రాజాపేర రిజిస్టర్ చేస్తామని ఎగ్రిమెంట్ రాయాలి. చివరి క్షణంలో ఈ షరతులు అశనిపాతంగా రాలాయి. బంధువులందరి ముందూ గొంతుపెంచి మరీ చెప్పింది.

తానూ శాంతా అవాక్కయ్యారు. శ్రీధర్ విశాలా కూడా ఆశ్చర్యపోయారు. రామ్మూర్తి ఈ విషయమేమీ తనకు పట్టనట్టు తాంబూల సేవనంలో నిమగ్నమయి వున్నాడు. అతను నోరుగల ఆడమనిషి మొగుడు!

ఇదీ - ఇప్పుడు వడగాలిలా శారీరాన్ని ఆవిర్లు తేలిస్తోంది. “అయితే ఏమిటంటారు?” శాంత ప్రశ్నకు ప్రస్తుతంలోకి వచ్చాడు విశ్వనాథం. నెమ్మదిగా కళ్ళు తెరచి భార్య వైపు చూశాడు. కొంగుతో కళ్ళొత్తుకుంటోంది శాంత.

“నీ ఉద్దేశ్యం చెప్పు” అన్నాడు విశ్వనాథం “అదే నాకేమీ పాలుపోవడం లేదు. తీరా శుభకార్యం రేపనగా ఇట్టా పెద్ద బాంబు పేల్చిందే వసుంధర!” అని సాలోచనగా ఆపింది.

“మనుషుల్లో అనేక రకాలైన మార్పులు....” అని ఊరుకున్నాడు విశ్వనాథం.

ఒక గంట తర్జన భర్జనల తర్వాత, తమ గదిలోకి రాజాని పిలిపించారు. వాళ్ళ అమ్మ మాటల్ని చెప్పారు. “అవును మా అమ్మ అడిగినట్టు చెయ్యండి” అని రక్కున ఒక్క మాట చెప్పి వెళ్లిపోయాడతను. ఎంసెట్ ప్రశ్నాప్రతంలో ప్రశ్నకి సమాధానంలా వుందది. అతను చదువుతున్నదే.

రాజా చెప్పిన అభిప్రాయంకంటే అతను చెప్పిన విధానమూ, మాట తీరూ, కంఠస్వరమూ గమనించారు విశ్వనాథం, శాంత. మనస్సు చివుక్కుమంది. రాజా ఏమిటో అర్థమయినట్లనిపించింది ఇద్దరికీ.

సమస్య జటిలమవుతోందా అనుకుంది విశ్వనాథం మనసు.

ఈ ఆలోచన ఇట్లా సాగుతుండగానే పక్కగది లోపలినుంచి ఎవరో పొగిలి పొగిలి, వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తున్నట్లు వినిపించింది. రామ్మూర్తి వాళ్ళకి కేటాయించిన గది అది.

విశ్వనాథం, శాంత ఒకరివైపు ఒకరు చూసుకుని, లేచి నెమ్మదిగా అడుగులు వేసుకుంటూ ఆ గది ముందుకెళ్లారు. తలుపు తీసి ఉందో, గడియ వేసి ఉందో తెలియలేదు. విశ్వనాథం ‘రాముడూ’ అని పిలిచాడు ఆయన తమ్ముణ్ణి అట్లాగే పిలవటం అలవాటు

తలుపు తెరచుకుంది. రామ్మూర్తి తీశాడు.

మంచం మీద వసుంధర.

కళ్ళొత్తుకుంటోంది. ఆమె తల వైపు మంచం పట్టే మీద రాజా. “నువ్వేదవకే ఏం కాదు దేశంలో లాయర్లకేం కరువులేదు. నే జూసుకుంటాగా” రాజా మాటలు! తమని చూసే అన్నాడో, చూడకే అన్నాడో తెలీలేదు విశ్వనాథంకీ, శాంతకీ.

“వరామర్శలేం వద్దలెండి. అయినా మళ్ళీ మళ్ళీ చెప్పుకోవటానికేం వుంది. మా మొహాల్న ఇట్టా రాసిపెట్టుంటే ఎవర్నని ఏం లాభం?” అని నిట్టూర్పులో ఈసడింపునీ, దెప్పికోలునీ గుచ్చుతూ ముక్కు చీదుకుంది వసుంధర.

విశ్వనాథం ఒక్క మాటకూడా మాట్లాడకుండా వెనక్కి వచ్చేశాడు. భర్తని అనుసరించింది శాంత.

విశ్వనాథంకూ, శాంతకూ ఆ రాత్రి అశాంతిని పంచసాగింది.

బాగా పొద్దుపోయిన తర్వాత శేషగిరి పిలిపించాడు విశ్వనాథం అతను వచ్చిన తర్వాత, శ్రీధర్, విశాల కూడా వచ్చి వెళ్లారు.

విశ్వనాథం, శాంత, శేషగిరి ముగ్గురూ మనసులు కలబోసుకున్నారు. కలిసి ఒక నిర్ణయాన్ని అనుకున్నారు.

మర్నాడు

‘దత్తత స్వీకారోత్సవం’ కేవలం ‘సత్యనారాయణ వ్రతం’గా మార్పు

చెందింది. ఫంక్షన్ ముగిసింది. విశ్వనాథం, శాంత దంపతులు వచ్చిన వారందరికీ పెట్టుపోతలు ఘనంగా జరిపారు.

ఆ రాత్రికి అందరూ ఎటు వారటు వెళ్లిపోయారు.

విశ్వనాథంకీ శాంతకీ

ఇప్పుడు కళ్లముందు - అనాథాశ్రమం, స్వచ్ఛమైన అమాయక మొహాలూ కనిపిస్తున్నాయి. మంచుతెర లేవీ లేవు.

అంతా హాయిగా వుంది. మనసులు చల్లగా వున్నాయి. ఉల్లాసంగా, ఉద్వీగ్నంగా వుంది!

ఆరు బయలు వెన్నెల్లో ప్రకృతి ప్రశాంతంగా వుంది. అది వారిద్దరికీ కొత్త ఊపిరిలూడుతోంది!

◆ నది, డిసెంబర్, 2007

వంకర గీతలు

సోమవారం

ఉదయం ఎనిమిదీ పదిహేను

దిల్ షుక్ నగర్ బస్టాండ్. జనం కిటకిటలాడుతున్నారు. కొన్ని వారాంతపు అలసట తీరని గ్లాని మొహాలు, కొన్ని వారారంభపు ఉత్సాహ విద్యుత్తు నింపుకున్న కాళ్ళూ, మరికొన్ని ఏరోజైనా, ఏ రాజైనా మా బతుకులంతే అన్న నిస్పృహ కళ్ళూ. అన్నీ కలగలుపుగా బస్సు కోసం ఎదురుతెన్నులు చూస్తున్నాయి.

జీడిమెట్ల పోయే వీరా బస్ అప్పుడే వచ్చి ఆగింది. వందల కొద్దీ జనం ఎక్కడానికి ఎగబడ్డారు. నేనూ ముందు డోర్ నుంచి ప్రయత్నిస్తున్నాను. నా పక్కగా ఆమె సెల్ ఫోన్ లో మాట్లాడుతూనే లోపలికి ఎక్కడానికి కుస్తీ పడుతోంది. 'బస్ ఎక్కుతున్నాను. ఐదు నిమిషాల తర్వాత చేయండి'. మాట కట్ చేసింది.

నేను లోపలికి చేరాను అనడం కంటే ఎవరో నన్ను లోపలికి చేర్చేరు అనడం సహజోక్తి అవుతుంది. సీనియర్ సిటిజన్స్ సీట్లో కూర్చున్నాను నా పక్కనీట్లో ఒక్క ఉడుటున ఆమె కూలబడింది జనం మధ్యగా 'సారేజహాసే అచ్చా' ఫోన్ మోగింది.

'అ.... ఏమిటి?'

'.....' కొన్ని సెకన్లు విన్నది.

"మీరంటున్నట్లు ఇంట్లో వస్తువుల్ని ఎక్కడో అక్కడ తగలేసే అలవాటేం లేదు నాకు చూడండి మీరడిగే డ్రెస్ మీ బీరువాలోనే వుంటుంది సరిగ్గా చూసుకోండి కనిపిస్తుంది"

"....."

'టిఫిన్ టేబుల్ మీద పడేసి పోలేదు. వండి సిద్ధం చేశాను. బ్రేక్ ఫాస్ట్ చేసి వెళ్ళండి'

“.....”

“ఎందుకంత విసుగూచిరాకూరెక్కలు ముక్కలు చేసుకొని ఈ సంసార లంపటంలో చస్తంటే ప్రతి క్షణం మీ మాటలతో వేధిస్తున్నారు. ఏమైందిప్పుడు?”

“.....”

“రాత్రి సంగతా? ఆ విషయం మాట్లాడే సందర్భమేనా ఇది. నేను బస్సులో వున్నాను”

ఫోన్ ఆపేసింది ఆమె. సీట్లో సర్దుకు కూర్చుంది. కండక్టర్ వస్తే పాస్ అని చెప్పి బ్యాగ్లో నుంచి పాస్ని చూపించింది. నేను మైత్రీవనంకి టిక్కెట్ తీసుకున్నాను. నా వెనుక వరుసలో కిటికీ సీట్లో ఫోన్ మోగింది.

‘మౌనంగానే ఎదగమనీ’ పాట డయల్ టోన్.

ఆమె మాట్లాడుతోంది. సన్నగా వయోలిన్ మీది రాగంలా -

“ఈ వారం రాలేదేం? నిన్నల్లా కూడా ఫోన్ చేసి విసుగెత్తింది. ఏమైంది?”

‘.....’

కార్డ్ అయిపోవడం ఒక వంక. నాకు తెలుసులెండి. నిన్నామొన్నా పూరా ఆటలో కూర్చుండిపోయారు కదూ. టిన్నూగాడు ‘డాడీ, డాడీ’ అని ప్రాణం తీసేశాడు? శనివారం ఐమాక్స్ చూపించి సముదాయించాను. నిన్న మళ్లీ అదే వరస. మా బాధ మీకసలు అర్థం కాదా. ఏం మనిషో ఏమిటో...’

‘ఈ కహానీలన్నీ మూడేళ్ల నుంచీ వింటూనే వున్నాగా.... ఓ నెల సెలవు పెట్టి ఇక్కడికి రండి. సీరియస్గా ప్రయత్నిస్తే ట్రాన్స్ఫర్ కాకపోదు. అసలు మీకే ఇంట్రస్ట్ లేదు. మీ అలవాట్లూ, అవసరాలూ అక్కడే హాయిగా గడిచిపోతున్నాయిగా ఇంక ట్రాన్స్ఫర్ అందుకు? మేమెందుకు?” ఆలాపన అయిపోయి వల్లవి ఎత్తుకున్నట్లు ఆమె కంఠస్వరంలో మార్పు ద్యోతకమౌతోంది.

‘.....’

“నేను ఏవేవో మాట్లాడుతున్నానా? చాలైంది మాటికి మాట నాకిష్టం

లేదు. ఆఫీస్కి పోతున్నాను. ఏ ఏడుపెట్టావున్నా కొలువు తప్పదుగా. సరే సెలవుపెట్టి వచ్చేయండి.... మాట్లాడుకుందాం” చరణం పూర్తయినట్లుగా ఆపేసింది.

నాకు మనసులో ఏదో పరితాపం మొదలైంది. ఏమిటో పాపం ఈ పిల్ల వరిస్థితి. నమస్యని ఊహిస్తంటే... దృశ్యాలు పరిపరివిధాలుగా కనపడతున్నాయి. బొమ్మ బొరుసూ కళ్ల ముందు కదలాడినాయి. అతని అలవాట్లు అవసరాలూ గడిచిపోతున్నాయి అంటే అతనికి వేరే కథేమైనా వుందా? అది ఆమెకు తెలుసా? లేక మాటవరసకి ‘అలవాట్లు’ పదానికి ‘అవసరాలు’ జోడించిందా? సెల్ఫోన్ చెప్పని వాస్తవం ఏమిటో?! ఈ ఆలోచనలోనే నాకు కనుక పట్టేసింది. నా పక్క సీట్లో మళ్లీ ఫోన్. ‘సారే జహానీ అచ్చా’. ఉలిక్కిపడి కళ్లు తెరిచి సర్దుకు కూర్చున్నాను. పక్క సీట్లో ఆమె ఫోన్ ఆన్ చేసింది.

“ఎందుకట్లా మాట్లాడుతున్నారు? ఏమైంది. మీకివాళ్ళ?జ్ఞానం, సంస్కారం అంటూ ఏమిటేమిటో అంటున్నారు” పెద్దగానే మాట్లాడుతోంది ఆమె. అందరికీ స్పష్టంగా వినిపిస్తోంది.

అవతల మాటలకి నమాధానంగా “ఎందుకు సెలవు పెట్టాలండీ....ఎందుకు? ఇక్కడ ఆఫీసులోనేమో నన్ను కట్టుకుపోయినంత పనీ, బాధ్యతా. మీరేమో ఇదీ తంతు. పోనీ ఉద్యోగం మానేస్తానంటే మీ మటుకు మీరు ఏడుపులూ,బుజ్జగింపులూ. మీ అమ్మేమో అడ్డమైన మాటలూ మాట్లాడడం.... నన్నిట్టా కాల్చుకుతింటే ఎంతకని భరించేది”

‘.....’

“అవును... మీరంటున్నట్లు నాకేం మాయరోగం రాలేదు. మీ ఆరోగ్యమే పూర్తిగా దెబ్బతింది. అర్థమవుతూనే వుంది. అసలు ఇదెక్కడి వింతండీ స్వామీ. ఎవరికాన్నా తెలిస్తే మొహాన్న ఉమ్మేస్తారు. ఇదొక ఇష్యూనా? సిగ్గు, లజ్జా వుండక్కర్లా? పోనీ, నిన్నో మొన్నో పెళ్లయిన వాళ్లమా? ముగ్గురు పిల్లలు. పెద్దదానికి పన్నెండేళ్లు గుర్తుంచుకోండి”

‘.....’

లోపల హిడెన్ ఎజెండా పెట్టుకొని చీటికీ మాటికీ అయినదానికీ

కాని దానికీ నిష్కారంగా మాట్లాడుతున్నారు. కాసేపు జీతం లెక్కచెప్పమంటారు. డబ్బు ఎవరికో ఇస్తున్నానంటారు. ఒక రోజు నా ఖర్చు ఎక్కువైపోతోందంటారు. తిరిగి చెడుతున్నానంటారు. ఇంకా పచ్చిగా ఎవరైనా వున్నారా? లేకపోతే నన్నెందుకు ఎవాయిడ్ చేస్తున్నావంటారు? మీ పద్ధతి శృతి మించుతోంది. నేనూ మనిషినే. ఎంతకని భరించగలను?”

‘.....’

“ఏంటీ-భరించలేకపోతే నా దారి నేను చూసుకోవచ్చా? ఎలా మాట్లాడు తున్నారు. సరైండి తర్వాత మాట్లాడుకుందాం” ఆమె ఫోన్ ని ఆఫ్ చేసింది.

బస్సు చాదర్ ఫూట్ దాటింది. బస్ కిటికీటలాడుతోంది. ప్రయాణీకులు బుట్టలో కుక్కిన ఏకుల కట్టల్లా నిలబడి వేలాడుతున్నారు. విండో సీట్లో కూర్చున్నా వాతావరణం ఇరుగ్గా ఉంది నాకు. ఆమె మాటలు నాలో ఏవేవో ఆలోచనల్ని, ఊహల్ని ప్రోది చేస్తున్నాయి. పక్కమాపుల్లో ఆమె వైపు చూశాను. బెంగాలీ కాటన్ చీరె. శుభ్రమైన మనిషిగా కట్టాబొట్టు వేషధారణ పొందికగా ఉన్నాయి.

నడివయసు ఛాయ, చెంపల జీరలాడే జుట్టు, మనసు పెనం మీద వేగుతున్న వ్యధ-పైకి మొహం మీద పారాడుతోంది.

మళ్ళీ ‘సారే జ హా సే అచ్చా’

నాకు తెలీకుందానే నాలో ... ఈసారి ఈమె మాట్లాడితే ఏమవుతుందో? ఆమె భర్త ఏమైనా నిర్ణయాన్ని ప్రకటిస్తాడేమో? దారం తెగుతుందేమో? వంటి బెరుకు, భయం పొడసూపినై. అసలు వీళ్ళిద్దరి సమస్యా ఏమిటో?!

ఆమె బాగా నన్నగా మాట్లాడుతోంది. “మిమ్మల్ని సంతోషపెట్టడమే నాకిష్టం లేదా? మీ కోరికలసలు పట్టవా నాకు? ఇంతకీ ఏమిటో మీ వాదన? నేను బస్సులో వున్నానండీ. దయచేసి ఫోన్ చెయ్యకండి. రాత్రికి మాట్లాడుకుందాం. ఆఫీసుకి బయల్దేరుతున్నారా?” ఆమె స్వరం మరీ తగ్గించి ప్రాధేయపూర్వకంగా అంటోంది.

‘.....’

“ఏమిటీ? ఆ వొక్క పద్ధతిలో వుంటున్నానా? సరైండి టిఫిన్ చేశారా? లేదా?”

బస్ లో ఎవరిగొడవలో వాళ్ళున్నారనుకున్నా. ఉత్సుకతతో ఈ మాటలు వింటున్న వాళ్ళు లేకపోలేదు.

“ఏమిటి? ఆర్టిఫిషియల్ ఎంక్వయిరీలు వద్దా... సరైండి... ఏమిటి? పిల్లలిద్దర్నీ హాస్టల్ లో వేయించాలా? లేకపోతే వీళ్ళని ఆఖరి దానితో పాటు మా అమ్మా వాళ్ళింట్లోనే వుంచాలా? ఏమంటున్నారు మీరు? పూర్తిగా బుర్ర ఖరాబయినట్లుంది. కౌన్సిలింగ్ ఈ పరిస్థితుల్లో మీకు చాలా అవసరమనిపిస్తోంది.”

‘టికెట్.. టికెట్.. ముందుకు జరగండి. ముందుకు జరగండి’ కండక్టర్ పిలుపులతో జనంలో తోపిడి మొదలయింది.

“ఆ.. వస్తున్నానురా.... ఒక్క అయిదు నిముషాలు వెయిట్ చెయ్యి. నెక్స్ట్ స్టాపులోనే దిగుతున్నాను. దగ్గరకొచ్చేశానులే”

ఈ హడావుడిలో రకరకాల మాటల సందడిలో నేనూ కొంచెం పరాకులో పడ్డాను. ఆ తర్వాత ఆమె మాటల్ని మిస్ అయ్యాను.

సెల్ ఫోన్ ద్వారా వినవస్తున్న కలగాపులగపు సంభాషణలు ఆలోచనాత్మకంగా వున్నాయి. అసలే నన్ను ‘బుద్ధిజీవి’ అంటుంది నా శ్రీమతి.

బస్సు అబిడ్స్ చేరింది.

ఆమె సీట్లో సర్దుకు కూర్చుంది. నావైపొకసారి అదోలా చూసింది. తను ఫోన్లో మాట్లాడిన మాటలు నేను వినివుంటానా? అన్న అనుమానం తొంగి చూసిందా చూపులో. తాను ఉతికి ఆరేసుకున్న వస్త్రమే అయినా అందరికీ కనిపించే పెరట్లో కదా దాన్ని వేసింది. పదిమంది దృష్టికీ రాదా మరి!

“రామిరెడ్డిగారేనా? నమస్కారం సార్. రామకృష్ణగారు మీతో కన్సల్ట్ అవమన్నారు. నా పేరు డయానా సార్”

నా ఆలోచనల్ని తుంచుతూ మాటలు వినిపిస్తున్న పక్కకి చూశాను. నాకు కుడివైపు స్త్రీల వరుసల్లో నుంచీ ఈ డయానా....

“మిమ్మల్ని పర్సనల్ గా కలుసుకోవడానికి వీలుండదని ఫోన్ లో

చెప్పమన్నారు సర్. ఏమనుకోవద్దు సర్. నా ప్రాజెక్ట్.. నేను ఇసిఎల్లో చేస్తున్నాను సర్. వాడు అదే ఆ శ్రీధర్... చాలా హారిబుల్గా నన్ను ట్రాప్ చేశాడు సార్. నా క్రెడిట్ కార్డు ఎకౌంట్లో తేడా వస్తే చూసి సరిచేయిస్తానని నమ్మబలికి కార్డు తీసుకుపోయాడు సార్. వాడెవడో నాకు తెలీదు సార్. మా ఫ్రెండ్ కోసం అప్పుడప్పుడూ వస్తుండేవాడు. అంతే పరిచయం సార్. నా క్రెడిట్ కార్డుని ఫోర్జరీ చేసి పాతికవేలు డ్రా చేశాడు. వాడితో మాట్లాడుదామని ఫోన్ చేస్తే అన్నీ తప్పునెంబర్లు సర్. వాడిచ్చిన ఫోన్ నెంబర్లు, అడ్రస్సు అన్నీ ఫేక్. ఎక్కడినుంచి చేస్తున్నాడో గానీ ఫోన్లో చాలా డర్టీగా మాట్లాడుతున్నాడు సర్.” ఆమె ఏడుస్తోంది.

“ఎవర్ని సలహా అడిగినా కార్డు క్యాన్సిల్ చేశావు కదా ఇంక వదిలేయ్” అంటున్నారు సర్. కానీ వాడి ఫోన్లెట్లా సర్. ఆఫీసుకో, నా హాస్టల్కో చేస్తున్నాడు. వాడి బాధలు భరించలేక సెల్ మార్చుకొన్నాను.”

“సారీ సర్. మిమ్మల్ని ట్రబుల్ చేస్తున్నాను. నాకు అమ్మా, నాన్న, బ్రదర్స్ సిస్టర్స్ ఎవరూ లేరు. మా చిన్నాన్న చదివించారు నన్ను. వాళ్ళు పల్లెలో వుంటారు. వాళ్లకిలాంటివి ఏమీ తెలీవు సర్. వీడి కోసం హాస్టల్ కూడా మారుతున్నాను సర్. కానీ ఉద్యోగం మారాలంటే కష్టం కదా సార్”

“.....”

“మీరు రెండు ఉపకారాలు చేసి పెట్టాలి సర్. వాడిని పట్టుకోవడం ఒకటి. బ్యాంక్ వాళ్ళతో మాట్లాడి మినిమమ్ కట్టేటట్లు ఎకౌంట్ని సెటిల్ చేయించాలి సర్. లేకపోతే నాలుగువేల జీతంలో అంత మొత్తం నావల్లేమవుతుంది సర్. నేను మీ అమ్మాయిని నుకొని హెల్ప్ చెయ్యండి సర్”

సడెన్బ్రేక్తో బస్సు ఆగింది. డ్రైవరు అరుస్తున్నాడు. సైకిల్వాలా ఒకడు అంత ట్రాఫిక్లోనే బస్సును దాటి పోవాలని అడ్డం వచ్చాడు. బస్సు తగిలి కిందపడ్డాడు. డ్రైవర్ సడెన్బ్రేక్ వేయడం వలన బతికాడు. బస్సు ముందుకి పడ్డాడు కనుక బతికాడు. అదే పక్కకి పడుంటే ఏమయ్యేవాడో! బస్సు కింద పడ్డవాడు లేచి దులుపుకొని సైకిల్ తీసుకొని ఉడాయించాడు. లేచి నిలబడి మాట్లాడుతున్న వాళ్లంతా బస్సు కదిలేసరికి

సీట్లలోకి సర్దుకున్నారు. బస్సు ఆగిన టైములో కొందరు ఎక్కేశారు.

“నన్ను మీరే రక్షించాలి సర్.... అలాగే సర్.... థ్యాంక్స్ సర్.. థ్యాంక్స్ సర్.. అట్లాగే సర్... మీ సహాయం మరచిపోలేను.. థ్యాంక్స్ సర్...” ఏడుపు గొంతుతో ఫోన్ ఆపు చేసింది డయానా. మధ్యన జనం నిలబడి ఉండడంతో ఆమె. కనపడలేదు.

బస్సు నిమ్మచేరింది. దిగేవాళ్ళు, ఎక్కేవాళ్ళు... బస్సు మాత్రం ఖాళీ లేకుండా నిండిపోయింది. బస్సులాగే నా మనసు కూడా భారమైన ఆలోచనలతో సతమతమవడం మొదలుపెట్టింది. ఎవరికీ చెప్పుకోలేని గోడుతో, సుఖశాంతులు కరవై... ఏమిటీ జీవితాలు?

జీవన విధానం మారుతోంది. ఆధునికత తెచ్చిన సాంకేతిక పరిణామాలు జీవితాలను అపారంగా వృద్ధి చేస్తున్నాయి అంటున్నారు కానీ, పూసల్లో దారం లాంటి విశ్వాసం ఏది? చెమర్చిన కళ్లను తుడిచి సేదదీర్చే అమృతహస్తాలేవి? ఏ ఇంటి రామాయణాన్ని స్మరించినా సీత కథ వెత అన్న వాస్తవమే మొహాన్ని చెళ్లుమనిపిస్తుందా?

వున్న సమస్యలు కొన్ని అయితే తెచ్చిపెట్టుకునేవే మరిన్ని అయి మనిషి చింతలతో, చికాకులతో మనుగడని సాగించడం ఎంత కష్టమో కదా అనిపించింది నాకు. నా మేధస్సులో ఏవేవో ప్రశ్నలు. సమాధానం తెలీని ప్రశ్నలు. నా ఆలోచనల్లో నేనుండగానే మైత్రీవనం వచ్చింది. నేను బస్సుదిగాను. వాళ్లంతా ఇంకా చాలా దూరం వెళ్లాల్సి వుంది. మళ్లీ బస్సు నిండింది. నా పక్కన కూర్చున్న ఆవిడ విండో దగ్గరికి జరిగింది. బస్సు బయలుదేరింది.

‘సారే జహానే అచ్చా.....’

ఫోన్ రింగవుతున్న శబ్దం బస్సు మోతతో కలిసిపోయి గాలిలో తేలిపోయింది.

‘ఘే’....నాకు తెలీకుండానే విరక్తితో కూడిన శబ్దం నా పెదాలపై నుంచీ వచ్చింది. వెళుతున్న బస్సు వైపుచూస్తూ ముందుకి నడిచాను. నా గమ్యాన్ని నేను చేరుకోవాలి కదా మరి!

◆ నవ్వ, ఫిబ్రవరి, 2007

గూడు - నీడ

జోషీ వెళ్ళిపోయాడు. 'ఇవాళ్టికి ఈవెనింగ్ వాక్ చాలు' అంటూ ఏదో ఆలోచిస్తూ చాలా దూరం వచ్చాడు శ్రీరాములు.

దూరంగా నగరం వివరం లేని సవ్వడులు చేస్తోంది. హైవే మీద ట్రక్కుల రొద వంతెన పిట్టగోడమీద కూచున్నాడు. రాత్రి అనాదరంగా, యాంత్రికంగా లోకం మీద పడబోతోంది.

జోషీ చెప్పిన సంగతులు గుర్తుకొస్తున్నాయి. ఆయన ఈ వానప్రస్థాశ్రమంలో చేరటానికి దోహదం చేసిన కారణం చెప్పాడు.

జోషీ మేనమామ పక్షవాతంతో బాధపడ్తూ వుండేవాడుట. వార్ధక్యంలో అనారోగ్యంతో ఉన్న ఆయన్ని ముగ్గురు కొడుకులూ పిల్లని తిప్పినట్టు తిప్పుతూ పంచుకున్నారు. ఒక్కొక్కడి ఇంట్లో నాలుగు నెలల మకాం. నాలుగు నెలల మీద ఒక్క రోజు కూడా ఆయన ఆ ఇంట్లో వుండకూడదు. అంత అనారోగ్యంలోనూ ఆయన అలాగే తిరుగుతూ వుండేవాడుట.

ఒకసారి, రెండో కొడుకు దగ్గర వుండగా గడువు తీరిన తర్వాత ఆయన్ని తనింటికి తీసికెళ్ళడానికి మూడో కొడుకు రాలేదు. ఐదురోజులు గడిచినై. ఆరో రోజు వచ్చాడతను. అతని భార్యకు ఆరోగ్యం సరిలేకపోవడంతో ఆలస్యం అయిందిట. కారణమేదయినా రాలేక పోయాడు. రానందుకు రెండోకొడుకు తమ్ముడిని తిట్టాడు. అతనూ పూరుకోలేదు. ఒకరినొకరు తిట్టుకుని రాద్ధాంతం చేసుకొని చివరికి తండ్రిన కూడా తిట్టిపోశారుట. ఆ ఆరురోజుల 'మెయింటెనెన్స్ ఛార్జెస్' ని తమ్ముడి దగ్గర వసూలు చేసిన తర్వాత వాళ్ళని కదలనిచ్చాడతను.

తనకూ, తన ముగ్గురు కొడుకుల నుంచీ తన మేమమామ పరిస్థితి ఎదురు కాకూడదని ఉన్న యిల్లు అమ్మేసి ఆ డబ్బుని పెట్టుకుని ఇక్కడకొచ్చి చేరాడుట. భార్య పోయిన తర్వాత ఇల్లు అమ్మేసి డబ్బు పంచమనే

కొడుకుల వత్తిడి భరించలేక వచ్చేశానన్నాడు జోషీ. పాటికి పదిసార్లు - 'ఇవాళా రేపూ, మానవసంబంధాలన్నీ ఆర్థిక సంబంధాలే' అంటూ విరక్తిగా నవ్వుతాడు. మహారాష్ట్రలోని అహమ్మద్ నగర్ నుంచీ వచ్చాడు జోషీ.

శ్రీరాములు లేచి నడక మొదలెట్టాడు.

హైవే పక్కగా సర్వీస్ రోడ్ లో దీపాలు వెలిగినై. ఆశ్రమం ఉండీలేనట్టు దృగ్గోచరమవుతోంది. ఆ రోడ్డులోనే నడుస్తున్నాడు శ్రీరాములు. మనస్సు పరిపరివిధాలపోతోంది. లీలగా ఎవరెవరో వ్యక్తులూ, ఏవేవో ఘటనలూ ఆలోచనల్ని కుదుపుతున్నై. తల విదిలించుకుంటూ వాటిని పక్కకి తొలగిస్తూ నడుస్తున్నాడు.

తామీ ఆశ్రమంలో చేరి ఆరునెలలే అయింది. ఆశ్రమంలో మొత్తం నలభై మంది సభ్యులు. ఇరవై కాటేజీలలో డబుల్ షేరింగ్ పద్ధతిన నివాసం. రెండు లక్షల రూపాయల డిపాజిట్. నెలనెలా మెన్ ఛార్జీలు ఎంత అయితే అంతా అందరూ కలిసి భరించుకోవాలి. సభ్యుల్లో నుంచీ ఐదుగురు సభ్యులతో మెన్ కమిటీ వుంది. అలాగే మెయింటెనెన్స్ కమిటీ, కల్చరల్ కమిటీ వున్నై.

దేశంలోని వివిధప్రాంతాల నుంచీ వచ్చి చేరారు ఈ నలభై మందీ. అందులో ఆరుగురు తెలుగువాళ్ళు. ఒక్కొక్కరికీ ఒక్కొక్క 'చేంతాడు' కథ వుంది. ఎవరికి వారికి తమవైన వెలుగు నీడలున్నై. పలుకూ, పలుకుబడీ వున్నై. కొందరికింకా చింత చచ్చినా పులుపు చావని ఉద్రేకం, ఉద్వేగం వున్నై. ఓ నలుగురైదుగురు అజీర్ణ రోగులు. కొద్ది మంది మాత్రం అన్నీ వడ్డించిన విస్తళ్ళు. ఎక్కువ మంది నవ్వే పెదవులూ, ఏడ్చేకళ్ళ ఇరుకునబడిన బతుకులే. పదిమంది దాకా భార్యా భర్తల జంటలు. అంతా అరవై పై బడిన వయస్సు దుప్పటిని కప్పుకున్నవాళ్ళే.

ఆశ్రమం గేటులోకి ప్రవేశిస్తుండగా ఎదురు హాల్లో నుంచీ ఆరుపులు హెచ్చుస్థాయిలోనే వినిపించినై శ్రీరాములుకి. అదే ప్రేయర్ హాలు. ఏదో గలాటా జరుగుతోందనిపించింది. వడివడిగా అటుకేసి నడిచాడు.

డైనింగ్ హాలు కూడా అదే. మెన్ సెక్రటరీ బాలసుబ్రహ్మణ్య మధ్యలో వున్నాడు. పది, పదిహేను మంది సభ్యులు నిలబడి వున్నారు. నలుగురైదుగురు అడవాళ్ళూ వున్నారు. వెళ్ళి బెనర్జీ పక్కగా నిలబడ్డాడు. హిందీలో, ఇంగ్లీషులో సాగుతోంది చర్చ.

“రోజూ ఈ చప్పిడి కూడు తినలేక చస్తున్నాం. మెనూ మార్చమంటే మార్చరు. కుక్ ని మార్చరు. ఎట్లా చచ్చేది”.

“మేమూ పైసలిస్తున్నాం ఊరికే ఏమీ పెట్టడం లేదు”

“వాళ్ళ సంబర్ ఎక్కువని దబాయింపు.”

క్షణాల్లో అర్థమైంది శ్రీరాములికి. ఒక వారం క్రితం - అదివారం ఉదయం బ్రేక్ ఫాస్ట్ దగ్గరా ఇలాంటి చర్చలూ, వాదనలూ, జరిగినై. ఆవేశ చినికి చినికి గాలివానగా మారి, శృతిమించి రాగాన పడింది పరిస్థితి. అప్పుడు బెనర్జీ సర్దిచెప్పాడు. మా అందర్లోనూ వయస్సులో పెద్దవాడు బెనర్జీ. మనిషి సౌమ్యుడు మాట తీరుకూడా చాలా సాత్వికంగా వుంటుంది. ఆయనంటే అందరికీ గౌరవభావం వుంది.

సుబ్రహ్మణ్యం గొంతు చించుకుంటున్నాడు. “ఇట్లాగైతే ఎట్లాగండీ? మెన్ కమిటీ వారంలో అన్ని రోజులకీ మెనూ తయారు చేసి సర్క్యులేట్ చేసింది గదా. దానిప్రకారం పోతున్నాం. చీటికీ మాటికీ మధ్యలో ఇట్లా తగాదా వేసుకుంటుంటే ఎట్లా? సరే ఇక మీరే చూసుకోండి. ఏం చేయిస్తారో, ఏం తింటారో మీ యిష్టం. నేనిప్పుడే తప్పుకుంటున్నాను.”

కాడిపారేస్తూ కింద కూర్చున్నాడు. మనిషి కొంచెం మొండి. దానికి తోడు మాట పెళుసు. తనకు అదే కిరీటంగా భావిస్తాడు. అయితే కార్యదక్షత పుష్కలంగా వున్నవాడు కావడంతో ఇలాంటి పనులకి అతని మీదే ఆధారపడతారు సభ్యులు.

సుబ్రహ్మణ్య మాటలకి అందరూ మొహాలు చూసుకున్నారు. అప్పటికే మనుషుల మనసుల పళ్ళ చక్రంలో పడిపోయింది - ఉత్తర దక్షిణాల రాగద్వేషాల చెరకుగడ.

పట్టుదలకి పోతే వాక్ హింస మాటెలా వున్నా పొయిలో పిల్లి లేవదని అందరికీ తెలుసు. బెనర్జీ మాట కలుపుతూ అన్నాడు. “ఈ

విషయానికి ఇంత రభస చేసుకోవడం ఎందుకు? మెన్ కమిటీ కలిసి మోనూని సమీక్ష చేస్తే సరి. కుక్ కి అవసరమైన సూచనలిద్దాం. సరిపోతుంది”

కొన్ని గొంతులు “అవునవునంటూ శృతి కలిపినై. గొణుక్కుంటూ కదిలారందరూ. హాలు పల్చబడింది. శ్రీరాములూ బయటికి నడిచాడు. కాటేజీకి చేరుకున్నాడు.

“సుజాత ఫోన్ చేసింది. అస్సలు పనిచేసుకోలేకపోతోందిట. వాళ్ళత్తగారు రానందిట. నన్ను రమ్మంటోంది. డెలివరీ అయ్యేదాకా వుండాలిట. దేశం కాని దేశంలో నాకెవరున్నారనీ. నువ్వు ఇట్లావదిలేస్తే ఎట్లాగే అంటూ ఏడుస్తోంది. దానికిప్పుడు ఏడోనెల, తెలుసుగా” లోపలికి వెళ్తూనే భార్య కనకం చెప్పింది. విడిచిన బట్టలు వంకీకి తగిలిస్తూ ఏదో అనబోయి భార్య మొహం చూసి పూరుకున్నాడు. మౌనంగానే స్నానం పూర్తిచేసి వచ్చాడు. ముందు గదిలో కుర్చీలో కూర్చుని ఏదో పుస్తకం తీశాడు. పరధ్యానంగా పేజీలు తిరగేస్తున్నాడు.

తానూ స్నానం పూర్తి చేసి వచ్చి కూర్చుంది కనకం.

“ఏంచేద్దా మంటారు” అంది. పెదవి విప్పకుండా ఆమె వైపు పరిశీలనగా చూశాడు శ్రీరాములు. ఎందుకనో ఆమె మనసు కూతురి ప్రతిపాదనను అంగీరిస్తున్నదేమో అనిపించిందతనికి.

తనవైపు రెప్పవేయకుండా చూస్తూన్న భర్త చూపుల్ని తప్పించుకోడానికన్నట్లు జుట్టు ముడి సర్దుకుంటూ లేచి లోపలికి వెళ్ళింది కనకం.

‘మనిషి సన్నగా వుండటంకూడా కారణం కాబోలు, ఎనర్జీ లెవెల్ ఎక్కువగా వుండటానికి. యిప్పటికీ ఈమెకు పని పట్ల ఉత్సాహమూ, ఓపికా తగ్గలేదు. కొడుక్కి, ముగ్గురు అడపిల్లలకీ అన్ని బాధ్యతల్ని నిర్వహించినా, అప్పటికీ - ఇప్పటికీ ఒక్కలా వుంది’ అనిపించింది శ్రీరాములికి.

భార్య అడిగిన ప్రశ్నకు సమాధానంగా-లో గదిలోని ఆమెకు వినిపించేలా “చూద్దాం కానీ” అన్నాడు. ఈ పొడిమాటతో భార్యకి

సంభాషణ కొనసాగించే అవకాశం ఇవ్వలేదు శ్రీరాములు.

ఇంతట్లోనే పక్క కాటేజ్ పార్వతీశం లోపలికొచ్చాడు. ఆయన మధ్యాహ్నం నుంచీ రూమ్‌లో లేడు. ఇందాక ప్రేయర్ హాల్లో జరిగిన చర్చల దగ్గరా కనిపించలేదు. శ్రీరాములకు ఎదురుగా వున్న కుర్చీలో కూర్చుంటూ... “ఇవాళ మా లీల నుంచీ ఉత్తరం వచ్చింది. అది చూసి, అలా అలా తిరిగొచ్చాను” అన్నాడు.

ఆయన మాట విని కనకం కూడా ముందు గదిలోకొచ్చి కూర్చుంది. పూలూ, దారం తెచ్చుకుని మాలకట్టడం మొదలెట్టింది.

లీల అంటే పార్వతీశం నాలుగో కూతురు. ఆమెరికాలో వుంటుంది. ఆమె, ఆమెభర్త సాఫ్ట్‌వేర్ ఇంజనీర్లు. వాళ్ళకో అబ్బాయి, అమ్మాయి. ఆ పిల్లల్ని చూసుకోడానికి తల్లిని తమ దగ్గరే వుంచుకుంది లీల. మూడేళ్ళుగా ఆవిడ అక్కడే వుంది.

పార్వతీశంకి మగపిల్లలేరు. పెద్దకూతుళ్ళు ముగ్గురూ మన దేశంలోనే వున్నారు. అల్లుళ్ళవి అంతంత మాత్రం సంపాదనలే. వాళ్ళవరకూ ఫరవాలేదు.

ఇదుగో, ఈ లీల చదువూ, ఆ తర్వాత అమెరికాలో జాబ్ చేస్తున్నంతనితో పెళ్ళి పార్వతీశం కుటుంబాన్ని వో కుదుపు కుదిపింది. నాకేం చేశారంటే నాకేం చేశారని పెద్దపిల్లలు ముగ్గురూ గాలివానల్ని ఉప్పెనల్ని కల్పించారు. ఉన్నదంతా తలా కాస్తా పంచేయమన్నారు. విశాఖలోని ఇంటిని అమ్మేయమని పట్టుపట్టారు. ఇల్లు పోయింది. వచ్చిన తొమ్మిది లక్షలూ తమకే పంచమన్నారు. పెద్ద పష్టాష్టకం తర్వాత అమ్మా నాన్నలకి రెండు లక్షలు వదిలారు.

లీల అమ్మకూచి. ఈ అమ్మకీ లీలంటే ఒక వాసి మొగ్గు. అందుకనే ఆ పిల్ల ఈమెని తీసుకుపోయింది. పార్వతీశంకి వానప్రస్థాశ్రమం ఏర్పడింది.

అప్పుడప్పుడూ పార్వతీశం చెప్పుకున్న ఆటోబయోగ్రఫీ ముక్కుల్ని పేరిస్తే వచ్చే రూపం ఇది.

భార్య ఆరోగ్యం అంతంతమాత్రం, అక్కడెలా వుందో ఏమో అనే బెంగ అప్పుడప్పుడూ ఆయన మాటల్లో ద్యోతకమౌతూ వుంటుంది.

కిటికీలో నుంచీ పల్చటి వెన్నెల పడుతోంది మంచం మీద

పార్వతీశంవైపు పరీక్షగా చూశాడు. మనిషి బాగా ఎత్తరి. మంచంమీద కాళ్ళు బారసాచి పడుకుంటే పాదాలు బయటే ఉంటాయి. నిమ్మపండుచాయ. నుదుట గంగమట్టిబొట్టుతో పురోహిత వేషంలో వుంటాడు.

“చెప్పండి మీ లీల ఏమంటోంది?” అన్నాడు. “వాళ్ళమ్మకి అసలు బాగా లేదుట. ఆస్తమా ఎక్కువైందట. అక్కడ వైద్యం చేయించాలంటే చాలా ఖర్చు అవుతుందిట. అందుకని ఇండియాకి పంపి చేద్దా మనుకుంటున్నాం అంటోంది.” ఉపాధ్యాయుడి ప్రశ్నకి మాటాలు కూడతీసుకుంటూ చెప్పున్న విద్యార్థి సమాధానంగా వుంది.

క్షణం తర్వాత ఆయనే అన్నాడు. “ఆ ఎటాక్ ఉధృతంగా వచ్చినప్పుడల్లా హాస్పిటల్‌లో చేర్చాలంటే అమెరికాలో అయ్యే పనికాదు.” అని రాసింది.

“పోన్లెండి అంతో యంతో ఇచ్చి పంపుతారు. ఆమె కూడా మీతో వుంటుంది.” మార్దవంగా అన్నాడు శ్రీరాములు.

పార్వతీశం సన్నగా నవ్వేడు. “ఆ తర్వాత రాసిన ఘోషంతా అదే. ఇన్నాళ్ళుగా పెద్దగా దాచిందేమీ లేదుట. మీరే ఎలాగో మేనేజ్ చేసుకోవాలి.” అని సలహా ఇస్తోంది” అని క్షణాల తర్వాత మళ్ళీ తానే అన్నాడు “ఇప్పుడు నా అసలు సమస్య కాటేజ్. ఆశ్రమంలో ఖాళీలేవు. ఆమె ఇక్కడికి వచ్చి నాతో వుండే అవకాశం లేదు. తాత్కాలికంగానైనా తనని పెద్ద పిల్లల్లో ఎవరు రానిస్తారో అని తేల్చుకోవాలి. మన రూల్స్ మీకూ తెలుసుగా నేనే ఆమెని తెచ్చుకోవాలంటే ఖాళీ వచ్చేదాకా ఆగాల్సిందే. కాక నేనే వెళ్ళి పోవాలంటే డిపాజిట్‌లో కొంతపోతుంది కదా. ఏమిటో - అంతా ఆయోమయంగా ఉంది. మళ్ళా పిల్లల్ని పిలిచి సంప్రతింపులు జరపాలి. తప్పదు”

మాటల్లోనే డిన్నర్ బెల్ మోగింది. వాచీ చూసుకున్నారు. ఎనిమిదిన్నర. “సరే పదండి” అంటూ కదిలారు. తలుపు తాళం వేసి తానూ వాళ్ళని అనుసరించింది కనకం.

భోజనాల దగ్గర కూడా మీల్స్, టిఫిన్ పదార్థాల మీద మళ్ళీ చర్చ, అసంతృప్తి సాగింది. ఈ చర్చ కాకెక్కి వాతావరణాన్ని కలుషితం చేస్తున్న సమయంలో బెనర్జీ కలుగజేసుకుని శాంతింపజేశాడు.

రూమ్ కి తిరిగి వస్తుంటే జోషి మాట కలుపుతూ అన్నాడు, “మనం ఇక్కడికి వచ్చింది ప్రశాంతంగా బతకటానికి కదా, ఈ ఆవేశకావేశాలూ, ఇష్టానిష్టాలూ మొహాలు చెండుకోవడం దేనికి? అందరమూ - బతికినంత కాలం బతకబోనివాళ్ళమే. నేనీ మాటంటేనే కదా సుబ్రహ్మణ్యకీ ఉదయం కోపమొచ్చింది”.

అందరూ ఆలోచనలో పడ్డారు. ‘అవునవును’ ఆలోచనల్లోంచి అన్నాడు పార్వతీశం.

“తస్మా దపరి హర్యేర్థే నత్వం శోచితు మర్హసి” అననే అన్నాడు భగవాన్ అంటూ సన్నగా నవ్వేడు జోషి.

వాతావరణం గంభీరంగా మారింది. నెమ్మదిగా ఎవరి కాటేజీకి వాళ్ళు కదిలేరు.

ట్యూబ్ లైట్ ఆర్పేసి చిన్న లైట్ వేసి తానూ పడుకుంది కనకం. శ్రీరాములికి నిద్ర రావడం లేదు. మనస్సు గతం చట్రంలో కుడికి ఎడమకి గిరికిలు కొడ్తోంది.

తండ్రి పోయేనాటికి ఆరెకరాల మాగాణీ తమది. పొలం పంచుకుపోతామన్నారు తమ్ముడూ - మరదలూ, వాడికి ఇద్దరు పిల్లలు. ‘సరే’ అనుకున్నారు. పల్లెలో ఇల్లూ అమ్మేశారు. అప్పు సొప్పు పోను అణాబేడా ఇద్దరు చెల్లెళ్ళకూ ముట్టచెప్పి లెక్క చూసుకుంటే తన భాగం ఎకరన్నర చేతికొచ్చింది. బండెడు చీకటి నెత్తికెత్తుకుని పట్నం చేరారు. ఫ్యాక్టరీలో ఉద్యోగం. రెక్కాడితేగానీ డొక్కాడని పరిస్థితిలో పడ్డాడు. ముగ్గురు కూతుళ్ల పెళ్ళిళ్ళు చేసేసరికి ఉన్నపొలం కాస్తాపోయింది. చంద్రం ఎం.కాం పూర్తిచేస్తూనే బ్యాంక్ వుద్యోగం వచ్చింది. ఒక ఏడాది పాటు ఊపిరి పీల్చుకున్నారు. వేస్తీళ్ళకి చస్తీళ్ళుగా కొడుకు సాయం అందింది.

అంతలోనే - అస్పష్టంగా వినిపించిన వాస్తవం స్పష్టంగా

కనిపించింది. చంద్రం తన సహోద్యోగి శ్వేతని ప్రేమించానన్నాడు. కులాంతర వివాహం. శ్వేత రెడ్డిగారమ్మాయి. పెళ్ళికాగానే వేరే వెళ్ళిపోయాడు. అన్ని ఘటనలూ ఆకులు రాలినట్లు జరిగిపోయినై.

గుండెల్లో పాతికేళ్ళు పెంచుకున్న ధైర్యం భరోసా ఒక్కసారి జారిపోయినట్లయింది. తెలియని వెలితి. పిచ్చి మొద్దు - కనకం అయితే అడపాదడపా కొడుకు గురించి కళ్లు చెమర్చుకుని, ముక్కు చీదుకునేది. చంద్రంతోపాటు పెరట్లో పెరిగిన నిమ్మ చెట్టుని చూస్తుంటే వొళ్ళంతా ముళ్ళు చేసుకున్నట్లనిపించేది.

చంద్రం వెళ్ళిపోయి నిండా అరైల్లుకూడా కాలేదు.

ఒకరోజు .

శ్రీరాములు ఫ్యాక్టరీలో పిడుగులాంటి వార్త వచ్చింది- ఫ్యాక్టరీ మూసెయ్యటం భాయమని. అంపశయ్య మీదికి నెట్టినట్లయ్యింది. అలజడి, ఆందోళన. యూనియన్లు చర్చలూ, సమావేశాలూ, రాజకీయాలూ....

ముద్దనోట్లోకి పోయేది కాదు. తిన్న ముద్ద ఉన్న ఆకలిని పెంచేది. ఫ్యాక్టరీలో అందరూ పత్తి కాయల్లాంటి గుడ్లతో శూన్యంలోకి చూస్తూ కదిలే శవాల్లా మారిపోయారు. ఆలోచనలూ, భయమూ తెల్లవారనిచ్చేలోగానే యజమాన్యం కార్మికుల బ్రతుకుల్ని తెల్లవార్చేసింది. లెక్కలు తేల్చి నాలుగురాళ్ళు చేతిలో వేసి చేతులు దులుపుకుంది.

మల్లగుల్లాలు పడీ పడీ, మేథోమధనం చేసేచేసీ, చివరికి చంద్రం కేసి చూస్తే తానుగా చెప్పలేక భార్యవేత చెప్పించాడు.

‘మేమీ బరువులూ, బాధ్యతలూ భరించలేం. మీ చరిత్రని మళ్ళీ మా తరానికి కూడా పునరావృతం చేయకండి. ఉన్న సొమ్ముతో మీరేమైనా చేసుకోండి మీ యిష్టం”

వారూ, వీరూ - శ్రేయోభిలాషులంతా ఈ దారే మంచిదని సలహా ఇచ్చారు.

ఊరూ తీరూ మారింది. ఇదిగో ఈ ఆశ్రమం ఆశ్రయం అయింది.

శ్రీరాములు పక్కలో పక్కకి మసలారు. దూరంగా ఏదో ఫాస్ట్

ట్రెయిన్ పరిసరాల్ని దడదడ లాడిస్తూ వెళ్తోంది.

ఆ తర్వాత చాలాసేపటికిగానీ శ్రీరాములుకి నిద్రపట్టలేదు.

ఒక రాత్రి వేళ - ఎవరో తలుపుకొట్టుంటే లేచారు శ్రీరామాలూ, కనకం. చూస్తే పార్వతీశం. వాళ్ల మొహాల్లాకి చూస్తూ సన్ననిస్వరంతో చెప్పాడు, 'జోషీపోయాడు' అని.

ఆశ్చర్యంతో 'అరెరె' అంటూ కదిలేరు.

'మాసివ్ హార్ట్ ఎటాక్. అంబులెన్స్ లోకి తీసుకెళ్ళే లోగానే ప్రాణం పోయింది'. జోషీ రూమ్మేట్ పట్నాయక్ చెప్తున్నాడు.

ఆశ్రమంలో ఇరవై నాలుగంటలూ ఒక అంబులెన్స్ సిద్ధంగా వుంటుంది. డ్రైవర్ మాత్రం పక్కకాలనీలో వుంటాడు ఫోన్ వుంది అతనింట్లో. మరీ అత్యసరమయితే ఆశ్రమ నిర్వాహకుల్లో ఒకరిద్దరికీ డ్రైవింగ్ వచ్చు. కొన్నాళ్ళక్రితం బెనర్జీకి కడుపు నొప్పి - ఆపెండిసైటిస్ ఆపరేషన్ అవసరమైనప్పుడు, ఆశ్రమం సెక్రటరీ మహదేవన్ తీసుకెళ్ళాడు.

నిర్లిప్తంగా ఒకరినొకరు చూసుకుంటూ, శుష్క వేదాంతాలు చెప్పుకుంటూ కూర్చున్నారు అందరూ. జోషీ కొడుకులకి ఫోన్లు చేయటంలో బిజీగా వున్నాడు సుబ్రహ్మణ్య.

మధ్యాహ్న మవుతుండగా ముంబై నుంచీ జోషీ మూడోకొడుకు ప్రశాంత్ వచ్చాడు. తంతు ముగిసింది. జోషీ వెళ్ళిపోయాడు. భోజనాల దగ్గర శ్రీరాములు పక్కగా కూర్చుని వాస్తవం చెప్పాడు ప్రశాంత్. జోషీ పెద్ద కొడుకు తాను హార్ట్ పేషెంట్ననే మిషతోనూ, రెండోవాడు కూతురి డెలివరీ అనీ రాలేమన్నారుట.

తన ఆలోచనల్లో తాను సతమతం కాసాగాడు శ్రీరాములు. భోజనం అయిందనిపించి లేచాడు. మహదేవన్ అంటున్నాడు 'ఆశ్రమం పెట్టిన ఈ అయిదేళ్ళలో ఇదే తొలిమరణం' అని

ఆ రోజు సాయంత్రం చంద్రం నుంచీ ఫోన్ వచ్చింది శ్రీరాములుకి. విస్తుబోవడం భార్యా భర్తల వంతయింది.

“మీరిద్దరూ అర్థంటుగా హైదరాబాద్ రావాలి. ఇవ్వాళే బయల్దేరండి వివరాలు ఇక్కడ మాట్లాడుకుందాం.”

ఏమిటంటే చెప్పలేదు. 'చాలా అర్జెంట్' అని మాత్రమే మూడు నిమిషాల్లో ముప్పై సార్లు అన్నాడు కోడలు. శ్వేత కూడా ఎంతో సౌమ్యంగా పదేపదే అదే విన్నపం. విడివిడిగా శ్రీరాములుతో, కనకంతో - ఇద్దరూ మాట్లాడారు.

భార్యా భర్తలు - ఎన్నెన్నో ఆలోచించారు. అనివార్యాలే జీవితం కాబోలు అనిపించింది. సుజాత ప్రసక్తి తెచ్చింది కనకం. ఈ విషయం తేలితే, అటు నుంచే వెళ్ళువాని - అని ముగింపు చెప్పాడు శ్రీరాములు.

మూడోరోజుకి హైదరాబాద్ వచ్చారు దంపతులు.

ఆ రాత్రి.

విషయం బయట పెట్టారు కొడుకూ కోడలూ. వాళ్ళ కూతురు పల్లవిని పెట్టుకుని ఇక్కడే వుండాలనే విన్నపాలు చేశారు. ఆ పిల్లకు ఏదాది నిండింది. ఈ ఏదాది కాలంలో శ్వేత, చంద్రం ఒకరి తర్వాత ఒకరు సెలవులు పెట్టి, శ్వేత తల్లిదండ్రుల దగ్గర అతికష్టం మీద అడపాదడపా పిల్లను వుంచీ- మేనేజ్ చేశారుట. ఇక వల్ల కాదుట. శ్వేత తల్లి తెగేసి చెప్పిందిట కూతురుకి - పిల్లను ఇంక చూడలేమని. శ్వేతకేమో ఉద్యోగం వదిలేయటం సుతరామూ ఇష్టం లేదుట. ఇదీ సారాంశం.

రోజులెలా మారిపోతున్నాయో కొత్తగా తెలుస్తోంది శ్రీరాములుకీ - కనకానికీ. ఆనాడు ఆశ్రమానికి పోతుంటే - మాట వరసకన్నా ఆగిపోమ్మని అనని పిల్లలు వీళ్ళే! కొడుకూ కోడలూ అన్న అసలైన మరో సంగతీ - కొరుకుడుపడటంలేదు - ఈ దంపతులకి. వాళ్ళన్నారు. “మీరు ఉండటానికి వేరే చిన్న యిల్లు చూసి ఏర్పాటుచేస్తాం. మీకూ మాకూ కూడా ఫ్రీగా వుంటుంది. ఆ అద్దె సంగతీ, పిల్ల ఖర్చు అంతా మేం చూసుకుంటాం. ఎటూ ఆశ్రమంలో మెస్ ఛార్జీలు మీవే కదా ఇక్కడా అలాగే గడపొచ్చు”

పిల్ల ఖర్చుకూడా ఇస్తారుట! భేష్, ఎంత ఉదారత! ఎవరి దగ్గర ఖర్చు వసూలు చూసి నిన్నింతవాణ్ణి చేశామురా బాబూ అనిపించింది శ్రీరాములుకి. రాత్రినిద్ర పోనీకుండా చెవినిల్లు కట్టుకుని గేపెట్టారు.

చంద్రమయితే ఏడుపుకూడా- ఏడాదిలో తాను పడిన కష్టాల్ని ఏకరువు పెడ్తూ. తను ట్రాన్స్ఫర్ కి వొప్పుకోనందు వలన ప్రమోషన్ ఎలా తప్పిపోయిందో కూడా మధ్యలో చెప్పుకొచ్చాడు. ఆపైన మిథ్యా గౌరవాలూ, కుహనా సంస్కారాలూ, విన్నపాలూ, కృత్రిమ అప్యాయతలూ - చివరికి దేబిరుంపులూ - అన్నీ సాగినై.

ఒక్కొక్కళ్ళూ ఎన్నెన్ని కొత్త రాగాలు నేర్చుకున్నారా అనిపించింది శ్రీరామునికి.

రెండురోజులు గుంజాటనా, గుబులూ తర్వాత - సరేననక తప్పలేదు శ్రీరాములు దంపతులకి. 'ఎంత చెడ్డా వాడు మన కొడుకండీ' అంది కనకం. వేదాంతిలా నవ్వాడు శ్రీరాములు.

కనకం సుజాత దగ్గరికి వెళ్ళి వచ్చే వరకూ శ్రీరాములు ఒక్కడూ కొడుకింట్లోనే వుండేటట్లా, ఆమె వచ్చింతర్వాత - వేరు కాపురం ఏర్పాట్లు జరిగేటట్లు - అన్నీ, పొల్లు పోకుండా - గుణింతాలూ, గుణిజాలూగా చెప్పేశారు చంద్రం, శ్వేత!

'రాజీ బ్రతుకులకి ఎక్కాల లెక్కలెందుకు' అని నవ్వుకున్నాడు శ్రీరాములు.

కనకం సుజాత దగ్గరికి గుజరాత్ లోని జామ్ నగర్ వెళ్ళిపోయింది. శ్రీరాములు ఆశ్రమంకి వచ్చి ఎక్కొట్లు చూసుకొని, పెట్టే బేడా తీసుకుని హైదరాబాద్ వచ్చేశాడు. వస్తుంటే పార్వతీశం అన్నాడు 'వెయిటింగ్ లిస్ట్ ప్రకారం పోవాలిట. జోషీ ఫ్లేస్ లో ఎవరో ఒకాయన వస్తున్నారుట. మా ఆవిడ సంగతి ఇంకా గాలిలో వుంది. బహుశా నా పరిస్థితి మీలాగే అవుతుందేమో' అని.

ఆశ్రమం విడిచి వస్తుంటే - పెద్ద గీతలో చిన్న అడ్డగీత స్ఫురించింది. - శ్రీరాములికి. మధ్యలో వచ్చిన సంబంధం అంతలోనే విడిపోవడం - అంతా ఆశ్చర్యంగానూ, విచారంగానూ తోచింది.

- సుజాతకి ఆడపిల్ల. మూణ్ణెల్ల తర్వాత కనకం తిరిగి వచ్చింది. శ్రీరాములూ, కనకం, పల్లవి - చిన్న సంసారం యిప్పుడు!

- చాలా కాలమైందని ఆశ్రమానికి ఫోన్ చేశాడు - శ్రీరాములు.

మహాదేవన్ ఫోన్ తీశాడు. విశేషాలేమిటంటే అన్నీ విశేషాలే అంటూ చెప్పాడు.

'పార్వతీశం ఆశ్రమం నుంచీ వెళ్ళిపోయాడు. వాళ్ళావిడా, తనూ ఢిల్లీ రెండోకూతురి దగ్గరికి చేరారుట. మరో సంగతి - సుబ్రహ్మణ్య బెంగళూరు వెళ్ళిపోయాడుట! ఏం అంటే - 'ఆయనకి ఈ వాతావరణం మనుషులూ నచ్చలేదుట' అని ముక్తసరిగా చెప్పేడు

శ్రీరాములు ఆలోచిస్తూంటే ఏదీ వింతగా తోచలేదు. మనిషి బతుకులో ఏదీ అసహజం కాదేమో! ఏ సంభవానికి ఏ కార్యకారణ హేతువుని నిర్ణయించగలరు? చివరికి అందరి వానప్రస్థమూ ప్రశ్నార్థకమేనా అని మాత్రం అనిపించింది.

'ఇల్లు ఇల్లనియేవు ఇల్లునాదనియేవు ఇల్లెక్కడే రామచిలకా?' అని పక్క పోర్షన్ లో పాట వినిపిస్తోంది.

జవాబు లేని ప్రశ్న?!

◆ నవ్య, 30 నవంబర్, 2005

సిద్ధము సుమతీ!

భారతి మాటలు పదే పదే గుర్తుకొస్తున్నాయి.

చీరె కొంగులో నవ్వుతూనే చాలా జీవితాన్ని వృధాగట్టింది.

అమ్మగారింట్లో వుంది. ఇవాళ ఇక్కడ లేదు కానీ నా గుండెలో కూచుని వుంది. మనస్సునంతా ఆక్రమించుకుని వుంది. మేధని తినేస్తూ వుంది.

వరించి వచ్చిన సౌందర్యం వెన్ను తట్టుతూ ఉండే తెలివితేటలు. అక్కకూతురు. “మేనరికం మంచిది కాదుటే” అంటే, “నాక్కావాలి” అని సిగ్గులు కుమ్మరించేసింది. “పిల్లలు దెబ్బతింటారుట” అంటే, “మన పిల్లలు తినరు. నే చూసుకుంటా” అన్నది. గడుసుదనంలో విలాసాన్నీ కలిపి వంకరలు తిరిగింది. “ఉద్యోగం లేదే” అంటే, “చూసుకోండి పుట్టింట్లో వుంటా. ఇక్కడేగా” అంది. “మరి... మరి...” అని “ఆ... ఆకలి...” అని నసుగుతుంటే “జాగ్రత్త పడదాంగా” అన్నది, చూపుల్ని కేలండర్ కాగితాల మీద నిలుపుతూ!

భారతికి వాళ్ళమ్మ సంగీత స్వరం, వాళ్ళ నాన్న సాహిత్యం పలుకూ వచ్చాయి,. ఆ శ్రావ్యతకీ, కమ్మదనానికీ - నా అభ్యంతరాలు తలవాల్చేసివై. పెళ్ళామయిపోయిందామె!

భారతి తలపే చల్లగా ఉంది. ఆలోచన కమ్మతెమ్మెరగా హాయిగా వుంది!

మరుక్షణంలోనే అంతటి హాయి అస్థిమితంగా, అశాంతిగా, అనహసంగా మారిపోయింది. భారతి మాటలు చెవుల్లో రింగుమంటున్నాయి. ‘కింకర్తవ్యం?’ ప్రశ్న మనసుని అల్లుకుపోతోంది!

చెవులూ, కళ్ళూ పనిచేస్తున్నంత కాలం మాటలు వినపడుతూనే వుంటాయి. బొమ్మలు కనపడుతూనే ఉంటాయి.

అదిగో - మా నాయనమ్మ మంచం బతుకు. చచ్చువాతం శరీరంలో కండరాల్నీ, నరాల్నీ తినేస్తున్నా, మాట పడును తగ్గలేదు. ఆమెకు భూమీ, ఆకాశం అన్నీ మంచంలోనే. అదే వైకుంఠం. అదే కైలాసం! “అయినా, అంత పెద్ద చదువు చదివితీవి. రెండు లక్షలు వాళ్ల ఎదాన పోస్తీరి. అటు ఉన్న చేరెడు నేలలో సగం పోయె. ఏం బాగుచేసిందిరా చదువు. రెండేళ్ళయినా ఉద్యోగం రాకపోవటమేమిట్రా శంకరామ్? మిగిలిన రెండెకరాలూ కొలుకిచ్చి ఇక్కడికీ నగరంలోకీ, నరకంలోకీ తెప్పి. చేతికీ నోటికీ అందని ఆ పంట డబ్బే మూలకొస్తుంది? ఎన్నాళ్లూ ఈ కష్టాలు? మీ మామయినా ఎన్నాళ్లు సాయం చేస్తాడు?”

నాయనమ్మ రాగప్రస్థారం మొదలెట్టే ఆపడు. చిరిగిన బతుకు పుస్తకంలో నుంచీ - కనీసం రెండు మూడు తరాల వరకూ కూడా - ఎన్నెన్నో నిన్నలూ, మొన్నలూ - చింపి పోగులు పోస్తుంది.

ఇటు,

అమ్మ బొమ్మని చూస్తే - పాలిపోయిన మొహం. నీరసించిన దేహం. ఆస్తియో ఆర్తరైటిస్. కీళ్లు అరిగిపోయినాయట. ఆమె పేరు దిగులు ! కాకుంటే, శారీరక మానసిక రోగాల గూడు!

ఇక్కడ, ఈ కుట్టుమిషన్ జీవి - ఆశాలత! ఎంత చక్కటిపేరో అంత చక్కటి కనుముక్కుతీరు. “చెప్పు తల్లీ చెప్పు...” “.... ” “నువ్ చెప్పువు. నీ ఉనికే అమ్మకు గోరుచుట్టు. సలుపుతూ ఉంటుంది. ఆమె కొంగున కట్టుకున్న నిప్పుముక్కు నీ వయస్సే ఆమె రెప్పల క్రింది ఉప్పెన . నువ్ అలా నిరాసక్తిగా కూచుంటే నాకు చొప్పుదన్ను చేసు గుర్తుకొస్తుంది. ‘నా సంగతేమిటిరా?’ అన్న మూగ ప్రశ్న చెర్నాకోలలా నా ముందు కదుల్తూ ఉంటుంది.

- ఇల్లు ఇరుగ్గా ఉంది. మనస్సు ఎండుటాకుల పెరడులా ఉంది.’

ఫైలు పట్టుకుని బయటికి నడిచాను. నా వెంట వెంటగా, ఊగుడు నడక సాగిస్తోంది - భయం నీడ!

2

నాయుడుగారింటికి వెళ్లాను. ఆయన మా ఏరియాకి మాజీ

ఎమ్మెల్యే. నాన్నకి పాతమిత్రుడు. నగరంలో కూడా లంకంత కొంప.

తాతల కాలంనాటి సింహమొహాలున్న టేకు కుర్చీలో గంభీరంగా కూచుని వున్నాడాయన. చెట్టంత మనిషిగా చెప్పకయే చెప్తోంది ఆకారం. బెరుగ్గా సమీపించాను. కూచోమన్నాడు. గోడవారగా బెంచీ మీద కూచున్నాను.

“ఏం చేశానన్నావ్?” అడిగాడు.

“ఎంబియ్యే సార్” ఛాతీ పొంగింది. వెంటనే అణకువ అణిచింది. చేతులు నలుపుకున్నాను. “ఆ ఏం ఎంబియ్యేలో అని ఇయ్యాలా రేపూ గల్లీ గల్లీకి ఎంబియ్యే కాలేజీలోచ్చినై” అని క్షణాల తర్వాత, ఆయనే అడిగాడు. “ఏం సబ్జెక్టా?” “మార్కెటింగ్” చెప్పాను.

ఆయన ఒక క్షణం దూరంగా కాంపౌండ్ గేటు వైపు చూసి, నాకేసి నిశితంగా చూశాడు. “హైద్రాబాద్లో ప్రతి నాలుగో ఉద్యోగీ మార్కెటింగ్ చేస్తున్నాడబ్బా. క్రెడిట్ కార్డులు, పర్సనల్ లోన్లు, హౌసింగ్ లోన్లు, కాదంటే సెల్ఫోన్లు. అదీ కాకుంటే నెట్వర్క్” అని సన్నగా నవ్వి “నాయన దుడ్డు చాలా పోగొట్టివే” అన్నాడు యథాలాపంగా, నాన్న పట్ల సానుభూతిగా. ఆ మార్కెటింగ్లు నేనూ చేశాను. బిగ్ ఫెయిల్యూర్!

నేను అస్థిమితంగా మౌనం వహించాను.

“సర్లే, నాలుగో తేదీ, యూనివర్సిటీ ఆడిటోరియంలో సెమినారుంది. చాలామంది కంపెనీల వాళ్ళు - డైరెక్టర్లూ, ఇండస్ట్రీ మేనేజర్లూ వస్తారు. తెలిసిన వాళ్ళుంటారే. అక్కడికిరా” అంటూ కుర్చీలోంచి లేచాడు.

ఆయన విషయాన్ని ఇంకా సాగదీయనందుకు ఊపిరి పీల్చుకున్నాను. సెలవు తీసుకుని, గబగబ అడుగులు వేస్తూ బయటికి కదిలాను!

ఎందుకో - హఠాత్తుగా - నన్ను చూసి తనలో తాను నవ్వుకుంటున్న భారతి ముఖం - కళ్ళముందు కదలాడింది!

తల విదిలించుకుని ముందుకు సాగాను!

బెరుకు బెరుగ్గా లోపలికి వెళ్లాను. హాలంతా కలయజూశాను.

దేశంలోని ధనస్వామ్యంలా హాలంతా పచ్చపచ్చగా, కళకళగా వెలిగిపోతోంది. అధికారిదర్పంలా, నిక్కుగా ఉంది - వేదిక అలంకరణ. నడమంత్రపు సిరివాని భేషజాన్ని చాటుతున్నై - సీలింగ్కి అమర్చిన ప్లాస్టిక్ తోరణాలు. సమాజపు రొదలో నిరుద్యోగి కీచురాయిలా గురగురలాడుతోంది మైకు. ‘అబ్బనీ కమ్మనీ దెబ్బ’ సాచి సాచి, లాగి లాగి కొడుతోంది.

సూట్లవారు, టక్కులవారు, అత్తాకోడళ్లంచు పంచెలవారు - నెమ్మదిగా జనం చేరుతున్నారు.

హాలు మధ్య వరుసల్లో, కుర్చీలో కూచున్నాను. ఎదురుగా క్లాత్ బ్యానర్ ఆకర్షణీయంగా కనిపిస్తోంది. ‘సెమినార్ ఆన్ ఫ్యూచర్ ఔట్లుక్ ఇన్ ఎంప్లాయిమెంట్!’

ఎవరో పెద్దాయన, స్ఫురద్రూపం, బాగా ఎత్తరి. పంచె, లాల్మీ, ఉత్తరీయంతో, మొహాన్న పెద్ద కుంకుమ బొట్టుతో హుందాగా వున్నాడు. హాల్లో ప్రవేశించాడు. ఆయన వెనగ్గా పది పదిహేను మంది కూడా సభాప్రవేశం చేశారు. కలకలం మొదలైంది. మైక్ ఆగిపోయింది.

వేరు ద్వారం నుంచీ నాయుడుగారూ వచ్చారు. ఆయన్ని అనుసరించి పెద్ద బలగమే వచ్చింది.

సభ ప్రారంభిస్తున్నారు. ఒకరి తర్వాత ఒకరిని అతిథుల్ని వేదికమీదికి ఆహ్వానిస్తున్నారు. అధ్యక్షులు - ఆ స్ఫురద్రూపమే.

పూలదండల తతంగం అయింది.

అధ్యక్షుల వారు తొలిపలుకులు పలికారు. సమాజానికి అందుబాటులో ఉన్న వనరుల్ని అన్నింటినీ వినియోగించుకుని, మానవ వనరుల్ని అభివృద్ధి చేసుకోవాలి. ఆయన సందేశసారం ఇదీ. ఆ తర్వాత ప్రొఫెసర్ గారవరో పేపర్ ప్రెజంటేషన్ చేశారు.

“ప్రధానమంత్రి ఆర్థిక సలహా సంఘం నివేదిక ప్రకారం 2010 నాటికల్లా కోరుకున్న వారందరికీ ఉపాధి కల్పించే స్థితికి చేరుకుంటుంది

మనదేశం. ఎన్ఎస్ఎస్ఓ సర్వే ప్రకారం దేశంలో ఒక కోటి పదిలక్షల మంది మాత్రమే నిరుద్యోగులున్నారు! ఎంప్లాయ్మెంట్ ఎలాస్టిటీ 0.58 గా వున్నందున ఈ విధంగా ప్లాన్ చేయబడుతోంది” - ఇది ఆ పేపర్ సారాంశం! ఎవరో ఆ ఉపన్యాసపాఠాన్ని అందరికీ పంచారు.

మధ్యాహ్నం ఒకటిన్నరయింది.

“ఓపెన్ హౌస్” అన్నారు.

వెనుక కుర్చీల్లోనుంచీ ఒకాయన లేచాడు.

ఆర్థిక సంస్కరణలు, బహుళజాతి సంస్థల ప్రవేశం, సంఘటిత అసంఘటిత రంగాలు, ఉద్యోగావకాశాలు - వీటన్నిటి గురించి కొన్ని గణాంకాలు చెప్పుకొచ్చాడు. అప్పుడు ప్రశ్న అడిగాడు “ప్రభుత్వ లెట్టల ప్రకారం ప్రతి ఏడూ డెబైలక్షల మంది నిరుద్యోగులు ఇంక్రిమెంటల్గా పెరుగుతున్నారు కదా, నిరుద్యోగం అసలెప్పటికైనా ఎలా పోతుంది. అన్నీ కాకుల లెక్కలూ, చెత్త వాగుడూ...” అన్నాడు.

హాలు విస్తుపోయింది. గాలి వేడెక్కింది. “ఎవరు ఎవర్ని ఫూల్ చేస్తున్నారు అధ్యక్షా?” అన్నాడు మళ్ళీ.

వేదికమీద అందరూ మొహమొహాలు చూసుకున్నారు. కుర్చీలు అసహనంగా మూలిగినై.

అధ్యక్షుల వారు మైక్ తీసుకున్నారు. “ఈ సెమినార్ లక్ష్యమే అది. మంచి ప్రశ్న మీది. అలాంటి అనేకానేక ప్రశ్నలకి ఇవ్వాలి మీవంటి విజ్ఞులనుంచీ జవాబులూ, సూచనలూ, సలహాలూ కావాలి. దయచేసి మాకు తెలియజేయండి. ఈ సెమినార్ నిర్వాహకుల చిరునామా మీ దగ్గరవుంది. యూ ఆర్ వెల్ కమ్” అని, వెంటనే సెమినార్ ని ముగిస్తున్నట్లు ప్రకటించేసి క్రిందికి దిగాడు.

వేదిక దిగివచ్చి నాయుడుగారు నన్ను మాధవరావని ఒక కంపెనీ మేనేజర్ కి పరిచయం చేసి, నాకు సహాయం చేయమని చెప్పాడు. మాధవరావుగారు తన విజిటింగ్ కార్డ్ నా చేతికిచ్చి ఆ తర్వాత కలవమని కదిలాడు. అందరూ లంచ్ హాల్ లోకి వెళ్లిపోయారు.

నా ఆలోచనల్లో నేను బయటికి వచ్చాను.

వసారాలో పిల్లర్ పక్కగా - భారతి ! ఆశ్చర్యపోయాను!

“ఏం సార్ - ఫీల్డ్ లో ఎక్కడున్నారు తమరు? ఎంప్లాయ్మెంట్ ఆపర్చునిటీలోనా, ఎలాస్టిసిటీలోనా, లేక డెబై లక్షల్లోనా?” వికసిస్తున్న పువ్వులా నవ్వుతోంది.

“నువ్వెలా వచ్చావిక్కడికి?” అడిగాను.

“మా గూఢచారులు మాకున్నారు కదా!” అని “జస్ట్ లైక్ డబ్” అన్నది. నా అయోమయపు ఆశ గురించి ఆశాలతో చెప్పి వుంటుంది అనిపించింది. సన్నగా నవ్వాను.

ఇద్దరమూ కదిలాము. నడక సాగింది.

దారిలో ఎక్కడో అన్నది భారతి, “ఎవరెవరు ఎన్నెన్ని అంకెల గారడీ చూపినా - మనకు ఉద్యోగం లేదు కదా? ఎందుకని?” అని అడిగితే చివరికి ఎవరూ సమాధానం చెప్పరు మావయ్యా. ఎవ్వరూ చెప్పటం లేదని చెప్పటానికి మనకూ సాహసం వుండదు. చిత్రమైన సన్నివేశం!” అని.

నేనేదో మాట్లాడాలని గొంతు సవరించుకున్నాను కానీ ఏమీ మాట్లాడలేదు. నా కళ్లముందు ఏదో వానపాము బతుకు కనిపించింది!!

4

మాధరావుగారి దగ్గర అపాయింట్మెంట్ తీసుకొని ఆయన్ని కలిశాను. “క్యాంపస్ సెలక్షన్ ఎందుకు రాలేదు?” అడిగాడు. “నేను చదివిన కాలేజీ యాజమాన్యం అంత శ్రద్ధ తీసుకోలేదు సార్.”

“అనుభవం లేకపోతే చాలా కష్టం. కొత్తగా ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీలు చాలా వచ్చినై. ఏదో వొకదాన్లో ప్రయత్నించండి” అని కొద్దిసేపు కొన్ని కంపెనీల వివరాలు చెప్పాడు.

ఆయన మాటల ద్వారా - ఆ జాబ్ పాలసీలు అమ్మటం అని తెలిసింది. “నాకేం పెద్దగా కాంటాక్ట్ లు లేవు సార్. కష్టమవుతుంది.” అన్నాను. వినయంగానే వచ్చినై నా మాటలు. అయినా ఆయన అసహనంగా కుర్చీలో కదిలాడు. ఖాళీ గదిని చుట్టూ చూశాడు. నా వైపు చూశాడు. “రమేష్ అని మార్కెటింగ్ హెడ్. ఇదిగో కార్డ్. అతన్ని కలు.

నే చెప్తాను. మా కంపెనీలో అవకాశాలు వచ్చినప్పుడు పిలుస్తాం” అని నేనిచ్చిన సి.వి. కాగితం మీద పేపర్ వెయిట్ పెట్టి పక్కకి జరిపాడు.

“నువ్వుక వెళ్లవచ్చు” అన్న సందేశం అందింది నాకు. వచ్చేశాను.

-రమేశ్ కలిశాను. ఆయన పొడిపొడిగా రెండు మూడు మాటలు చెప్పాడు. “అందరికీ డస్క్ వర్క్ కావాలి. కష్టం కదా” అని “నాగేంద్ర అని మా సేల్స్ మేనేజర్ కి కలవండి” అన్నాడు సంభాషణకి ముగింపుని కూరుస్తూ.

నాగేంద్రని కలిసి మాట్లాడితే ఏదో ట్రైనింగు గట్టా వివరాలు చెప్పాడు. చివరికి “నువ్ సీరియస్ గా బిజినెస్ చేయగలిగితే లక్షలార్థించవచ్చు. స్క్వేమ్ జరుగుతోంది. ఫారిన్ టూర్ వుంది” అని ఒక కట్ట కాగితాలూ, బ్రోచర్లూ ఇచ్చాడు.

ఆయన దగ్గర్నుంచీ బయటికి నడుస్తుంటే - హాల్లో ఎవరో వెనకనుంచీ హేళనగా నవ్వి నట్లనిపించింది.

ఆగి, వెనక్కి చూస్తే అందరూ ముఖాలు పక్కకి తిప్పుకునే వున్నారు! ‘నా బ్రమేనేమో!’

- ఆ ఉద్యోగాన్ని ఆహ్వానించగల చైతన్యం నాలో లేదనిపించింది. త్వరత్వరగా అడుగులు వేసుకుంటూ వచ్చేశాను.

మూడురోజులయింది.

ఈ మూడురోజులూ, రాత్రుళ్లు-

నాయనమ్మకి చిక్కిపోతూనే వున్నాను.

“బీకామ్ కాగానే ఉద్యోగం చూసుకోమని నేను ఘోష పెడుతూనే వున్నాను. వింటే గదా. దమ్మిడీ సంపాదన లేదు, క్షణం తీరికలేదు - అన్నట్టు తిరుగుతూనే వుంటివి. కాయమాత్రం పండటం లేదు. ఆ లతమ్మ పెళ్లి ఎలా అవుతుందో దేవుడికే తెలియాలి.”

..... ఇలా, తనకు తాను చెప్పుకుంటున్నట్టు చాలా విషయాలు నాకు చెప్తూనే వుంది.

అలసట వలన, వింటూ వింటూ వుండగానే నాకింత కునుకు

పట్టేస్తోంది. కలల్లో ఏవేవో గాలిపటాలు కనిపిస్తున్నాయి. దారాలు వున్నాయో లేదో స్పష్టంగా తెలియడం లేదు!

5

ఉదయాన్నే మావయ్య ఫోన్ చేశాడు.

హైటెక్స్ దగ్గర వాకిన్ ఇంటర్వ్యూలు వున్నాయనీ, వెళ్లిమ్మనీ. అప్పుడే భారతీ మాట్లాడింది.

“నేనూ ఇటునుంచీ వస్తాను. జాబ్ మేళాట. చూస్తాను. ఆ వెన్యూ అడ్రస్ పేపర్లో వుంది చూడు” అన్నది. చూశాను.

- పదిన్నరకల్లా అక్కడికి చేరుకున్నాను. మరో పావుగంటలో భారతీ వచ్చింది.

సినిమా హాల్లా వుంది. ఓపెన్ ఎయిర్ లో షామియానాలు. చాలా కంపెనీల కౌన్సిలింగ్ డెస్కులు.

నిరుద్యోగుల తలల ప్రవాహం. ఒకరి తర్వాత ఒకరుగా అసెంబ్లీ లైన్ లో సాగిపోతున్నారు. ఎక్కడికి వెళ్లినా ఒకటే తంతు. సర్టిఫికెట్లు చూడటం, పొడిపొడి మాటలు. రొటీన్ ప్రశ్నలు. సీ.వీలు తీసుకోవటం. ఒకరిద్దరిని - అడపాదడపా - లోపల ఉన్న పెద్ద అధికారుల దగ్గరికి పంపటం.

నాకూ ఆ అవకాశం కలిగింది. ఒక కంపెనీ డెస్క్ లో లోపలికి వెళ్లాను. “కిరణ్ కుమార్ సాహూ” అని నేమ్ ప్లేట్ వుంది టేబుల్ పైన. ఆయన ముందు కూచున్నాను. సీ.వీ.లో వున్న విషయాలే మళ్లీ అడిగాడు. ఏదో ఫారమ్ ఇచ్చి పూర్తిచేయమన్నాడు. చేసి ఇచ్చాను. “రూరల్ బ్యాంక్ గ్రాండ్” అన్నాడు సాలోచనగా. ఫిలిప్ కోట్లర్ గురించి అడిగాడు. చెప్పాను. పీటర్ డ్రక్కర్ నాలెడ్జ్ వర్మర్ గురించి తానే నాలుగైదు నిమిషాలు మాట్లాడాడు. ‘కాగ్నిటివ్ డెజైన్స్’ గురించి చెప్పమన్నాడు. గుర్తు రాలేదు. మౌనం వహించాను.

ఉన్నట్టుండి, “లుక్ మిస్టర్” అని కొనసాగించాడు. “ఇండస్ట్రీకి కావలసిన నాలెడ్జ్ కీ, అభ్యర్థులకున్న నాలెడ్జ్ కీ మధ్య ఇవ్వాళ పెద్ద అభాతం వుంది. డిగ్రీ వుంటుంది. కానీ, తగినంత పరిజ్ఞానం ఉండదు. అదీ మా

ప్రాబ్లెమ్. ఎనివే లెటర్ సీ” అంటూ “మేము మెస్సేజ్ పంపుతాము....” అని చెయ్యి కలిపాడు.

నేను బయటపడ్డాను. భారతి ఎదురువచ్చింది.

ఏం జరిగిందో తెలుసుకోవాలని ఉత్సుకత చూసిస్తుందని ఆశించాను. ఏమీ అడగలేదు. నేనే చెప్పాను. విని వూరుకుంది. ఏదో ఆలోచిస్తోంది. కలిసి నడుచుకుంటూ ఏదో ఫాస్ట్ ఫుడ్ సెంటర్ కి వెళ్లాం. జనం కిటకిట. దొరికిన ఏ సామోసో తిని చాయ్ తాగాం.

ఒక అభ్యర్థి తన గోడుని మిత్రుడిముందు వెళ్లబోసుకుంటున్నాడు. “చాలా డేమేజింగ్ గా మాట్లాడాడురా, ఆ కంపెనీవాడు. ‘స్కూలు బల్లలమీద క్లాసులు. భాక్ బోర్డ్ లూ చాక్ పీస్ లూ - బీసీ కాలం పద్ధతులు. ఫ్యాకల్టీ లేని సబ్జెక్ట్స్ ని గైడ్ లతో లాగించేయటం. చివరికి ఎవరో చేసి పెట్టిన ప్రాజెక్ట్ రిపోర్టుల్ని బుక్ షాపుల్లో కొనుక్కోవటం. పేర్లూ, అట్టలూ మార్చి సబ్మిట్ చేయటం. ఏం ఎంబియ్యేలు? అవి పుచ్చుకుని దేశం మీద పడటం.... ఇట్టా వాయింపుకున్నాడా వాడు. లోలోపల ఉక్రోషం పొంగినా, అవమానంతో తలదించుకోవాల్సి వచ్చింది”.

అది విని నేను భారతి కేసి చూశాను. “మనదీ అదే కేసు కదా?” అన్నట్టు చూస్తోంది.

“అంతా రొచ్చు” అన్నది చాయ్ కష్టని విసిరేస్తూ!

“అందుకే నే చెప్పిన విషయం ఆలోచించు....” అన్నది నా కళ్లలోకి చూస్తూ ఆ వెంటనే ఎడం బుజంమీది పమిటకొంగుని కుడిచేతి అడుగునుంచీ ముందుకు లాగిపట్టుకుని గబగబా అడుగులు వేస్తూ బస్ స్టాపుకేసి నడవసాగింది.

నేను ఆమెను అనుసరిస్తూ నడక సాగించాను.

పైన ఆకాశం మబ్బులు కమ్ముతోంది.

6

రాత్రి ఎనిమిదయింది.

నేను ఇంటికొచ్చేసరికి మావయ్యా భారతీ వచ్చి వున్నారు. నాయనమ్మ అల్లుణ్ణి ఉద్దేశించి మాట్లాడుతోంది, “ఈ రెండేళ్ల నుంచీ నీ

మంచితనం వల్ల సంసారం సాగిపోతోంది - నాయనా. ఎంతకాలం చేయి విదల్బుగలవ్. ఒక్కతే బిడ్డ కనుకనువ్వే వాడికేదో దారి చూపాలి.”

ఆయనేమీ అనకుండా వింటున్నాడు.

....కుర్చీలో కూచున్నాను. ఆశాలత త్రాగటానికి నీళ్లిచ్చింది...

భారతీ నా వైపు చూసింది వాళ్ల అమ్మమ్మ మాటల్ని కొనసాగిస్తూ ఉన్నది. నాన్నని మరీ అంతగాపొగడకు అమ్మమ్మా. అయనకు కొత్త ఆలోచనలు వస్తే చస్తాం. ముందు నీ కూతురుకే సమస్య అంటూ నవ్వింది. అమ్మ మొఖంలో మాత్రం ఏ భావం లేదు.

భారతీ తన కుర్చీని నా వైపుకు త్రిప్పుకుని కూర్చుంది. నా కళ్ళలోకి గుచ్చి చూసింది. “ రెండు మాటలు చెప్తాను మావయ్యా ఆలోచించు. అర్హతకి తగిన ఉద్యోగాలు సిద్ధంగా లేవు మనకు. వచ్చిన నాలుగువేల జీతం జాబ్స్ మనం చేయలేము. ఉద్యోగం లేదని మనసును మండించుకుంటూ ,ఆ ఆవేదనతోనే బ్రతుకుని నరకం చేసుకోవడం ఎందుకు? తనువూ మననూ బడలిపోతాయి. విద్య ఎటూ వ్యాపారమైపోయిందీవేళ. నాన్న చెప్పాడుకదా - తాను పెట్టుబడి పెడతానని. ఏ అమీర్ పేటలోనో ట్యూటోరియల్ ఇన్ స్టిట్యూట్ పెడదాం. పదిమందితో మొదలెట్టి వివిధ కోర్సుల్లోకి ప్రవేశించి లక్షలాదిస్తున్న వాళ్ల లిస్టిచ్చాడు గదా నాన్న! ఆ విధంగా - కమ్ అవ్! కాదంటావా - ఏ బీసీవో లోనో చేరిపో. బాడీ క్లాక్ ని మార్చుకో. బతికినంత కాలం బతుకుతాంలే అని నువ్వు నేనూ కూడా ప్రవాహంలో గడ్డిపోచల్లా కొట్టుకుపోదాం. ఇక నిర్ణయం నీది. ఇంతకంటే నేనేం సలహా ఇవ్వలేను. బతుకుని యదార్థం చేసుకోవలసిన బాధ్యత మనదే!”

భారతివైపు చూశాను ఆమె హృదయంలో ఏ గుప్తపేటికలా లేవు. చెప్పతలచుకున్నది చెప్పేసింది.

ఇంత గంభీరంగా చెప్పిన మనిషి, చీరకొంగులో సన్నగా నవ్వుతూ కూచుంది. స్వీట్ డెవిల్!’ అనుకుంది నా మనస్సు! మామయ్య వెళ్లిపోయాడు. రాత్రి పదిగంటలయింది.

భారతి మాటలు పదే పదే గుర్తుకొస్తున్నాయి.

చీరెకొంగులో నవ్వుతూనే చాలా జీవితాన్ని వొడగట్టింది.

“నిర్ణయం నీది” అన్నది!

ఎంతసేపటికీ నిద్రపట్టటం లేదు. ఎదురుగా నేనూ, భారతీ కలిసి దిగిన ఫోటో. గోడకి వ్రేలాడుతోంది. దాని ప్రక్కగా కుటుంబసభ్యులమంతా కలిసి తీయించుకున్న ఫోటో! నవ్వుముఖంతో ఆశాలత! అవును ఆమె మా అందరి ఆశాలత! ఆమె ఆశల్ని అర్థం చేసుకోవలసిన బాధ్యత నాది.

భారతి చెప్తున్నట్టు బతుకుని యధార్థం చేసుకోవలసిన బాధ్యత కూడా నాదే మరి! మావయ్యతో మాట్లాడటానికి బయల్దేరాను.

◆ సుజనరంజని, ఆంధ్ర సాంస్కృతికోత్సవం - 2007 ప్రత్యేక సంచిక

రెండర్థాల పాట

బాగాపొద్దెక్కి పోయింది పక్కమీంచి లేవాలనిపించటం లేదు నారాయణకి. మనసుకు ముసురు పట్టింది. రాత్రంతా పిచ్చి పిచ్చి ఆలోచనలు. కంటిమీద కుసుకు లేదు.

తెరలు తెరలుగా ఎన్నెన్నో దృశ్యాలు. అన్నిటిలోనూ ఇది మరీ స్పష్టంగా. నిన్ను, సాయంత్రం ఆరు దాటింది. ఆఫీసులో టీమ్ లీడర్ రమేష్ ఫోన్ నుంచి ‘టెలికాల్స్’ చేస్తున్నాడు తాను. ఒక నెంబరు కలిసింది. పురుషోత్తం ఆ పురుష పుంగవుడు!

తాను చాలా సౌమ్యంగానూ, ఎంతో నమ్రతతోనూ మొదలెట్టాడు తన మామూలు పాట. ఇంకా నాలుగు మాటలు కూడా కాలేదు, పురుషోత్తం ఒక్క ఉదుటున రెచ్చిపోయాడు. సరాసరి తిట్ల పురాణమే విప్పాడు. “ప్రతి వెధవకీ మా నెంబర్లు తెలిసిపోతున్నై. నెంబర్లిచ్చే కంపెనీలకీ బుద్ధిలేదు. ఈ ఫోన్లు చేసే గొట్టంగాళ్ళకీ బుద్ధిలేదు ముందు నీ పేరు చెప్పు. నీ సంగతీ నీ కంపెనీ సంగతీ మీకు నా నెంబర్లిచ్చిన కంపెనీ సంగతీ తేలుస్తాను. ఛస్తున్నాం ఈ న్యూసెన్స్ తో. అమ్మకీ అబ్బకీ పుట్టని ప్రతి దగాకోరూ మార్కెటింగ్ చేసేవాడే....”

అతని కోపం అలా నాన్ స్టాప్ ఎక్స్ ప్రెస్ వేగంతో సాగిపోతోంది. చప్పున స్ఫురించింది - తాను ఫోన్ కట్ చేయాలని. చేసేశాడు. కానీ, పురుషోత్తం వాడిన చివరి మాటలూ, ఆ తర్వాత ప్రయోగించిన కొన్ని బూతు మాటలూ - ముల్లుకుల్లా తగిలినై.

ఛీ.... ఛీ..... సిగ్గుంటే తాను మళ్ళీ ఎవరికన్నా ఫోన్ చేయగలడా?! నిస్సహాయత, కసి, ఉక్రోషం ఎగదన్నుతున్నై కళ్ళల్లో నీటి తెర!

పక్కకి ఒత్తిగిలి ఎదురుగా చూశాడు. గోడవారగా పాత ట్రంకు పెట్టే. దాని లోపలా, పైనా కూడా పుస్తకాలు. పక్కగా పత్రికలు, పాత

న్యూస్ పేపర్లు. రూమ్ మేట్స్ పరిభాషలో ‘సాహిత్యం, చట్టుబండ్లూ....!’ తనకు తెలుగు తెగులట!

పరగడుపున.... సన్నని దరహాసం! గోడమీద గతం రీషే అవుతోంది. “హైదరాబాద్ వచ్చి ప్రయత్నించు. ఏదో ఓ జాబ్ దొరక్కపోదు. పల్లెలో కూచుని బుర్ర ఖరాబు చేసుకోకు” రామారావు మాష్టారి సలహా. ఆయన హైదరాబాద్ కొడుకు దగ్గరికి వెళ్తూ వస్తూ వుంటాడు.

నగరానికి ఎగబాకితే ఆకాశం అందుతుందనే ఆశతో వచ్చేశాడు.

ఉద్యోగం పేరు మార్కెటింగ్ ఎగ్జిక్యూటివ్! చేసిన ఇంటర్వీ ఆది పెద్ద పోస్ట్! ఇంటర్వ్యూ చేసిన కంపెనీ మేనేజర్ తొలి రోజునే చెప్పాడు. “చూడు నారాయణా నువ్ చిన్నవాడివి. ఇది పెద్ద పని. దేశంలో వీలైనంత ఎక్కువ మందిని అప్పుల పాలు చేయగలగాలి. అదీ నీ ఉద్యోగం” అని. దాని పేరే పర్సనల్ లోన్స్ మార్కెటింగ్!

కొన్ని ప్రయత్నాలు ఆశతో మొదలై,

ఉత్సాహంతో కుంటి నడకలు నడుస్తూ ఉంటాయి.

మొదటి మూడు నెలలూ నగరం నవ్వు మొహంతోనే కనిపించింది. నెమ్మదిగా భ్రమలు విడిపోసాగాయి.

సంపాదన దోసిట్లో చీకటయింది.

దీనికి కారణం - మొదటి మూడు నెలలూ నెలకి మూడు వేలు జీతం ఇచ్చారు. ఆ తర్వాత జీతం లేదు. చేసిన కేసుల్నిబట్టి కేవలం కమీషన్ వస్తుంది.

“లీడ్స్ ఇస్తాను భయపడకు” అంటూ టీమ్ లీడర్ రమేశ్ ఓ పెద్ద కాగితాల దొంతర చేతిలో పెట్టాడు. ‘టెలికాలింగ్’ మీద ఒక రోజు ట్రైనింగ్ ఇప్పించాడు. ‘ఇక నేర్చుకో ఈత’ అన్నాడు సరదాగా.

మెల్లగా యుద్ధం మొదలెట్టాడు. నగరంలో రోడ్లన్నీ కొలవటం లేదా వేళ్ళు నొప్పి పుట్టేటట్టు ఫోన్లు కొడ్తూ ఉండటం. బస్సుల్లో జనంతోనూ, గాలిలోనూ కుస్తీలూ, బంతి ఆటలూ, గంటా రెండు గంటలూ నిలుపు జీతం. ఆ తర్వాత అలసట. రోడ్డు ప్రక్క బండ్లమీది ఇడ్డీలూ,

చాయ్లూ కడుపుకు సయించే తిండి లేదు, కంటికింత సుఖమైన నిద్రలేదు. అనావృష్టిలో పూలమొక్కలా అయిపోయాడు తాను!

ఎవరికి ఫోన్ చేసినా - అక్కర్లేదండీ అనడమో, చాలా ఉంది లేవయ్యా నా నెతిని అప్పు అనడమో. చెప్పి ఫోన్ పెట్టేస్తున్నారు. చేసే శ్రమకీ, దక్కే ఫలితానికీ పొంతన లేకుండా పోయింది.

తిరిగి చెల్లించే స్థోమత ఉన్నవాడికి అప్పు అట్టర్లేదు. డబ్బు అవసరం మెండుగా ఉన్న వాడికి తిరిగి చెల్లించే ఆదాయం లేదు. ఇదీ సమస్య. బతుకులో ‘పేరడాక్స్!’ ఏమిటంటే తన చిన్నప్పుడు నాన్న కుటుంబ అవసరాల కోసం షాపుకారు దగ్గర అప్పు చేస్తంటే, ‘అప్పు కొంపముంచుతుంది. ప్రతాపుడా’ అని హెచ్చరిస్తూ ఉండేవాడు తాత. ఇప్పుడా ఇద్దరూ పోయారు. ఇవ్వాళ తన ఉద్యోగమే మనుషుల్ని అప్పులోకి తోసెయ్యడం. ఆ రోజుల్లో అప్పు విదేశీ ఎరువు! తన తరంలోనే ఎంత మార్పు? ‘కాలం పరిణామ శీలం కలది!’ ఎంత బరువైన వాక్యం వచ్చింది.

శంకరయ్యగారు గుర్తుకొచ్చారు. ఆయనా ఇలాగే మాట్లాడతారు. ఒక కోల్డ్ కాలిలో తగిలాడు నెలక్రితం. ఆయన హోమియో డాక్టర్. మెడికల్ షాపు ఉంది. మంచి ప్రాక్టీసు. సాయంత్రం ఆరు నుంచీ రాత్రి తొమ్మిది వరకూ పేషంట్ల క్యూ. తాను ఎప్పుడు వెళ్ళినా పది గంటలకే. అన్నీ సవ్యంగా జరిగి ఆయనకి లోన్ అందింది.

ఆయనొక రోజున మాటల మధ్యలో అన్నారు. “ఏం ఉద్యోగాలు నారాయణ మీవన్నీను. అడుక్కునే వాడి దగ్గర గీరుకు తినేవాడన్నట్టు లోన్ దొరకని వాడు ఒక్కసారే తిడతాడు. లోన్ దొరికిన వాడు రోజూ తిడ్డానే ఉంటాడు. అప్పు ఎప్పుడూ అడుసులో కాలే!” తనకి మనస్సు చివుక్కుమంది.

అంతలోనే వాతావరణాన్ని చల్లబరుస్తూ ఏవేవో కబుర్లు చెప్పి కాఫీ ఇప్పించారు. ఆయన మాటల్లో ఎక్కువ ఈనాటి ప్రపంచీకరణ దుష్ప్రతిభల గురించే ఉండేవి. తనకు కొంత కొత్త చదువేదో నేర్చుకుంటున్నట్టు అనిపిస్తుంది.

“నే వెళ్తున్నా తలుపేసుకో” అంటూ బయటికి నడిచాడు రంగాచారి. నారాయణ అతని వైపు చూస్తూ ఉండిపోయాడు.

కిటికీలోంచి గదిలోకి ఎండ బాగానే పరచుకుంది.

మిగిలిన ఇద్దరు రూమ్మేట్లూ కూడా బయటికి వెళ్ళిపోయారు. ముగ్గురూ మార్కెటింగ్ ఎగ్జిక్యూటివ్‌లే. ఒకరు బిస్కెట్ కంపెనీలో. ఒకరు డెవలపర్ దగ్గర. ఒకరు క్రెడిట్ కార్డ్‌లకి. జానెడు కొంప, బెత్తెడు ఉద్యోగం. “లేనిది ఉన్నట్టు చెప్పగలగాలోయ్. నీడ్‌ని జనరేట్ చేయాలి. బిజినెస్ ఎథిక్స్‌లో ఎథిక్స్ మరిచిపోవాలి. అదే స్కిల్ అంటే” వంటి సలహాలు వినివిని, ఆయా సూత్రాల ఫెయిల్యూర్స్‌ని దిగమింగుకుని ‘మేమూ బతుకుతున్నాం’ అని పెదవుల మీది మాటతో రోజులు లాగిస్తున్న చిరుద్యోగులే అందరూ! పల్లెలో తల్లి దండ్రులు మాత్రం మా వాడికి హైదరాబాద్‌లో ఉద్యోగం అని అయినవాళ్ళకీ, కాని వాళ్ళకీ మురిపెంగా కథలు చెప్పుకోవడం. రెణ్ణెల్లకొకసారి పల్లె నుంచి నగరానికి ఎం.ఓలు!! ఇక్కడేమో బస్‌పాస్‌లకీ, చాయ్‌లకీ శతకోటి కూడికలూ, అనంతకోటి తీసివేతలూ! లెక్క కుదరక చివరికి నీరసంగా ‘ప్యే’ లూ, తలకాయ విదిలించుకోవటాలు, చేతులు గాలిలో ప్రదర్శించుకోవటాలూ, ‘ఇంతేరా ఈ జీవితం’ పాడుకోవటాలూ!!

విసుగ్గా, చిరాగ్గా ఉంది నారాయణకి. వాస్తవం అతని తెలివితేటల మీద జూలు విదిలిస్తోంది. దాని ముందు చేతులు కట్టుకుని నిలబడి వణికిపోతోంది అశక్తత!

పడకమీంచి లేచాడు. లేచిన చోటే కూర్చున్నాడు. పల్లె గుర్తుకొచ్చింది. పల్లెలో తన వాళ్ళు గుర్తుకొచ్చారు.

అంతంత మాత్రపు సన్నకారు రైతు తన తండ్రి. ఇద్దరు అక్కల పెళ్ళిళ్ళూ అయ్యేసరికి ఉన్న పొలం రెండెకరాల్లోకి దిగింది. రెండో అక్క కాపురం - రెండేళ్ళల్లోనే మొగుడి తాగుడికి బలైపోతే, మూణ్ణెల్ల పాపతో పుట్టింటికి తిరిగొచ్చింది.

ఆమెని చూస్తూనే సగమైపోయి ఆ మనోవ్యాధితోనే తీసుకు తీసుకు చనిపోయాడు - నాన్న అచ్చిరాని వ్యవసాయం చేతికిచ్చింది - దండిగా

అప్పుల్నే మరో ఎకరానికి పత్రాలూ, రిజిస్ట్రేషన్లూ. మిగిలిన ఎకరంలో తిండి గింజలకే కటకట. తమ్ముడిది వానాకాలపు చదువు ముందే మానేసి వ్యవసాయం పనులే చూస్తూ ఉన్నాడు. తాను అతికష్టం మీద ఇంటర్ అయిందనిపించాడు. అమ్మ ఆలోచన చేసి, అప్పుచేసి రెండు గేదెల్ని కొన్నది. పాలమ్మటం ఇల్లు గడవటానికో ఆధారమయింది. అదిగో - ఆ పరిస్థితుల్లో రామారావు మాష్టారి నలహా అందింది. తానిట్లా తయారైనాడు.

ఆలోచనల దుప్పటిని పక్కన బెట్టి లేచాడు నారాయణ.

స్నానాదికాలైనాక వచ్చి కాగితాలేవో సర్దుకుంటుంటే ఫోన్ వచ్చింది. టీమ్ లీడర్ - రమేశ్! ఆఫీస్‌కి రమ్మని పిలుపు. రెండు గంటలకి మీటింగ్ కూడా ఉంది ముంబై నుంచి ఎవరో పెద్దాయన వచ్చాడని చెప్పాడు.

చాలాసేపు ఆలోచనల పరిధి మీద గిరికీలు కొట్టాడు నారాయణ. చివరకి - ఏ నిర్ణయం తీసుకున్నా ముందు ఆఫీసుకు వెళ్ళక తప్పదు కదా అనుకుని బయల్దేరాడు.

-నారాయణ ఆఫీస్‌లో హాల్లోకి ప్రవేశించేసరికే వేరే ఒక టీమ్ లీడర్, మార్కెటింగ్ ఎగ్జిక్యూటివ్ ఒకర్నొకరు చూసుకుంటూ, చూపులు పక్కకి తిప్పుకున్నారు.

“మీ అంత మీరుగా ఫోన్ మీద ఫోన్ కొట్టి నాకు లోనిచ్చారు అవునా? పైసా ఖర్చు లేదు. అన్నీ ఫ్రీ, అసలు మీ సంతకమే అక్కర్లేదు - అన్నట్టు చెప్పారు. మూడు నెలల్లో ఎప్పుడైనా తిరిగి చెల్లించవచ్చునని చెప్పారు. ఇంతలో - మొదటి నెలవాయిదా కట్టలేదని మూడొందలు పెనాల్టీ, ఆరొందలూ అదనపు వడ్డీ అంటూ డిమాండ్ నోటీసా? ఏమిటిది? దారుణం, మోసం, దోపిడీ, చీటింగ్. కన్స్టమర్ ఫోరమ్‌లో మీ సంగతి తేలుస్తా. కష్టమర్నీతో ఫుట్‌బాల్ ఆడుకోవచ్చునుకుంటున్నారా. చెప్తా మీ పని” అని ఎగ్జిక్యూటివ్ కళ్ళల్లోకి గుర్రుగా చూసి మళ్ళీ అన్నాడు, “ఈ ఆఫీసూ, మెరుగులూ, గాలాలూ గ్లోబలైజేషన్ ప్రభావం. ఎవడబ్బ సొమ్మని ఈ సోకులు? పైకేమో సూట్లూ బూట్లూ టకటకలు, లోపలంతా

లుకలుకలు. జనాన్ని దోచుకోవటం.”

మొహాలు వేలాడేసుకూర్చున్నారు టీమ్ లీడర్లు, ఎగ్జిక్యూటివ్లు.

ఇంతలో బ్రాంచి హెడ్ వచ్చి ఆయన్ని తన కేబిన్లోకి పిలుచుకు వెళ్ళాడు. ఇట్టుంచి రమేష్ వచ్చి నారాయణని పిలిచాడు. నారాయణ అతన్ని అనుసరించాడు.

తన సీట్లో కూర్చుని మొదలెట్టాడు రమేష్, “నా ప్రెజర్స్ నావి. బాస్కి నీ మీద కోపంగా ఉంది. సరైన పెర్ఫార్మెన్స్ లేని వాళ్ళని ఎన్నాళ్ళని చూస్తాం అంటున్నాడు. ఈ నెల నీకు ‘క్రాషియల్.’ ఈ నెల ఎన్నిస్తున్నావ్? ఎప్పుడిస్తావ్?” అడిగాడు.

ఏ టీమ్ లీడరైనా అడిగేవి ఈ రెండు ప్రశ్నలే. ఇతర పరామర్శగానీ, కుశల ప్రశ్నలు గానీ ఏమీ ఉండవు. ఇరవై నాలుగంటలూ బిజినెస్ బిజినెస్.... మౌనంగా ఉన్న నారాయణ వైపు ‘చెప్పవేం’ అన్నట్టు చూసి మంచినీళ్ళు తాగాడు రమేష్.

కాన్ఫరెన్స్కి పిలుపు వచ్చింది. కదిలారు.

హాలు నిండుగా ఉంది. రమేష్ ముందు వరుసల్లోకి వెళ్ళాడు.

వెనగ్గా కూర్చున్నాడు నారాయణ.

మీటింగ్ మొదలైంది. మామూలు ఉపోద్ఘాతాలూ, టీమ్వర్క్ ... వగైరా వగైరా. నారాయణకి వాళ్ళ ఇంగ్లీష్ కొంత అర్థమవుతుంది, కొంతకాదు. పెద్దాయన లేచాడు. పరిచయాలు చేసుకుందాం అన్నాడు. ఒక్కొక్కరే చెప్పసాగారు.

నారాయణ నిలబడి పేరూ ఊరూ, టీమ్ లీడర్ పేరూ చెప్పాడు. ఎంత చేశావని ఏదో టకటక అడిగాడు. చెప్పలేకపోయాడు. ముందు వరుసల్లోని రమేష్ చెప్పాడు. “ఐ.సీ.... నాట్ దట్ గుడ్ అన్నాడు. అని, వాటిజ్ యువర్ ఫాదర్?” అడిగాడు. నారాయణ బెరుకు బెరుగ్గా “మై దాడీ వజ్ డైడ్ ఇన్ నైన్టీ నైన్ సార్” అన్నాడు.

హాల్లో సగం మంది సన్నగా నవ్వుకున్నారు. ఆయన మొహం అదోలా పెట్టి, “టెలుగూ మీడియమ్?” అన్నాడు. తల ఊపేడు నారాయణ. తలకొట్టేసినట్టయింది. “యా... యా... దిసీజ్ వజ్ డిసీజ్”

అని జోక్చేసి ఆ తర్వాత వ్యక్తి పరిచయం లోకి వెళ్ళాడు పెద్దాయన. నారాయణ తలవంచుకూర్చున్నాడు.

-హాల్లో నుంచి ఎవరో బయటికి వెళ్ళటం గమనించి, తానూ లేచి, వంగి నడుస్తూ బయటికొచ్చేశాడు నారాయణ.

-నాలుగు గంటలయింది. పోస్ట్మన్ వచ్చాడు. ఐదువందలు ఎం.ఓ. ఒక ఇన్ ల్యాండ్ లెటర్ ఇచ్చాడు. డబ్బు జేబులో పెట్టుకుని, ఉత్తరం చదువుకున్నాడు. “అమ్మ గొడ్లసావిట్ల పడింది. మోకాలు వాచింది. మందులు వాడుతున్నాము. షావుకారు శేషయ్య దగ్గర తీసుకుని ఈ డబ్బు పంపుతున్నాను. రామారావు మాష్టారి ద్వారా నువ్ చేస్తున్న ఉద్యోగం వివరాలు అమ్మకు తెలిశాయి. ఇట్లాంటి దినదినగండం ఉద్యోగాలు వద్దని రాయమన్నది. నీ ఆరోగ్యం చెడిపోతుందని ఆందోళనగా ఉంది. మన పేరుకి మచ్చ తెచ్చే ఉద్యోగం వద్దంటోంది. అమ్మకోసమని నువ్ వెంటనే పరిగెత్తుకు రావల్సిందని రాయమన్నది” అవును. పరిగెత్తుకు పోతే రైల్వో నూట ఎనభై. బస్లో రెండు వందలు. ‘ఎంత చేరువో... అది అంత దూరమూ’ పాట గుర్తుకొచ్చింది నారాయణకి.

* * *

షాప్లో కొస్తున్న నారాయణని చూసి మందహాసం చేసి, రా....రా.. అంటూ అహ్లానించాడు శంకరయ్య. ఆ ఉద్యోగం మానేసినట్టు చెప్పాడు నారాయణ. “నాకు తెలుసు. నువ్వా పనికి తగవు. పెద్ద ఆశ్చర్యమేమీ లేదు. ఆ ఉద్యోగానికేమో లేనిది ఉన్నట్టు నమ్మబలకాలి. నీకేమో ఒక మనస్సాక్షి ఉంది. అది అడ్డుపడుతూ ఉంటుంది” అని క్షణం సేపు ఆగి మళ్ళీ ఆయనే అన్నాడు. “జీవితంలో విలువలు అనేవి కొందరికి గుండె లోపలి పొరల్లో ఉంటాయి. అవి వ్యక్తిత్వానికి కూకటివేరు లాంటివి. అందరూ వాటిని పీకిపారేసి తుంగలో తొక్కలేరు. ఏమైనా - మార్కెటింగ్ ఈజ్ నాట్ ద కప్ ఆఫ్ టీ ఫర్ సమ్ పీపుల్ లైక్ యూ” అని నవ్వేశాడు.

-పల్లెకి పోయి పదిరోజుల తర్వాత తిరిగి వచ్చాడు నారాయణ. వస్తూ వస్తూ తల్లి చెప్పిన మాటల్ని మనస్సులో దాచుకుని వచ్చాడు.

అమె చెప్పింది. “మనసుని రోగగ్రస్తం చేసుకుని సంపాదన పళ్ళచక్రంలో ఇరుక్కుపోకూడదు. మనలాంటి వాళ్ళు నీతికీ, నిజాయితీకి అవకాశం తక్కువగా ఉండే ఉపాధి వెంట పడకూడదు.”

మరో వారం గడిచింది.

నారాయణ - ఇప్పుడు శంకరయ్య చేదోడు!

ఇక్కడ అతనూ, అక్కడ అమ్మా, తమ్ముడూ, అక్కా - అందరూ తృప్తిగా ఊపిరి పీల్చుకున్నారు.

నారాయణ తల్లి నాలుగు వాక్యాలతో ఉత్తరం రాయించింది. “బతకటం వేరు, బతికే పద్ధతి వేరు. మన పద్ధతిలోనూ మనం బతకగలం. నాకు చాలా సంతోషంగా ఉంది” అని.

“జీవితం రెండర్థాల పాట....’ ఇదంతా వ్యాఖ్యానం లేని కావ్యంలా ఉంది’ అనుకున్నాడు నారాయణ!!

◆ ఆదివారం ఆంధ్రజ్యోతి, 11 నవంబర్, 2007

‘భూ’మధ్యరేఖ

“బండరు నుంచీ హైదరాబాద్ కి ఫ్లైన్ ఉద్యోగానికి పోయిన మాధవరావు పదేళ్ళలో కోటి సంపాదించాడు.”

బుర్రలో పురుగు తొలుస్తుంటే తన చెవిలో జోరీగ అయింది అరుణ. “గొట్టెతోక జీతం. వానపాము బతుకు. ఎన్నాళ్ళీ గానుగెడ్డు జీవితం?” అంది.

“అంతెందుకు? ఆనాడు విజయవాడలో కాలనీ వేస్తున్నాం చేరమని శేషగిరి ప్రాణం తీస్తే నావల్ల కాదులేరా అని తుడిచేశారు. పది వేలకి ఒక్కొక్క సైటిచ్చారు. నాలుగు సైట్లు తీసిన శేషగిరి మొన్నటికి మొన్న ఒక్క స్థలం పదహారులక్షలకి అమ్మాదుట. అలా పైకొచ్చిన వాళ్ళని చూసీ నేర్చుకోలేదు” అని ముఖారి పాడింది. అరుణకి అంతో ఇంతో సంగీతం వచ్చు!

గోడకి చేరబడి అరమోడ్పు కళ్ళతో కూర్చున్నాడు విశ్వం. ఆలోచనల్లో ఎన్నెనో సంభవాలూ, సంఘటనలూ-లీలగా, వరసగా కదులుతున్నాయి.

‘నాకు బుద్ధిలేదు’ అనుకున్నాడు. పెదవులు వణికినై. ముక్కు పుటాలు అదిరినై. కళ్ళల్లో తడి!

“ఇద్దరాడపిల్లలు నీరందని మొక్కల్లా నవసిపోస్తున్నారు కానీ, వయసేం ఊరుకోదుగా. రేపీపాటికి పెళ్ళీ అంటారు. నాలుగురాళ్ళు కూర్చుకునే ఆలోచన లేకపోతే బాధ్యతలను ఎలా తీరుస్తాం?” చెవినిల్లుకట్టుకుని కూర్చుంది, భార్య అరుణ!

ఇనుపగజ్జెల తల్లి. పట్టిందల్లా మసి!

ఆనాటికానాడు, పెళ్ళయిన పదేళ్ళకి తొలిచూలు కవలపిల్లల్ని కని - ‘ఇద్దరా ఆడపిల్లలండీ, ఇంచక్కా’ అంది. ‘ఇక చాల్లే’ అనుకుంటే, మూడో నెల్లనే పక్కలో చేరి, ‘ఈసారి ఇట్లాగే మగజంట ఖచ్చితం’ అని మురిపాలు పోయింది. ఏమైంది? మూడోదీ ఆడపిల్ల!

“ఇప్పటికన్నా మా శంకరం అన్నయ్య చెప్పే సలహా వినండి. వాళ్ళో నలుగురైదుగురు కలిసి హైదరాబాద్ వెళ్తున్నారుట. ఓఆర్ఆర్ట అక్కడ. చౌకలో సైట్లు తీస్తున్నారుట. ఇంకో ఏడాదిలో నాలుగైదురెట్లు పెరగడం ఖాయమంటున్నారు. మహేశ్వరంలోనట. మరింకా తాత్సారం చెయ్యక ఏదో ఒకటి చూసి తీసుకోండి” వరసగా నాలుగయిదు రాత్రులు ఇదే ఊసు!

చివరికి తెగించి నిర్ణయం తీసుకున్నాడు.

“ఎసెట్ని ఎప్పుడూ అప్పుచేసే కొనాలి బావా. లేకపోతే మనలాంటి వాళ్ళం అంతంత కూడబెట్టడానికి ఈ జీవితం చాలదు” శంకరం ఆర్థికసూత్రం ఆశకి ఊపిరులూదింది. రెండు లక్షలకి నాగరాజుకి ప్రోనోట్ రాసి తీసుకున్నాడు. శంకరానికి డబ్బుచ్చాడు. ఏమైంది?

విశ్వానికి తలచుకుంటే ఏడుపొస్తోంది.

సైట్లేదు. ఒక్క సైట్ పదిమందికి అమ్మారు. కొన్ని సైట్లు అసలు ప్లానులోనే లేవు. డబ్బు పోయి శని పట్టింది. ఆరు నెలల్లో ఆరుగురికి కలిపి ఖర్చులే లక్షదాటినై- వాళ్ళనీ వీళ్ళనీ పట్టుకోవడానికీ, కేసులు గురించి చర్చించడానికీ.

చివరికి మిగిలింది - చావుకబురే. డబ్బుకు కాళ్ళొచ్చినై. అంతే. సర్వమంగళం అయింది. మహేశ్వరం కాస్తా శనేశ్వరం అయింది!

‘తెలిసో తెలియకో ఆడది రంగులవల్లో పడబోతే, తన జ్ఞానమేమయింది?’ - ఇదీ బాధ! గాయం సలుపుతోంది. జ్ఞాపకం గుయ్యారం నెత్తిమీద మొట్టుతోంది! విడిచిన గుడ్డలా మూలపడి దిగులుపడుతూన్నాడు విశ్వం. లేవడానికి కూడా దేహం తిరగబడుతోంది.

నాగరాజు తన డబ్బుకోసం ఒత్తిడిచేయడం మొదలుపెట్టాడు. అంచెలంచెలుగా ఇప్పుడు బెదిరింపులోకి వచ్చాడు. ‘బస్తీ గుండా’ వంటి పదాలు అంటున్నాడు. శంకరం ఫోన్ తీయడంలేదు. ‘అంతా నా ఖర్చు’ అనే వేదాంతంతో దూరం పోతోంది అరుణ.

రాత్రి గడుస్తోంది.

విశ్వం స్థాణువులా అలా కూర్చున్నాడు. మంచంలో మసలుతూ,

ఒకింత విసుగుదలతో అన్నది అరుణ, “వచ్చి పడుకోండి. రేపు మామయ్యగారి దగ్గరికి పోయి రండి. అదొక్కటే మార్గం”. ఆందోళనలో ఏదో ఆశ, దుఃఖంలో ఓదార్పు! ప్రవాహంలో గడ్డిపోచ! క్షణాల తర్వాత మంచంకేసి కదిలాడు విశ్వం. ఈ స్థితిలో తండ్రే - ఆశాకిరణం.

* * *

శగలు పడకొండుగంటలయ్యే సరికీ నగరమంతా ఆ వార్త దావానలంలా వ్యాపించింది.

చీటీ నిర్వాహకులు సత్తెమ్మా, ఆమె భర్త వర్మా - రాత్రికి రాత్రి ఉడాయించారు. మూడుకోట్లకి అమాయకుల్ని ముంచారనే వార్త గుప్పుమంది.

గుండెల్లో రాయిపడింది - సూరికీ, సూరి భార్య సుగుణకీ. పరిగెత్తుకుంటూ ఆ ఇంటికి వెళ్ళారు.

అక్కడ డబ్బు పోయినవారంతా గుమిగూడివున్నారు. ఇంటికి తాళంవేసి వుంది.

ఎవర్ని అడిగినా, ఆ ఇద్దరూ ఎక్కడివారో, ఎవరో, ఎవరికీ తెలీదనే చెప్పుకుంటున్నారు. పోలీసులూ చేరారు. ఏవో విచారణలు జరుగుతున్నై.

సూరి, సుగుణ చెట్టుకింద కూర్చున్నారు. కళ్ళల్లో నీళ్లు. మొహాల్లో దుఃఖం. అది దేహాల్లోకి పాకి క్రుంగదీస్తున్నట్లు నీరసంగా, నిస్సత్తువగా, జనాన్ని చూస్తూ, తమలో ఒకర్నొకరు చూసుకుంటూ కూర్చున్నారు.

చేదునిజం మోయలేక కూలబడటమంటే ఇదే కాబోలు. కష్టార్జితం తొంబైవేలు! ఇంకో ఐదునెలలు పదివేలు కడితే లక్ష కానీ లక్ష్మి పెళ్ళి కుదుర్చుకుని ఈ నెలే పాడేరు. పాట పాడటానికి సిద్ధమైన వాళ్ళందరితో మాట్లాడి తమ అవసరం చెప్పుకుని, పిల్ల పెళ్ళి అని ప్రాధేయపడి - పదివేలకి పాడుకోగలిగారు. ఇరవై రోజుల్లో పెళ్ళి.

నాడి ఆడుతున్నదో లేదో తెలియనంతగా తలలు వాలిపోతున్నాయి ఇద్దరికీ. ఆ ఇంటికి ఎదురుగా, చుట్టూ పక్కల అంతా క్షతగాత్రులు, చీటీ బాధితులు రోదిస్తున్నారు. రోదించలేనివాళ్ళు లోలోపలే విలపిస్తున్నారు.

కొంతమంది సత్తెమ్మనీ, వర్మనీ - విడివిడిగానూ, జంటగానూ శాపనార్థాలు పెడుతున్నారు.

అక్కడంతా హడావుడి. కార్నల్లు, జీపులూ, మోటార్ సైకిళ్ళూ వస్తున్నాయి, పోతున్నాయి. అక్కడంతా శవం లేచిన ఇంటి వాతావరణం తాండవిస్తోంది.

సాయంత్రం గడుస్తోంది.

మనసుల్లో దుమారానికి తోడు, వాతావరణంలో కూడా గాలి దుమారం మొదలైంది.

మొహాలు వేళ్ళాడేసుకుని, కాళ్ళీడ్చుకుంటూ ఒక్కొక్కరే నిష్క్రమిస్తున్నారు. అప్పటికప్పుడే తెరమీద కొచ్చిన లీడర్లు ఒకరిద్దరు - బాధితులకి తొలి ధైర్యాన్ని అందిస్తూ వారి అడ్రస్లు సేకరిస్తున్నారు.

సూరి కూడా తమ అడ్రస్ అందజేశాడు.

చీకటి ముసురుతోంది. గుండెల్లో భరించలేనంత శూన్యంతో ఇల్లు చేరారు. సూరి, సుగుణ.

రాత్రి గడుస్తోంది. తిండి లేదు. నిద్ర రాదు.

గ్రాయకం తెలిసిన పిల్లలు లక్ష్మీ, రాజు హాల్లో బిక్కుమొహాల్లో కూర్చున్నారు. దిగులుగా తానూ ఓ కుర్చీలో కూర్చుంది సుగుణ. గదిలోకి, హాల్లోకి అస్థిమితంగా తిరుగుతున్నాడు - సూరి. లక్ష్మీ పెళ్ళి - ఎలా?

ఆ వెంటనే రాజు కాలేజి? రాజు ఎమ్సెట్ రాస్తున్నాడు. ఇంజనీరింగ్లో చేరాలి. డబ్బెలా? - ఇదీ చింత.

ఇప్పుడేం చేయాలి? సుగుణ లేచి అందరికీ బూస్ట్ కలిపి ఇచ్చింది. తాను మజ్జిగ చేసుకు తాగింది. మాట కలుపుతూ భర్తవైపు చూస్తూ రేపు తెనాలి వెళ్లిరండి. మామయ్యగారితో మాట్లాడాలిగదా' అంది.

'అవును' అన్నట్లు తల ఊపి సాలోచనగా ఒకసారి భార్యవైపు చూశాడు సూరి.

కలతనిండిన చూపుల్తో తల్లిదండ్రుల్ని చూసి తమ గదిలోకి కదిలారు - లక్ష్మీ, రాజు.

* * *

వంశంలో పక్కకి తిరిగింది నీరజ. కళ్ళు తుడుచుకుంది. 'అసలు నేను చేసిన తప్పేమిటి?' వందోసారి ఈ ప్రశ్నని తనకు తానే వేసుకుంది నీరజ.

సమాధానం తోచడం లేదు. గడచిన సంఘటనలు గోడమీది దృశ్యాల్లా కనిపించసాగినై.

"ఉన్న ఉద్యోగం శ్రద్ధగా చేస్తే చాలు. తెలిసీ తెలియని మనిషిని నమ్ముకుని పోవక్కర్లేదు. అందునా ఆయనతో ముందుగా మాట్లాడకుండా, కొచ్చిన్ అంత దూరం వెళ్ళాలనడంలో అర్థంలేదు" అంది తాను.

గయ్మని లేచాడు. "పెళ్ళామనేది మొగుడికి పెద్ద ఉద్యోగం కావాలని ఏడుస్తుంది. నా పెళ్ళాంది ఎండ్రకాయ మనస్తత్వం. నేను ఎగబాకుతుంటే తాను దిగలాగుతూ వుంటుంది" అని పాఠాలు మొదలెట్టాడు.

చచ్చి ఏ లోకాన వుందో, పైసాపైసా కూడబెట్టి అమ్మ చేయించిన గొలుసూ, గాజులూ తీసుకుపోయాడు. ఇవ్వనంటే ప్లాస్టిక్ తాడుతో గొంతు బిగించుకునీ, ఏడ్చీ, మొత్తుకునీ - పిల్లలముందు రాధాంతం చేశాడు.

చివరికి - బంగారం ధర పెరుగుతుంది, వడ్డీ ఎంతయినా సరే, అప్పుతీసుకోండి. అప్పు తీర్చడం మనవల్ల కాకపోయినప్పటికీ, అప్పుడు అమ్మేస్తే కొంత డబ్బు చేతికి వస్తుందని- చిలక్కి చెప్పినట్లు చెప్పినా వినలేదు.

పచ్చని నగలకి కాళ్ళొచ్చేశాయి. అమ్ముకున్నాడు. తన కళ్ళల్లో నీళ్ళు. తన కన్నీళ్ళకి విలువేముంది?! ముగ్గురు పిల్లల తల్లయినా తనకున్న నిత్యవైభోగం కన్నీళ్ళే!

ఆ తను కొచ్చిన్ వెళ్ళిపోయాడు. వదిరోజుల తరువాత తిరిగివచ్చాడు. ఎటూ వెళ్ళాగదా అని కేరళ, తమిళనాడు చూసొచ్చానని సమాధానం. ఉద్యోగ ప్రయత్నం మాత్రం కేవలం మిష!

ఇంట్లో తన అవస్థ తనది. ఫాల్గు, జాకెట్టు, డ్రెస్లూ కుట్టి సంపాదించే నాలుగు రాళ్ళతో కుటుంబాన్నీ, ఖర్చుల్నీ వెళ్ళదీయడం. తన ఘోష చెప్తుంటే, మాట తుంచేసి, చీదరించుకుని ' నా ఖర్చుల కెప్పుడూ

ఏదుపే' అని ఒక పక్క నుంచి తిట్లపురాణం.

పిల్లలముందు బూతులూ, వెంట్రోకాయలూ, వళ్ళు బిగపెట్టి, మొహం చెండుకుని, నరాలు తెంచుకుని, మీదిమీదికి దూకి, కొట్టడం.

తాను ఎంత మౌనం వహించినా, సహనం వహించినా ఒకటే కవ్వంపు, నస, సణుగుడు. ఏ మాటన్నా తగవు. మనిషి మీద ఈగ వాలకూడదు.

తన పొట్ట. తన సుష్టు. అన్నీ అమరిపోవాలి.

తన ఖర్చులకి ఎంతయినా ఆలోచనా వెరపూలేదు. వివిధ రకాలుగా డ్రెస్లు, హోటళ్ళు, సినిమాలు, మందుపార్టీలు, పేకాట! అప్పులమీద అప్పులు.

క్రెడిట్ కార్డుల మీద పర్సనల్ లోన్స్. ఇవిగాక చేబడుళ్ళు. నోట్లు రాసీ తీసుకోవడం.

మూడురోజులనుంచీ గాలివాన సాగుతూనే వుంది

“శాలరీ ఎటాచ్మెంట్ వచ్చింది. ఉన్న అప్పులన్నీ తీరిస్తే కానీ, అసలు ప్రాబ్లమ్ లేకుండా వుండదు. నెట్ శాలరీ పెరగాలంటే అదొక్కటే మార్గం. మీ నాన్ననడిగి ఓ రెండు లక్షలు తీసుకురా” అని డిమాండ్.

“లేదంటే - మీ అన్నయ్యలిద్దర్నీ చెరో లక్షా అడుగు” మరో సలహా.

తండ్రి మాటలకి చురుగ్గా ఆయన కళ్ళల్లోకి చూసి రక్కున అనేసింది, సుజాత “నారాయణ అనే పేరు చెప్తేనే కోపం నషాళాని కంటుతుంది మామయ్యలకి. జాగ్రత్తమ్మా” అని.

కూతురివైపు గుడ్లురిమాడు తండ్రి.

తానూ ఒక రోజంతా మౌనంగా గడిపింది. రెండోరోజు గద్దెంపులూ, బెదిరింపులూ సాగేయి.

ఇక మూడోరోజు ఇవ్వాళ. “సరే. నువ్విలాగే మొండికేస్తే ఏ నుయ్యో గొయ్యో చూసుకోవాల్సిందే” అన్నాడు.

తాను విడమరించి చెప్పింది.

“కిందటిసారి పదివేలన్నూనే మీకు చెప్పాడు మా నాన్న ‘నారాయణ - పిల్లలు పెద్దవాళ్ళవుతున్నారు. నీ అలవాట్లు మార్చుకోవాలి. ఎల్లకాలమూ ఇలాగే వుండలేము కదా’ అని”

తన మాటలకి పెనంమీద పేలగింజలా చిటపటలాడేదు. నాన్ననీ, అన్నయ్యల్నీ నానామాటలూ తిట్టి, “అసలు నేను శ్లేష్మంలో ఈగలా ఛస్తుంటేనే మీకందరికీ వేడుకగా వుంటుంది. సాధించుకు తింటున్నావ్. వసుదేవుడు కూడా గాడిద కాళ్ళు పట్టుకున్నాట్ట. ఏం చేస్తాం. నా ఖర్మ” అని అత్తగారి మనస్తత్వంతో, సాధింపుల్లో పడ్డాడు. టకటకా వెళ్ళిపోయాడు.

చీకటిపడుతుండగా వెళ్ళిన మనిషి తిరిగి రాలేదు. ఇప్పుడు, రాత్రి ఒంటిగంట దాటింది.

పక్కమీద మసిలింది నీరజ. గుండె మందుతోంది. కన్నీళ్ళతో దిండు తడిసింది. నిజాయితీతో, మరోసారి తన మనస్సాక్షిని ప్రశ్నించుకుంది నీరజ. ‘అసలు నేను చేసిన తప్పేమిటి?’ అని, సమాధానం తోచలేదు.

ఆలోచనలతో, ఆవేదనతో కలతనిద్రలోకి జారింది.

తెలతెలవారుతోంది. ఫోన్ మోగింది.

లేచి, త్వరత్వరగా హాల్లోకి వెళ్ళి రిసీవర్ ఎత్తింది.

ఫోన్ చేసింది నారాయణ! కానీ ఒకే ఒక మాట.

“మీ నాన్న దగ్గరికెళ్ళి డబ్బు తేగలిగితే ఓ.కే. లేదంటే నా కోసం చూడకు. నీ ఇష్టం” ఫోన్ పెట్టేశాడు.

గుండె జారినట్లయింది నీరజకు. కాళ్ళల్లో నిస్సత్తువ. సన్నని వణుకు. అతికష్టం మీద రిసీవర్ని పెట్టేసి, అక్కడే వున్న కుర్చీలో కూలబడింది. తల పట్టేసుకుంది. కళ్ళు మూసుకుంది. క్షణాల తర్వాత, ఏదో నిశ్చయానికొచ్చినట్లు చివాలున లేచింది.

* * *

విశ్వం బందరు నుంచీ, సూరి హైదరాబాద్ నుంచీ, నీరజ విశాఖనుంచీ తెనాలి చేరారు.

తండ్రి గురునాథం నివాసం అక్కడే. టీచర్ గా రిటైరయిన ఏడాదికే భార్య పోయినా ఆయన అక్కణ్ణుంచీ కదలేదు. తానే వండుకుంటుంటూ వున్న మూడేకరాల భూమినీ, వ్యవసాయాన్నీ చూసుకుంటూ వుండిపోయాడు.

సంతానం ముగ్గురూ ఒకేసారి దిగడం ఆశ్చర్యం కలిగించింది గురునాథానికి. వాళ్ళు కూడా ఒకరి చూసి ఒకరు ఆశ్చర్యపోయారు. పరామర్శలయిన తర్వాత ఒకరికొకరు కష్టం సుఖం పంచుకున్నారు.

తండ్రి దగ్గర విషయాన్ని కదిపాడు విశ్వం. సూరీ, నీరజా కూడా తమ తమ సమస్యల్ని చెప్పుకున్నారు. అన్నీ విన్నాడు గురునాథం. వాళ్ళ ప్రతిపాదననీ అర్థం చేసుకున్నాడు.

కాఫీలు జరుగుతున్నై. “ఐతే ఇదొక్కటే పరిష్కారమంటారు?” సాలోచనగా అడిగాడు గురునాథం. విశ్వం, సూరి అవునన్నట్లు తలలాడించారు. నీరజ మౌనం వహించింది. తాగిన కాఫీ గ్లాసులు తీసి తన ముందున్న టీపాయ్ మీద పెట్టింది.

తనకు తానే చెప్పుకుంటున్నట్లు పైకే చెప్పసాగాడు గురునాథం, “మనిషన్న తరువాత ఇట్లాంటి సమస్యలు రావడం సహజం. నేనూ, మీ అమ్మా ఎన్నో అనుభవించాం. మీకూ తెలుసు” అని ఏవో జ్ఞాపకాల్లోకి జారినట్లు క్షణం సేపు ఆగాడు.

మళ్ళీ మాట్లాడసాగాడు.

“ఓవర్నైట్ రిచ్ కావాలనే ఆశతో ఇబ్బందిలో పడ్డాడు విశ్వం. అవసరం కొద్దీ చిట్టిల్లో ఇరుక్కుని మోసపోయాడు సూరి. వ్యసనాలకీ, ఆకర్షణలకీ లోనై, బాధ్యతా రాహిత్యంతో అప్పుల్లో కూరుకుపోయాడు నారాయణ. ఏతా వాతా - ముగ్గురూ ఒకే రకమైన అడుగులో కాలేశారు”

చెప్పడం ఆపి, మొహం మీది చెమటని తుడుచుకున్నాడు గురునాథం.

ముగ్గురూ మౌనంగా వింటున్నారు.

“పొలం అమ్మి ఆదుకోమని గదా మీ కోరిక. ఒక్కమాట చెప్తాను వినండి. భూమి అనేది చూపెట్టుకుని బతకాల్సిన పెన్నిధిరా. పండినా

పండకపోయినా పొలం ఒక గుండెదైర్యమరా. మీ తాతయ్య ఇచ్చిన ఆ మూడేకరాలే నా ముగ్గురు చెల్లెళ్ళకీ మీ ముగ్గురికీ మా బాధ్యతలన్నీ నెరవేర్చేటట్లు అడుకున్నది.

ఒకేసారి చాలా గుడ్లు కావాలని బాతుని కోసేసుకుంటామా - చెప్పండి. ఇవాళ మీకవసరమొచ్చిందని దాన్ని తెగనమ్ముకుపోగలమా? దాన్ని అమ్మమని మాత్రం ఆడక్కండి. మనిషికి భూమి అంటే దేశానికి జెండా వంటిదరా” ఉద్విగ్నతకి లోనయ్యాడు గురునాథం.

ముగ్గురికీ ఇది ఊహించని మలుపు. ఒకరి మొహాలోకరు చూసుకున్నారు. తండ్రి రెప్పలకింది తడి చూసి మారు మాట్లాడలేకపోయారు!

పగలంతా నీరసంగానే గడిచింది! ఆ రాత్రే తిరుగు ప్రయాణం.

బయల్దేరబోతూ కంటతడి పెట్టుకున్న కూతుర్ని దగ్గరికి తీసుకుని, భుజం తట్టాడు గురునాథం.

“నారాయణలాంటి మనుషులు ఆత్మహత్యలు చేసుకోరమ్మా, భయపడకు” అనీ అంతలోనే “అన్నయ్యల్ని గురించీ ఆలోచించి మనసు పాడుచేసుకోకు. అడుగులో కాలేసినవాడే తీసుకోవడమూ, కాలు కడుక్కోవడమూ కూడా తానే నేర్చుకుంటాడు. మనిషి చరిత్ర నేర్పుతున్న పాఠం ఇదేనమ్మా” అన్నాడు.

అవును. ప్రతి సమస్యకీ ప్రత్యామ్నాయ పరిష్కారాలూ వుండనే వుంటాయి!

బయట వెచ్చటిగాలి వీస్తోంది!

◆ స్వాతి, సపరివారపత్రిక, 2 నవంబర్, 2007

ఎదురద్దాలు

వో యిన్న నగరాల్లో వెల్లువెత్తింది! నిన్న పట్టణాల్లో గట్లు తెగినై!
 ఇవాళ పల్లెటూళ్ళు సైతం ముంపునకు గురయినై!
 నగరాలు.... పట్టణాలు..... పల్లెలు!
 అలజడి, ఆందోళన, ఉరుకులు, పరుగులు... కేకలు, పొలికేకలు,
 గావుకేకలౌ
 అందరినోటా అవే మాటలు!
 ‘కనిపించటం లేదు!’ ‘తప్పిపోయింది సార్!’ ‘మీరే హెల్ప్
 చెయ్యాలి సార్!’ రక్షించండి సార్!’
 పోలీస్ స్టేషన్లు పోటెత్తుతున్నై. ఫిర్యాదులే ఫిర్యాదులు! కట్టలు
 కట్టలు కాగితాలు చాలడంలేదు!
 “ఎప్పుడుంటుంది?”
 “చాలా కాలం నుంచీ అనుమానంగా వుంది”
 “సరే చూస్తాం. పదండి”
 ఉచిత వస్తున్న కన్నీళ్ళని వొత్తుకుంటున్నై పై పంచెలు. కొంగులు
 తడిసిపోయి ముద్దుముద్దు పోతున్నై.
 నూరుమంది వెళుతుంటే వెయ్యిమంది వస్తున్నారు. “అర్జంట్
 సార్” “వెంటనే పట్టించుకోండి బాబూ.....” కలకలం, హాహారవాలు!
 క్షణక్షణానికి వరద ఉధృతి హెచ్చుతోంది. ప్రమాద సూచికలు,
 హెచ్చరికలు ... టీవీలన్నీ భూతాలై, బూతులై, కూతలై, రాతలై, మోతలై,
 చేతులై వివిధ భంగిమల్లో నోళ్ళు తెరచుకుని అరుస్తున్నై. కరుస్తున్నై!
 పత్రికలు - వివిధ బాకాల సమర్థింపుల, (అ)సమర్థింపుల గొంతులు
 విచ్చుకుని, అచ్చుపోసుకుని - సెంటర్లని, చౌరస్తాలని, చౌక్లని
 వణికిస్తున్నై. రాత్రికింద గొంతు నొక్కబడిన చిన్నాచితకా కీచురాళ్ళు
 సైతం - అదే గీతం, అదే గేయం, అదే సాయం, అదే గాయం పాడుతున్నై!
 సణుగుడు, గొణుగుడు, మూలుగు!

రణగొణద్వని, రాళ్లవాన!

సంక్షోభం.....! ప్రాంతాల్లేవు. వర్గాల్లేవు. వాదాల్లేవు. లింగ వచన
 విభక్తుల్లేవు. కర్త, కర్మ, క్రియలు - సర్వం కలగాపులగం! అన్నీ,
 అందరూ.... వరదలో చిక్కుకుని భోరుమంటున్నారు.
 ఘోల్లుమంటున్నారు. ఘోషపెడుతున్నారు!

.... వార్తలు, వ్యాఖ్యలు, వ్యాఖ్యానాలు, ప్రకటనలు, ఉద్ఘాటనలు,
 పునరుద్ఘాటనలు, ఖండన మండనలు, వదంతులు, కింవదంతులు,
 గుసగుసలు, రుసరుసలు, విసుర్లు, విసుగు పసర్లు - అన్నీ సెల్‌ఫోన్లమీద,
 వైర్‌లెస్‌ల మీద బరాబర్లు చేసి బజార్లు పట్టేసిన్నై. చెవులకి చెవుడొచ్చేసింది.
 అరచి, అరచి, చెప్పి చెప్పి గొంతుకలెండిపోతున్నై. వరదలో నీళ్ళు కరువు!

అవును - తాగే నీళ్ళేవీ?

పరిగెత్తలేనివాళ్ళు. చేతులెత్తలేనివాళ్ళు. పిడికిలి బిగించలేనివాళ్ళు.
 అరవలేని వాళ్ళు. ఏడవలేనివాళ్ళు... ఇళ్లల్లో, ఇళ్లు కాని వాకిళ్లల్లో.
 ఆఫీసుల్లో, చెట్లక్రింద సినిమాహాళ్ళల్లో, రథ్యల, రహదారుల నడినెత్తిన...
 ఛీ... ఛీ... ధూ... ధూ...లతో.. (నరకం నమ్మని వారుకూడా) అలవాటున
 ‘నరకం... నరకం...’ అనుకుంటూ, అంటూ... కుములుతున్నారు.
 కుళ్ళుకుంటున్నారు. (గుడ్లెర్ర) చేస్తున్నారు. నిద్రలేదు. పనిలేదు, ఉన్నవారికి
 చేయాలనే మనసులేదు. చేయరాదు....!

జనమంతా నూతన్‌ప్రసాద్ లయిపోయి అరుస్తున్నారు. “దేశం
 క్షిప్తపరిస్థితుల్లో వుంది!!”

అత్యవసరంగా కదిలింది అధికారం. అత్యంకుశంగా
 అదవదపడింది ప్రభుత్వ! “అసలు ఏమిటీ నాన్నెన్స్” చిరాకుపడింది.
 పరాకు వహించటానికి మాత్రం జంకింది. లోపలి విసుగూ, కోపాలకి
 కొత్త ముఖాలు పెట్టి ‘బాధతో విలవిల్లాడుతూన్నా’ నంది, ‘విలపిస్తున్నా’
 నంది. ప్రకటనల్ని గుప్పించింది. ఎవ్వరూ కంగారు పడనవసరం లేదని
 ధైర్యం పలికింది. భుజం తట్టింది. అంతా సర్దుకుంటుందని హామీ
 నిచ్చింది. పరిస్థితి అదుపులో వుందని పదే పదే చెప్పింది.... చెప్పించింది,
 చెప్తూనే వున్నది!

గ్రామ సభలు, పట్టణ సభలు, చట్టసభలు-కట్టుగా, కనికట్టుగా, టీవీల్లో రట్టుగా సమావేశమవుతున్నాయి. సభ్యులు, సలహాదారులు, అహ్వనితులు, అనాహ్వనితులు.... అందరి మెదళ్ళూ ఫిర్యాదుల మొదళ్ళేవిటని ఆరా తీయసాగేయి. ఒకరు శవరాజకీయమంటే, ఒకరు కేశవరాజకీయమన్నారు. మైకులు వున్నచోట విరిగినై. లేనిచోట కాళ్ళూ చేతులూ కలబడ్డాయి.

అర్థరాత్రి -

దేశరాజధానిలో అత్యవసర సమావేశం! “అసలు ఫిర్యాదేమిటి?”

నోళ్లు తడబడ్డాయి. పరీక్షలు, పరీశీలనలు.... “చదవ్వయ్యా” గద్దెంపు. “కనిపించటంలేదు....” “తప్పిపోయింది....” “ఎవరు? ఏమిటి?”

“వాళ్లమ్మాయి ‘శాంతి’ట!” “ప్రశాంతి’ట” “వాళ్లబ్బాయి ‘సంతోషం’ట!”

“అగండి!” అదిరిపోయింది చోలు. మౌనం ముద్దగట్టి పోయింది. “చూడండి. అదిగో... ఆ గుట్రలో... ఆ చిత్తుచిత్తుగా, తుక్కుతుక్కుగా ఉన్న ఆ కాగితం... ఆ... అదే లాగండి బయటికి ... తియ్యండి” “చదవండి” గొంతు పెగిలింది. సన్నగా చదువుసాగింది. “బిడ్డ మాటాపలుకూ లేకుండా పడివుంది సార్. పిచ్చి చూపులు చూస్తోంది సార్. నాకేదో అనుమానంగా వుంది. భయం భయంగా వుంది. గుండెదిగులు దిగులుగా వుంది సార్. ఇదికూడా ఎక్కడ కనిపించకుండా పోతుందోనని.... చెప్పలేను సార్. దీని బాధ్యత మీరే తీసుకోవాలిసార్. దీని రక్షణ మీ చేతుల్లోనే వుందిసార్. మీరే గట్టిగా పూనుకోవాలిసార్...” చదివేవాడే ఏడుపులో కూరుకుపోయాడు.

“ముందస్తు ఫిర్యాదా? విచిత్రంగా వుందే. చూడండి ఆ బిడ్డ పేరుందా?” “ఉంది సార్” “ఏమిటి?”

“స్వరాజ్యం...! స్వరాజ్యం సార్” గొంతెత్తి అరిచాడు!

అంతే. అందరూ నోళ్ళ వెళ్ళబెట్టారు. మొహమొహాలు చూసుకుంటున్నారు!

అక్కడా, ఇక్కడా అన్నిచోట్లా - శతకోటి ఎదురద్దాలు!!

◆ వార్త, 21, అక్టోబర్, 2007

భ్రష్టయోగి

వ ౨ అమ్మా నాన్నా ఇద్దరూ మంచి మనుషులే. ఇద్దరూ సంస్కార వంతులే. నాన్నంటే పల్లెకంతకీ గౌరవం. వ్యవసాయంలో రాటుతేలిన మనిషి. భారత భాగవత రామాయణాల్లో చాలా భాగాలు కంఠోపాఠం.

మండువా అరుగుమీద పడుకుని రాత్రుళ్లు గొంతెత్తి ఏ త్యాగరాజ కీర్తనో, భజనోవింద శ్లోకాలో ఎత్తుకుంటే ఆ రాగ ప్రస్తారంలో కమ్మ తెమ్మెరలు ఊరంతటికీ మధుర స్పర్శలిచ్చేవి. “శ్రీరామా, జయరామా శృంగార రామయని దశరథుడు... తపమేమి చేసెనో” అని ఆయన పాడుతుంటే కళ్ల నీళ్లు తిరిగేవి.

మా అమ్మ ఏభైయేళ్ల క్రితమే పదోతరగతి. నాన్న సాన్నిహిత్యం, వేణుగోపాల స్వామి దేవాలయంలో పురాణ శ్రుత పాండిత్యం ఆమెకీ యింత మర్యాదా, మన్ననా, మంచీ, మాటతీరూ వొంట పట్టించాయి.

ఇద్దరూ కష్టజీవులే. ఆరుగాలాలూ సేద్యపు పనులతో వాళ్లు హూనం చేసుకునే వారు. ఉన్న రెండెకరాలతో, ఒక గేదె, ఒక ఆవుతో, రెండెడ్లతో బండి లాక్కొచ్చారు.

అమ్మా నాన్నా కష్టపడటం గురించిన ప్రస్తావన ఎప్పుడొచ్చినా “నా సంగతికేం గానీ మీ అమ్మకష్టం ఎప్పుడూ వో వీసం ఎక్కువేనర్రా” అంటూ వుండేవాడు నాన్న.

ఇద్దరు అక్కలు, అన్నయ్య, నేను, చెల్లెలు సుజాత, ఐదుగురు సంతానం. తాతయ్య, నాయనమ్మ ఎప్పుడు పోయారో తెలీదు. నాకు గ్రాయిపుం తెలిసిన తర్వాత అమ్మ తరపు బంధువు లెవ్వరూ ఎప్పుడూ మాయింటి కొచ్చిన గుర్తులేదు.

అమ్మా నాన్నా - ఇద్దరిదీ అన్నిటా ఒకే మాట. తనువులూ, మనసులూ నిండుగా పంచుకున్న అన్యోన్య దాంపత్యం. వాళ్లనీ మమ్మల్నీ

చూస్తూ కరణంగారు ఎప్పుడూ అంటూ వుండేవాడు “మీ అమ్మా నాన్నా చెట్టుకు కాండముయితే మీరంతా కొమ్మలు లాంటి వాళ్లురా” అని.

ఆయన చాలా చనువుగా అప్యాయంగా నన్ను సుబ్బు, సుబ్బులు అంటూ పిలిచేవాడు. ఆయనా అమ్మా - తల్లీ తోడులా వుండేవాళ్లు.

అట్లాంటి అమ్మ చెంప ఛెళ్లు మనిపించబోయి క్షణంలో తమాయించుకుని ఆగిపోయాడు. నాన్న! నేను పుట్టి బుద్ధిరిగిన తర్వాత ఇట్లాంటి సంఘటనే చూడలేదు. నా కళ్లను నేను నమ్మలేక పోయాను.

యజమాని కొడితే దీనంగా చూసే కర్రావులా నావైపు, చెల్లెలు సుజాత వైపు చూసింది అమ్మ. నాకు గుండె పట్టేసింది. కళ్లు చెమ్మగిల్లాయి. మూగ చూపులతో నిలబడి పోయింది. సుజాత!

2

ఉన్న రెండెకరాల్నీ ప్రాణప్రదంగా చూసుకొనేవారు - అమ్మా నాన్నా. అక్కల పెళ్లిళ్లియ్యే సరికీ పొలం అర ఎకరంలోకి దిగింది. రైతుగా - మా నాన్న పాలు మాన్పించిన చంటిపిల్ల వాడిలా తల్లిడిల్లిపోతూ వుండేవాడు. ఏవో మామూలు సంబంధాలు చేశాడు. అక్కలిద్దరికీ. ఆ అర ఎకరం అన్నయ్య చదువుకి సరిపోయింది. బియ్యాడీ చేసి గుంటూరు వెళ్లిపోయాడు. అన్నయ్య పెద్దక్క కూతురు కమలని పెళ్లిచేసుకుని అక్కడే స్థిర పడ్డాడు. అక్కా వాళ్లదీ ఆవూరే. బావ గవర్నమెంట్ ఆఫీస్లో చిన్నగుమాస్తా.

ఆ తర్వాత నాన్న మోతుబరి వీరాస్వామి పొలాన్ని కొలుకి తీసుకుని సేద్యం చేయసాగేడు. రైతునుంచీ రైతు కూలీకి దిగజారాడు. ఎడ్లు, గేదెలు అన్నీ కదిలిపోయాయి.

ఒకసారి చీకటి పొద్దు - చేనుగట్టుమీద కూచుని బాధపడుతున్నాడు నాన్న. నేను దగ్గరకు వెళ్తే గద్దదికంగా అన్నాడు, “చూస్తూ చూస్తుండగానే ఎంత చిత్రంగా మారాయి మన పరిస్థితులు?” అని. ఒక్కటొక్కటిగా విరుచుకు పడిన మార్పులు ఆయన్ని కుదిపి పారేసున్నట్టు అర్థమైంది నాకు.

మరొక రోజు సాయంత్రం వేళ వేపచెట్టు కింద పైపంచె పరచుకుని శూన్య దృక్కులతో ఆకాశం కేసి చూస్తూ పడుకుని వున్నాడు. నేను పక్కగా వెళ్లి కూర్చున్నాను అలికిడికి యిటు చూశాడు. నిముషాలు చాలా యాతనగా జరుగుతున్నై.

తనలో తను పోరాడుతున్నాడు నాన్న, మాట కూడదీసుకుని అన్నాడు “రేపన్నది భయం గొలుపుతోందిరా. ఎట్లా గడుస్తాయో రోజులు?” నాన్న కళ్లలో చెమ్మ నాకు కనపడుతూనే వుంది. మా అవస్థల్లో అన్నయ్య నుంచీ ఏ ఆదరణా లేకపోవటం నాన్న గుండెలో వో మూల ముల్లుగా గుచ్చుకుంటోందని నాకర్థమైంది.

నేనా - పొలం పనుల్లో సాయం చేయటం, అలసిపోవటం. అత్తైసరు మార్కులతో టెన్సెవరకూ దేకించాను. ఊళ్లోనే జూనియర్ కాలేజీ వుండటంవల్ల పట్టుపట్టి ఇంటర్ చదివించాడు నాన్న.

నా ఇంటర్ కావటం, నాన్న ఆరోగ్యం దెబ్బతినటం, వీరాస్వామిగారు కొలు రద్దు చేసుకోవటం - అన్నీ వెంట వెంటనే జరిగిపోయినాయి. నాన్న తలపాగా ఆయన మంచంలోకి, చేతికర్ర మంచం పక్కకి చేరినై. అమ్మ వొంటిమీద నగలు ఒక్కటొక్కటిగా చేతులు మారినై. తొమ్మిదో తరగతితో చదువైతే ఆపేసిందిగానీ సుజాత వొంటిమీదికి వయసొచ్చేసింది. ఆమెలో వస్తున్న దైహిక పరిణామానికి అమ్మా నాన్నా మనసుల్లో అంతర్యుద్ధం బాగానే మొదలయింది. మాయింట్లోకి నెమ్మదిగా సూర్య చంద్రులూ ప్రవేశించటం మొదలైంది.

ఆవేళ కరణంగారు మాయింటి కొచ్చారు. విషయ ప్రస్తావనలో వాళ్లబ్బాయి. ప్రసక్తి వచ్చింది. హైదరాబాద్లో ఏదో పెద్ద ఫ్యాక్టరీలో ఉద్యోగం అతనికి. నేను మాట్లాడుతాను సుబ్బుకి ఏదో ఒక ఉద్యోగం కుదర్చకపోడు. ఇక్కడ ఎన్ని అప్పులు చేసినా ఈ సంసారం ఎట్లా గడుస్తుంది? మా చెల్లెలు పసుపు తాడుతో బోసిమెడ చూస్తుంటే కడుపు తరుక్కుపోతోంది” అన్నాడు.

ఆయన సలహా వినగానే నాకంటికి ఏవేవో చల్లటి దృశ్యాలు కనపడ సాగినై.

అమ్మకూ, నాన్నకూ మాత్రం వేడిగాలే తగిలింది వాళ్ల చూపులే చెప్పినై నాకు.

ఆయన సలహా కార్యరూపం దాల్చింది.

నగరానికొచ్చే శాం ఫ్యాక్టరీలో వర్కర్ గా నాకు ఉద్యోగం. చందానగర్లో రెండు గదుల పోర్ట్. వెయ్యిరూపాయల అద్దె. పల్లెలో మండువా ఇంటికి దీనికి పోలికేం వుంది? అక్కడ ఇంటిని నాన్న బాల్యస్నేహితుడు నరసయ్య గారికి ఇచ్చి వచ్చేశాము. ఆయనది పెద్ద సంసారం. ఇంట్లో యింత దీపం పెడతారని ఉద్దేశ్యం.

నగరానికొస్తుండగా నాన్న చేతిలో ఐదువేలుంచాడు వీరాస్వామి గారు. “మండు తిను. కోలుకుంటావ్. చక్కగా తిరుగుతావ్. మళ్లీ నే చెప్తున్నాగా” అని కొండంత ధైర్యం పలికాడు. నాన్న కళ్లు సజలాలైనాయి. ఆ డబ్బుతో వైద్యం చేయించాం.

నాన్న మళ్లీ మనుషుల్లో పడ్డాడు.

కానీ, నా నాలుగువేల ఉద్యోగంతో నాలుగు పొట్టలు గడవటమే కష్టమైంది. తినీ తినకా దిగులు కళ్లతో, బరువు కాళ్లతో కాలం వెళ్లదీస్తున్నాము.

ఇప్పుడు - అమ్మా నాన్నా దిగులంతా సుజాత పెళ్లి గురించే.

ఫ్యాక్టరీలోనూ పెళ్లిళ్ల మాటలు కదిలి నప్పుడంతా - గుండె బేజారెత్తే మాటలు వినిపిస్తున్నాయి. టెంపరరీ ప్యూన్కి కూడా లక్షకట్టుం అడుగుతున్నారనే మాట నాకూ జ్వరం తెప్పిస్తోంది కాళ్ళూ చేతులూ చల్లబడుతున్నై.

ఒకరోజు సిటీలోకి పోయెచ్చి తానేదో ఆఫీసులో సెక్యూరిటీ గార్డుగా చేరినట్టు చెప్పాడు నాన్న. “పదింటినుంచీ ఆరువరకూ డ్యూటీ. రెండు వేలన్నా వస్తయ్. ఊరికే ఇంట్లో కూచోట మెండుకు?” అన్నాడు.

అమ్మా నేనూ సుజాతా ముందు ఆశ్చర్యపోయాం. ఆ తర్వాత ఆయనకి వయస్సులో ఈ అవస్థ యేమా అని కలత చెందాం.

రైతు, రైతు కూలీ, సెక్యూరిటీ గార్డ్! దశా విశేషం! నాకైతే, బతుకు గీత ఎన్ని వంకర్లు పోతుందోగదా అనిపించి బాధ కలిగింది.

ఏటివాలున పడి కొట్టుకు పోతోంది బతుకు - అనిపించి నీరసం ఆవహించేది.

నెలలు తిరుగుతున్నై

3

ఇప్పుడు జరిగింది చెప్తాను. ఉదయం ఎనిమిదింటికే నేను ఫ్యాక్టరీకి బయల్దేరా. నా పనిలో నేనున్నాను. అమ్మ నాకు టిఫిన్ తయారు చేస్తోంది. సుజాత ఇంటికెదురుగా వున్న కామన్ బోరింగ్ దగ్గర నీళ్లుకొడుతోంది.

నాన్న అసలు నిద్ర లేవలేదని ఒక్క సారిగా గుర్తుకొచ్చింది. ముందు వసారాలో నాన్న మంచంలో మసలుతున్నాడు. నిద్ర లేచేవున్నాడు.

“ఏంటి నాన్నా ఇవ్వాలేమైనా సెలవా?” అడిగాను.

ఒకక్షణం ఆగి సమాధానం చెప్పాడు. “లేదురా ఎందుకనో కాళ్లు బాగా లాగుతున్నై. వెళ్లనా వద్దా అని ఆలోచిస్తున్నా. కానీలే ఆలస్యంగా వెళ్తా ఏం ఫర్వాలేదు” అంటూ మంచం దిగాడు నాన్న. దాన్ని ఎత్తి గోడ వారగా నిలబెట్టాడు. లోపలికి నడిచాడు. నేను వంటిట్లో అమ్మతో ఆమాటే అని టిఫిన్కి సిద్ధమయ్యాను.

“పోనీ ఈ రోజుకి మానేయండి. ఫోన్ చేసి చెప్తేసరి” అని సలహా యిచ్చింది అమ్మ.

“అఖర్లేదులే వెళ్తాను” అని కాలకృత్యంలోకి దిగేడు నాన్న. నేను బయటికి వెళ్లబోయాను.

అమ్మ పిలిచింది. “ఈ నెల పదిహేను వందలే వచ్చినాయట నాన్నకి. ఆఫీస్లో ఏవో పార్టీలూ, పెళ్లిళ్లూ. అలాంటి వాటికి నలుగురూ ఇంత అని ఇచ్చుకుంటారట. సరే అవికాక మామూలుగా ఖర్చులూ వుంటాయి గదా” అని “నీ కివ్వనా? ఏమైనా కావాలంటే తీసుకుపో” అంది .

“ఇప్పుడు ప్రత్యేకంగా ఏమీ వద్దలే అమ్మా. ఉంచు అవసరమైతే తీద్దాం ఆయన సంపాదనని సుజాతకి కేటాయించాం కదా ఉండనీ” అని వెళ్లి పోయాను.

మా పక్క పోర్ట్లో సాంబయ్య వుంటాడు. ఆయన ఆర్టీసీలో

మెకానిక్. ఆయన భార్య రంగమ్మ.

రాత్రి భోజనాలైన తర్వాత అమ్మకి ఇంటిముందు ఖాళీ స్థలంలో సిమెంట్ బెంచీమీద కొద్దిసేపు రికామీగా కూర్చోటం అలవాటు. ఇవ్వాళా అలాగే కూర్చుంది.

రంగమ్మ వచ్చింది. కూచుంది. మాట కలిపింది. నెమ్మదిగా ఆ సంగతి చెప్పిందట! రంగమ్మకావార్త వాళ్లాయన సాంబయ్య ద్వారా చేరిందట!

ఆ సంగతి విని అమ్మ అవాక్కయింది గుండె కలుక్కుమంది.

దుఃఖం పొంగుకొచ్చింది. కడుపు రగిలిపోయింది. ఉక్రోషం మనసును అతలా కుతలం చేసింది. తల కొట్టేసి నట్టేంది ఆమెకు. ఆమె భావాలూ ఆలోచనలూ ఆ తర్వాత నాకు తెలిసినవే.

ఒక్క ఉదటున లోపలికొచ్చి నాన్నని అడిగేసింది. ఆ అడగటంలో సూటితనంతో పాటు ఘాటుతనమూ దొరలింది.

“ఇంత బతుకూ బతికి ఇంత నీచప్పని చేస్తావా? పరువూ, మర్యాదా మంటకలిపే పని. మన వంశంలో ఇంటా వొంటా ఎన్నడైనా విన్నామా, కన్నామా? ఏం బతుకు - రోత బతుకు!” అంది.

ఆవేశమూ, ఆవేదనా, ఉద్దేకమూ - కలిసి ఆమెని మాటల ఉప్పెనలో తోసేసిస్తే.

కోపంతో ఉక్రోషంతో ఊగిపోయింది.

అదిగో - సరిగ్గా అప్పుడూ

నాన్న - అమ్మ చెంప ఛెళ్లుమనిపించబోయి తమాయించుకుని ఎత్తిన చెయ్యి దించి ఆగిపోయాడు.

4

సాంబయ్య చూసిన వాస్తవం రంగమ్మ చెప్పిన నిజం.

నాన్న ఎక్కడా ఉద్యోగం చేయటం లేదు! దిల్ సుఖ్ నగర్ బస్ స్టాపుల్లో చెయ్యి జాపి వచ్చేవాళ్లనీ పోయే వాళ్లనీ

ఆ మాట నా గుండె గొంతుకలోనే పూడుకు పోతోంది. చెప్పలేను. అయితే

ఒక గంట తర్వాత,

చెంపల మీద జారుతున్న కన్నీళ్లతో అగాధంలో నిలిచిన అసహాయపు చూపుల్లో నాన్న అన్న మాటలు?

“నేను చేసింది పాపమా? నేరామా? ఒకపూట తిండికోసం ఎంతమంది రైతులు ఇవాళ వలస పక్షులయి నగరం నాలుగుమూలలా ఇదేపని చేస్తున్నారు మీకెరికేనా? దానికే మంటారా? సాంబయ్యలూ రంగమ్మలూ పోషిస్తారా? పైగా నేను నా కన్నబిడ్డ బతుక్కి బాధ్యుణ్ణి. అవునా కాదా?”

వాస్తవాన్ని నమ్మక తప్పదుగానీ, అది ఇంత కఠోరంగా, దారుణంగా వుంటే భరించటం కష్టం. నా గుండెఅధఃపాతాళానికి జారిపోయింది!

నాన్న ముందు నేను ఏ మాటల వంతెన వేయగలను? అర్థమింట్లో! అమ్మకు ఏ ఓదార్పు వ్రేలునందించ గలను?

అస్పష్టంగా నాన్న గురించి చాలా కలవరిస్తున్నాను!!

◆ ఈభూమి, 27 సెప్టెంబర్, 2007

జే.యస్.మూర్తి (విహారి)

జననం: 15-10-1941, విద్యార్హతలు : ఎం.ఏ., ఇన్సూరెన్స్ లో ఫెలోషిప్, హ్యూమన్ రిసోర్సెస్ మేనేజ్మెంట్, జర్నలిజం వంటి ఇతర అంశాలలో డిప్లొమాలు, సర్టిఫికేట్స్, ప్రచురిత వ్యాసాలు.

- * తెలుగులోని అన్ని ప్రసిద్ధ పత్రికల్లోను అసంఖ్యాకంగా కథలు, నవలలు, సాహిత్య వ్యాసాలు, గ్రంథ సమీక్షలు, నాటికలు, కవితలు ప్రచురింపబడినవి. వివిధ అంశాలపై ఆకాశవాణిలో, దూరదర్శన్ లో ప్రంగించడం జరిగింది. వక్త, కార్యకర్త.
- * 10 కథాసంకలనాలు, 5 నవలలు, ఒక విమర్శనాత్మక వ్యాససంపుటి, ఒక సాహిత్య కదంబం, 4 కవితా సంపుటాలు - పుస్తకరూపంలో వచ్చాయి. ప్రముఖ రచయితల, విమర్శకుల ప్రశంసల్ని పొందాయి.
- * 'పళ్ళచక్రం' కథా సంపుటికి శాలివాహనతో జంటగా-ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ అవార్డు గ్రహీత. ఆంధ్రసచిత్ర వారపత్రికలో 5 సార్లు బహుమతి పొందడం విశేషం. అనేక ఇతర బహుమతులూ పొందారు.
- * 26 ఏళ్ళనుంచీ గడియారం వేంకట శేషశాస్త్రి అవార్డ్ నిస్తున్న సంస్థ - కడప రచన సాహిత్య వేదిక అధ్యక్షుడు.
- * విహారి రచనలపై పి.హెచ్.డి.కి పరిశోధన జరిగింది (ఉస్మానియా).
- * శ్రీ పదచిత్ర రామాయణం ఛందస్సుందర పద్యకావ్యంగా ఆరు కాండలూ వ్రాశారు. ప్రముఖ కవి, పండిత ప్రశంసల్ని పొందారు.
- * 'కవిపాదుషా' పువ్వాడ శేషగిరిరావు సాహితీ పురస్కార గ్రహీత.
- * ప్రస్తుతం 'వార్త', 'ఆంధ్రప్రభ' రెండు పత్రికల్లోనూ 'కథావిహారం', 'తెలుగుకథ తేజో రేఖలు' శీర్షికలు నిర్వహిస్తున్నారు. విస్తృతంగా కథలు, సాహిత్య వ్యాసాలు రాస్తున్నారు.

విహారి కథానికలపై కొందరు ప్రముఖుల, పరితల అభిప్రాయాలు, వ్యాఖ్యలు

'వాక్యం రచయిత తయారు చేసినట్లుండకూడదు. జనుల అనుదిన వ్యవహార శైలి నుంచే ఊడిపడినట్లుండాలి. కథ కల్పించి చెప్పినట్లుండ కూడదు. సమాజ జీవన పటం నుంచే శిల్ప సమన్వితంగా కత్తిరించిన మచ్చుతునకలా వుండాలి. సందేశం వాచ్యంగా వుండకూడదు. వంగ్యవైభవంతో గుండెల్లో ధ్వనించాలి. ముచ్చటైన యీ మూడు లక్షణాలకూ విహారి కథలను వినూత్న ఉదాహరణలుగా పేర్కొనవచ్చు'

-మధురాంతకం రాజారాం

"విహారిని ఈనాడు ఎవరూ భుజం తట్టనట్లురలేదు కూడా. ఆయన కవి, కథకుడు, నవలా రచయిత, నాటక ప్రయోక్త, వ్యాసకర్త. పాఠకులకు సుపరిచితుడు. ఆయనలోని కవి విజృంభించనప్పుడు కథలో ఆత్మాశ్రయ రీతిలో జోక్యం కలుగచేసుకోనప్పుడు - 'నిప్పు' వంటి జీవిత వాస్తవ కథలు వెలువడి మనల్ని ప్రశ్నిస్తున్నాయి; వెంటాడుతున్నాయి. మన జీవితాల్ని సరిచేసుకోవలసిన అవసరాన్ని అనుభూతం చేస్తున్నాయి."

-డా॥ కేతు విశ్వనాథరెడ్డి

"విహారి కథలన్నిటిలోనూ ఆత్మపరిశీలన, ఆత్మసంస్కారం - వాస్తవికతా దృష్టికి వన్నెతెచ్చి మట్టిని బంగారం చేస్తోంది. విహారి ఆశావాది. జీవితంపట్ల, తోటి మానవునిపట్ల ఆయనకు గల విశ్వాసం గొప్పది"

-ఆర్.యస్.సుదర్శనం

"విహారి మనకున్న కొద్దిమంది మంచి కథా రచయితలలో 'ఎన్నదగిన రచయిత' - అనేవి యీయన వెనకాతల మిత్రులు అనుకొనే మాటలు"

-వీరాజీ

"విహారి కథలలో ఒక ఆర్థభావమూ, మానవ సంబంధాలలో ఉండవలసిన నాజుకు తనమూ, సృజన సుకుమారత-ఆహ్లాదం కలిగిస్తున్నాయి"

-మంజుశ్రీ

“ఇవీ మా తెలుగు కథలు అని గర్వంగా చెప్పుకొనేంతటి మాస్టర్ పీసెస్-స్పృహ, చలనం కథలు. ఎత్తుపల్లాలు, చలనం, నిప్పు-వంటివి ఎప్పుడోగాని రానివి. గాలివానలాగా ప్రపంచ కథానికల్లో చోటుచేసుకోగల సత్తావున్న కథ- ‘నిప్పు’.

-పి.యస్.యస్.శాస్త్రి

“నిప్పు కథానిక అత్యద్భుతం. మీ ప్రచండమైన శైలి వేగానికి, కవితా భావాలకూ వస్తువిలక్షణతకీ, శిల్ప శిఖరాలకూ అభినందనం. ఈ కథ చాలు. విమర్శకాగ్రేసర చక్రవర్తులు మీ స్థానాన్ని కాళీపట్నం పక్కనో, రాచకొండ పక్కనో, బీనాదేవి పక్కనో, కూర్చోబెట్టటానికి.”

-కె.విజయప్రసాద్

“కథా శిల్పం వుణికి పుచ్చుకున్న విహరిలాంటి వాళ్ళకి ఏది రాయాలన్న సమస్య రాదు. ఏది రాయకూడదనేదే అప్పుడప్పుడూ సమస్య అవుతుంది”

-డా॥ పరుచూరి రాజారామ్

“చలిలో సూర్యుడు కథ ఒక మాస్టర్ పీస్. ఈ కథ ఇతర భారతీయ భాషలన్నిటిలోకి అనువాదం కావాలి”

-పి.వెంకటేశ్వర్లు

“గుండెలో కోయిల-అనిర్వచనీయమైన భావానికి అత్యుత్తమ రూపకల్పన. విశ్వనాథ్ వంటి ఉత్తమ దర్శకులు చిత్రీకరించవలసిన ఆణిముత్యం లాంటి కథ ఇది”

-జి.సి.ప్రసాద్

“క్షుణ్ణంగా సాహిత్యాన్నీ, జీవితాన్ని చదివిన అనుభవశాలి, మేధావి మీరు. కనుకనే గొప్ప రచయిత, కవి... అయ్యారు. మీ పద్యఃస్ఫూర్తి గొప్పది. నాకు ఒకటే విచారం-మీ కథల్లోని తాత్విక చింతన, శిల్పకల్పనము, శైలి విశిష్టతల మీద ప్రత్యేక వ్యాసాలు రాలేదే అని. మేము గర్వించే రచయితలు మీరు’.

-పార్థసారథి

విహారి రచనలు

1. స్పృహ (కథలు)
2. చలనమ్ (కవిత)
3. గోరంతదీపం (కథలు)
4. గుండెలో కోయిల (కథలు)
5. అక్షరం (కథలు)
6. కలం కన్ను (కవిత)
7. చీకటి నాణెం (కథా కావ్యం)
8. సమీక్ష (వ్యాసాలు)
9. మనం మనం (కదంబం)
10. అమ్మపేరు చీకటి (కథలు)
11. బొంగరం (కథలు)